

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

**Навчально-науковий інститут управління, економіки та бізнесу
Кафедра фінансів, банківської та страхової справи**

Приходько Алла Вікторівна

К В А Л І Ф І К А Ц І Й Н А   Р О Б О Т А

**на тему: Фінансове планування та підвищення ефективності використання
майнового потенціалу енергогенеруючого підприємства (на прикладі
Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго»)**

Група: **Е-8-24-М1ФБС (2,0 з)**

Спеціальність: **072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»**

Спеціалізація: **-**

Рівень вищої освіти: **другий (магістерський)**

*Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів, текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.*

_____	(підпис)	Приходько А.В. (прізвище та ініціали)
Науковий керівник	_____	Брюховецька І.О.
к.е.н., доцент	(підпис)	(прізвище та ініціали)
(посада, науковий ступінь, вчене звання)		
Допущено до захисту перед ЕК		
Завідувач кафедри	_____	Кришталь Г.О.
д.е.н., професор	(підпис)	(прізвище та ініціали)
(посада, науковий ступінь, вчене звання)		

Київ 2026 р.
АНОТАЦІЯ

Приходько Алла Вікторівна. Фінансове планування та підвищення ефективності використання майнового потенціалу енергогенеруючого підприємства (на прикладі Трипільської ТЕС ПАТ «Центрэнерго»)– Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» - Міжрегіональна Академія управління персоналом. – Київ, 2026.

У першому розділі досліджено теоретичні засади фінансового планування в системі управління майновим потенціалом підприємства. Розкрито економічну сутність фінансового планування як інструменту формування, розподілу та контролю фінансових ресурсів, узагальнено наукові підходи до оцінювання ефективності використання активів та визначено ключові елементи організаційно-фінансового механізму управління майном підприємства. У другому розділі проведено комплексний аналіз фінансово-економічної діяльності Трипільської ТЕС ПАТ «Центрэнерго», здійснено оцінку зовнішнього та внутрішнього середовища функціонування підприємства, досліджено структуру капіталу, джерела фінансування майнового комплексу, а також визначено рівень ефективності використання активів і результативність діючої системи фінансового планування. У третьому розділі розроблено практичні рекомендації щодо вдосконалення системи фінансового планування та підвищення ефективності використання майнового потенціалу підприємства. Запропоновано сучасні фінансові інструменти оптимізації структури активів, напрями підвищення ефективності капіталовкладень, механізми стратегічного інвестування в модернізацію основних засобів, а також заходи, спрямовані на зміцнення фінансової стійкості та конкурентоспроможності підприємства в довгостроковій перспективі.

Ключові слова: фінансове планування, майновий потенціал, фінансові ресурси, активи підприємства, структура капіталу, інвестиційне планування, фінансова стійкість, енергетичне підприємство, основні засоби, ефективність

управління.

ABSTRACT

Prykhodko Alla. Financial Planning and Improvement of the Efficiency of Property Potential Utilization of a Power-Generating Enterprise (Based on the Case of Trypilska Thermal Power Plant of PJSC Centrenergo). – Manuscript.

Master's qualification thesis for obtaining the educational degree of Master – Interregional Academy of Personnel Management, Kyiv, 2026.

The first chapter examines the theoretical foundations of financial planning within the system of property potential management of an enterprise. The economic essence of financial planning as an instrument for the formation, allocation, and control of financial resources is revealed. The second chapter provides a comprehensive analysis of the financial and economic performance of Trypilska Thermal Power Plant of PJSC Centrenergo. The external and internal operating environment of the enterprise is assessed, the capital structure and sources of financing of the property complex are analyzed, and the efficiency of asset utilization, as well as the effectiveness of the current financial planning system, are evaluated. Based on the analytical calculations, the key financial constraints affecting the enterprise's development are identified, and the main reserves for improving resource management efficiency are determined. The third chapter develops practical recommendations aimed at improving the enterprise's financial planning system and enhancing the efficiency of property potential utilization. Modern financial instruments for optimizing the asset structure are proposed, along with approaches to increasing the efficiency of capital investments, mechanisms for strategic investment in the modernization of fixed assets, and measures aimed at strengthening the financial stability and competitive position of the enterprise in the long-term perspective.

Keywords: financial planning, property potential, financial resources, enterprise assets, capital structure, investment planning, financial stability, power-generating enterprise, fixed assets, management efficiency.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ МАЙНОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1. Економічна сутність фінансового планування в системі управління майном підприємства	8
1.2. Методичні підходи до оцінювання ефективності використання активів та фінансових ресурсів підприємства	20
1.3. Організаційно-фінансовий механізм планування та управління майновим потенціалом підприємства	35
Висновки до розділу 1	43
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МАЙНОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТРИПІЛЬСЬКОЇ ТЕС ПАТ «Центрэнерго»	45
2.1. Організаційно-економічна характеристика та оцінка фінансового середовища функціонування підприємства	45
2.2. Аналіз структури капіталу та джерел фінансування майнового комплексу підприємства	53
2.3. Оцінка ефективності використання активів та результативності фінансового планування підприємства	62
Висновки до розділу 2	76
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МАЙНОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТРИПІЛЬСЬКОЇ ТЕС ПАТ «Центрэнерго» ..	78
3.1. Розроблення фінансових інструментів оптимізації використання майнових ресурсів підприємства	78
3.2. Стратегічне планування інвестицій у модернізацію основних засобів та підвищення фінансової стійкості підприємства	85
Висновки до розділу 3	97
ВИСНОВКИ	99
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	105

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах сучасної економічної нестабільності, трансформації енергетичного сектору та зростання потреби у модернізації виробничих потужностей особливої актуальності набуває питання ефективного управління майновим потенціалом підприємств енергетичної галузі. Одним із визначальних чинників забезпечення стабільного функціонування енергогенеруючого підприємства є раціональне використання майнових ресурсів, які формують основу виробничого процесу, забезпечують створення доданої вартості та виступають джерелом формування доходу і прибутку. Саме тому система управління підприємством повинна базуватися на своєчасному прийнятті економічно обґрунтованих управлінських рішень, що передбачає проведення комплексного фінансово-економічного аналізу, виявлення внутрішніх і зовнішніх факторів впливу на результати діяльності та формування дієвих механізмів підвищення ефективності використання активів.

Для підприємств теплоенергетичного комплексу проблема ефективного управління майном є особливо гострою, оскільки значна частина виробничого обладнання, енергетичних установок, інженерних мереж та технічної інфраструктури характеризується високим рівнем фізичного і морального зносу. Це вимагає значних інвестиційних ресурсів для технічного переоснащення, реконструкції основних засобів та впровадження сучасних енергозберігаючих технологій. Особливого значення ці питання набувають у діяльності Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго», яка є одним із стратегічно важливих об'єктів енергетичної інфраструктури України та забезпечує стабільне енергопостачання промислових, комунальних і соціально значущих споживачів.

Додатковими викликами для функціонування підприємств енергетичного сектору стали глобальні кризові явища, макроекономічна нестабільність, інфляційні процеси, зміни в структурі споживання електроенергії, а також наслідки

воєнного стану та пошкодження енергетичної інфраструктури. У таких умовах особливої ваги набуває антикризове фінансове управління, яке повинно бути спрямоване не лише на підтримання платоспроможності та фінансової стійкості підприємства, а й на підвищення ефективності використання наявного майнового потенціалу, оптимізацію структури активів та забезпечення інвестиційної привабливості.

Метою кваліфікаційної роботи є розроблення практичних заходів щодо покращення фінансово-економічного стану Трипільської ТЕС ПАТ «Центрэнерго» шляхом удосконалення системи фінансового планування та підвищення ефективності управління майновим потенціалом підприємства.

Для досягнення поставленої мети в роботі передбачено вирішення таких завдань:

1. Дослідити нормативно-правове забезпечення діяльності підприємств енергетичного сектору та особливості його застосування в діяльності Трипільської ТЕС ПАТ «Центрэнерго».
2. Розкрити теоретико-економічну сутність фінансового планування та управління майновим потенціалом підприємства.
3. Узагальнити сучасні методи та науково-методичні підходи до оцінювання ефективності використання активів і фінансових ресурсів.
4. Надати організаційно-економічну характеристику досліджуваного підприємства та проаналізувати систему його управління.
5. Провести комплексну оцінку майнового та фінансового стану підприємства.
6. Проаналізувати фінансово-економічні результати діяльності Трипільської ТЕС ПАТ «Центрэнерго».
7. Розробити та економічно обґрунтувати напрями підвищення ефективності управління активами, інвестиційними ресурсами та фінансовими потоками підприємства.

8. Дослідити особливості забезпечення виробничої безпеки, охорони праці та управління ризиками в умовах функціонування енергогенеруючого підприємства.

Об'єктом дослідження є система фінансового планування та управління майновим потенціалом Трипільської ТЕС ПАТ «Центрэнерго».

Предметом дослідження виступають економічні відносини, методичні підходи та практичні механізми оцінювання ефективності управління майном і фінансовими ресурсами енергогенеруючого підприємства.

Методи дослідження: горизонтальний і вертикальний аналіз, коефіцієнтний аналіз, метод абсолютних і відносних величин, порівняння, групування, економічне моделювання, індукція, дедукція, прогнозування, системний та комплексний аналіз.

Інформаційну базу дослідження становлять законодавчі та нормативно-правові акти України, що регулюють діяльність підприємств паливно-енергетичного комплексу, фінансова та статистична звітність Трипільської ТЕС ПАТ «Центрэнерго», аналітичні матеріали, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, статистичні дані, а також інформація з офіційних джерел енергетичної галузі.

Практичне значення отриманих результатів дослідження слугує при розробці та застосуванні шляхів покращення ефективності використання комунального майна підприємства на практиці.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра містить в собі вступ, 3 основні розділи та їх підпункти, висновки та пропозиції, список використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ МАЙНОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність фінансового планування в системі управління майном підприємства

В умовах динамічних змін економічного середовища, зростання конкуренції та посилення вимог до ефективності використання ресурсного потенціалу особливого значення набуває фінансове планування як ключовий елемент системи управління майном підприємства. Саме через механізми фінансового планування формується можливість забезпечення збалансованого розвитку підприємства, підтримання його платоспроможності, інвестиційної активності та довгострокової економічної стійкості.

З економічної точки зору фінансове планування являє собою цілеспрямований процес формування, розподілу та використання фінансових ресурсів підприємства з метою досягнення стратегічних і тактичних цілей його розвитку. У системі управління майном підприємства фінансове планування виконує функцію координації між наявними матеріальними активами, фінансовими можливостями та перспективними напрямками розвитку господарської діяльності. Воно забезпечує узгодження потреб у формуванні, оновленні, модернізації та ефективному використанні майнового комплексу із наявними та потенційними джерелами фінансування.

Економічна сутність фінансового планування проявляється у здатності забезпечувати оптимальне співвідношення між обсягами активів підприємства, структурою капіталу, рівнем витрат на утримання майна та очікуваними економічними результатами. Через систему фінансового планування підприємство отримує можливість прогнозувати потребу у фінансових ресурсах для придбання, модернізації, реконструкції або заміни основних засобів, оцінювати доцільність

інвестицій у матеріальні активи та визначати найбільш ефективні напрями їх використання.

У контексті управління майном фінансове планування охоплює не лише прогнозування доходів і витрат, але й формування інвестиційних програм, бюджетування капітальних вкладень, планування амортизаційної політики, визначення потреби в оборотному капіталі та оцінку майбутньої вартості активів. Завдяки цьому забезпечується підвищення рівня фондівіддачі, скорочення непродуктивних витрат, зростання рентабельності активів та зміцнення загального фінансового стану підприємства.

Особливе значення фінансове планування має у прийнятті управлінських рішень щодо структури майна підприємства. На основі планових розрахунків керівництво може визначати доцільність придбання нових активів, передачі частини майна в оренду, реалізації неефективно використовуваних об'єктів або залучення зовнішніх джерел фінансування для модернізації виробничої бази. Таким чином, фінансове планування виступає інструментом не лише забезпечення поточної діяльності, але й стратегічного управління економічним потенціалом підприємства.

Отже, економічна сутність фінансового планування в системі управління майном підприємства полягає у формуванні науково обґрунтованої системи прийняття фінансово-економічних рішень, спрямованих на раціональне використання активів, забезпечення їх відтворення, підвищення ефективності функціонування підприємства та створення передумов для його стабільного розвитку в довгостроковій перспективі.

У сучасних умовах розвитку системи місцевого самоврядування особливої актуальності набувають питання формування результативного механізму управління комунальними активами, а також побудови дієвої системи внутрішнього контролю за їх використанням, збереженням та розпорядженням. Посилення уваги до цієї проблематики пояснюється тим, що майно, яке перебуває у

комунальній власності та передається підприємствам на праві оперативного управління, формує матеріальну основу функціонування місцевої господарської системи та безпосередньо впливає на рівень соціально-економічного розвитку територіальних громад. Комунальна власність є окремою формою публічної власності, що відмежована від державної та перебуває у віданні територіальної громади або створених нею органів управління.

У структурі ресурсного потенціалу громади комунальне майно займає стратегічно важливе місце, оскільки виступає економічним інструментом реалізації місцевої політики розвитку. Завдяки ефективному управлінню муніципальними активами органи місцевої влади здатні впливати на структурні зміни в економіці регіону, формувати сприятливе інвестиційне середовище, стимулювати розвиток підприємництва, підвищувати якість соціальних та інфраструктурних послуг, а також забезпечувати збалансований розвиток територій. Саме тому в науковому дискурсі категорії «комунальна власність» та «муніципальна власність» нерідко розглядаються як взаємопов'язані або тотожні за своїм економічним змістом.

Одним із ключових завдань комунального підприємства є забезпечення раціонального, економічно обґрунтованого та соціально орієнтованого управління майновими ресурсами, що перебувають у його користуванні. Функціонування такого підприємства має бути спрямоване не лише на отримання фінансового результату, а й на досягнення суспільно значущого ефекту. В економічному розумінні ефект відображає підсумок певної господарської діяльності, який може проявлятися у фінансовій, матеріальній або соціальній формах та характеризує кінцеві результати використання ресурсів.

Разом з тим специфіка діяльності комунальних підприємств полягає в тому, що створюваний ними ефект суттєво відрізняється від результатів функціонування суб'єктів приватного сектору. Якщо для комерційних структур домінуючим критерієм виступає максимізація прибутку, то для підприємств комунальної сфери першочергового значення набуває соціальна корисність їх діяльності. Через

використання об'єктів комунальної власності задовольняються базові потреби населення, забезпечується функціонування житлово-комунальної інфраструктури, транспортної системи, медичних, освітніх та інших суспільно важливих сервісів.

Категорія ефективності є більш складною та багатовимірною порівняно з поняттям ефекту. Її економічний зміст полягає у визначенні співвідношення між отриманими результатами та обсягом ресурсів, використаних для їх досягнення. Саме через таке співвідношення можливо оцінити ступінь раціональності управлінських рішень, якість використання активів та рівень реалізації стратегічних цілей підприємства.

Теоретичні засади дослідження ефективності були закладені у працях класиків економічної науки, зокрема Adam Smith, Alfred Marshall, а також інших дослідників, які розглядали ефективність як фундаментальну категорію економічного розвитку. Подальший розвиток ця концепція отримала у роботах сучасних вітчизняних науковців, які адаптували класичні підходи до умов функціонування публічного сектору економіки.

Незважаючи на значний обсяг наукових досліджень, проблема формування універсальної методології оцінювання ефективності діяльності комунальних підприємств залишається відкритою. Це зумовлено складністю поєднання економічних, соціальних, організаційних та управлінських аспектів у межах єдиної системи оцінювання.

У сучасній економічній літературі сформувалося декілька концептуальних підходів до трактування ефективності. Ресурсний підхід розглядає її через співвідношення отриманого результату до обсягу використаних ресурсів. Цільовий підхід акцентує увагу на ступені досягнення поставлених стратегічних орієнтирів. Підхід зацікавлених сторін оцінює ефективність через рівень задоволення потреб усіх учасників процесу, а порівняльний підхід базується на зіставленні фактичних результатів підприємства з нормативними або галузевими стандартами.

Окремої уваги потребує співвідношення понять «ефективність» і

«результативність», які часто використовуються як взаємозамінні. Проте з економічної точки зору між ними існує принципова різниця. Результативність характеризує сам факт досягнення певного результату незалежно від величини понесених витрат, тоді як ефективність відображає якість досягнення цього результату через співвідношення отриманого позитивного ефекту та ресурсів, витрачених на його формування.

У процесі прийняття управлінських рішень щодо використання об'єктів комунальної власності особливо важливо враховувати, що ефективність не може визначатися виключно фінансовими показниками. Для органів місцевого самоврядування економічна доцільність повинна поєднуватися із соціальною корисністю. Саме тому результативність управління комунальним майном доцільно оцінювати не лише за рівнем рентабельності або прибутковості, а й за такими критеріями, як підвищення доступності послуг, розширення охоплення населення, модернізація інфраструктури, покращення умов проживання та загальне зростання якості життя територіальної громади.

У загальному розумінні майно підприємства – це його активи (оборотні та необоротні) у вигляді ресурсів, що контролюються ним і використання яких зумовлює ріст економічних вигод у майбутньому (див. рис. 1.1).

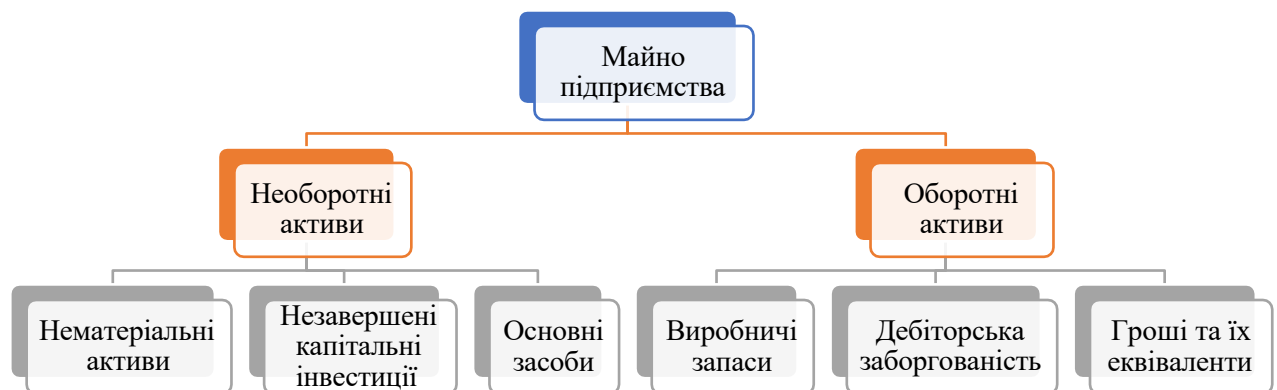

Рисунок 1.1. Майно підприємства [24]

Майновий потенціал підприємства формується насамперед за рахунок

активів, які забезпечують безперервність господарських процесів, фінансову стабільність та можливість довгострокового розвитку. В структурі майна особливе місце займають необоротні активи, які становлять частину економічних ресурсів підприємства та використовуються в операційній діяльності протягом тривалого періоду — більше одного року або одного повного операційного циклу. Особливістю цієї групи активів є те, що їх вартість не списується одноразово, а поступово переноситься на собівартість продукції, робіт або послуг у процесі експлуатації через механізм амортизаційних відрахувань.

У структурі необоротних активів домінуючу позицію, як правило, займають основні засоби, оскільки саме вони формують матеріально-технічну базу підприємства, визначають його виробничий потенціал, рівень технологічної оснащеності та здатність забезпечувати стабільне функціонування в довгостроковій перспективі. Для комунальних підприємств значення основних засобів є особливо вагомим, адже саме вони створюють фізичну основу для надання суспільно важливих послуг населенню та забезпечення функціонування місцевої інфраструктури.

До складу основних засобів належать матеріальні об'єкти виробничого та невиробничого призначення, серед яких будівлі, споруди, транспортні засоби, технологічне обладнання, машини, механізми, інженерні комунікації, виробничий інвентар та інші ресурси, що використовуються в господарській діяльності протягом тривалого часу. Саме ця група активів значною мірою формує загальну вартість майнового комплексу підприємства та безпосередньо впливає на його продуктивність, собівартість послуг і фінансові результати.

З позиції управління майном важливим є розмежування активної та пасивної складових основних засобів. Активна частина охоплює ті елементи, які безпосередньо беруть участь у створенні продукції або наданні послуг — це машини, обладнання, транспортні системи, виробничі механізми. Саме рівень їх технічного стану, продуктивності та ступінь завантаженості визначає економічну

ефективність діяльності підприємства. Пасивна частина представлена будівлями, спорудами, складськими приміщеннями, допоміжним інвентарем та іншими об'єктами, що створюють необхідні умови для функціонування активної складової майнового комплексу. Раціональне співвідношення між цими елементами є важливою умовою підвищення загальної фондovіддачі та ефективності використання ресурсів.

Не менш важливою складовою майна підприємства виступають оборотні активи, які забезпечують поточний цикл господарської діяльності та використовуються протягом одного операційного періоду або не більше дванадцяти місяців. На відміну від необоротних активів, оборотні ресурси повністю споживаються в процесі надання послуг або виробництва продукції, а їх вартість повністю включається до витрат звітного періоду.

У структурі оборотних активів комунальних підприємств значну частку зазвичай займає дебіторська заборгованість. Така ситуація обумовлена специфікою їх діяльності, коли послуги населенню, бюджетним установам або іншим споживачам надаються раніше, ніж надходить фактична оплата. У результаті формується заборгованість споживачів перед підприємством, яка фактично виконує функцію комерційного кредитування клієнтів.

Ефективне управління дебіторською заборгованістю має критичне значення для підтримання фінансової стійкості підприємства, збереження його ліквідності та забезпечення своєчасного виконання власних фінансових зобов'язань перед постачальниками, бюджетом, працівниками та кредиторами. Надмірне зростання обсягів дебіторської заборгованості може призвести до дефіциту обігових коштів, зниження платоспроможності та послаблення фінансової безпеки підприємства. Саме тому важливою складовою системи управління майном є організація постійного моніторингу строків погашення заборгованості, аналіз платіжної дисципліни контрагентів та своєчасне застосування механізмів стягнення прострочених платежів.

У процесі управління активами підприємства менеджмент повинен керуватися системою економічно обґрунтованих принципів формування майна. Такі принципи визначають базові підходи до структурування активів, вибору джерел їх фінансування, забезпечення оптимального співвідношення між окремими видами ресурсів та формування умов для їх максимально продуктивного використання. Реалізація цих принципів дозволяє підприємству досягати стратегічних цілей розвитку, зберігати фінансову рівновагу та забезпечувати високу результативність господарської діяльності [75].

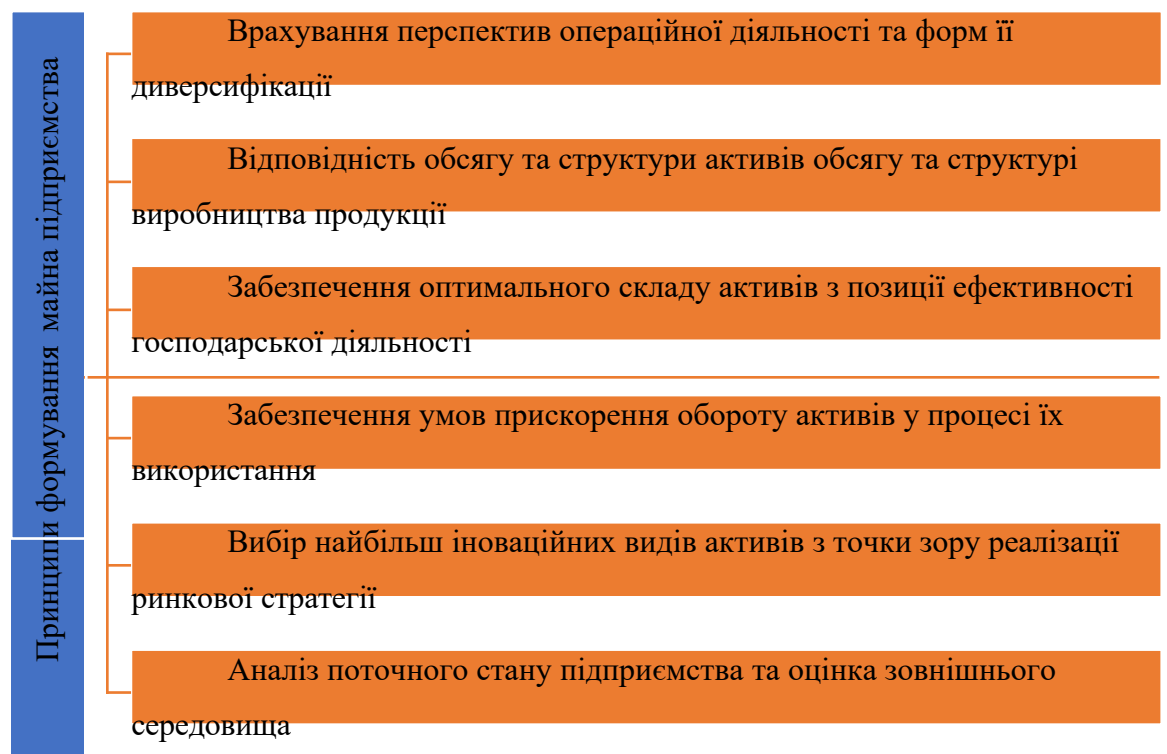

Рисунок 1.2. Основні принципи формування активів підприємства [75].

Питання підвищення ефективності управління комунальними підприємствами займає важливе місце у сучасних наукових дослідженнях у сфері публічного управління, муніципальної економіки та управління майновими ресурсами. Теоретичні та прикладні аспекти даної проблематики висвітлені у працях багатьох вітчизняних науковців, серед яких особливу увагу приділено питанням оптимізації використання комунального майна, формуванню механізмів контролю за його використанням, оцінюванню результативності діяльності

підприємств комунального сектору, а також пошуку шляхів підвищення їх економічної та соціальної віддачі.

Наукові дослідження у цій сфері охоплюють широкий спектр проблем — від удосконалення організаційно-економічних засад функціонування комунальних підприємств до формування сучасних інструментів управління їх фінансовими та матеріальними ресурсами. Значний внесок у розвиток цієї наукової проблематики зробили вітчизняні дослідники, які розглядали особливості управління комунальною власністю в умовах реформування місцевого самоврядування, децентралізації влади та трансформації системи публічного управління.

Раціональне управління комунальним майном є одним із стратегічних напрямів діяльності органів місцевого самоврядування, оскільки саме ефективне використання майнових ресурсів створює передумови для зміцнення фінансової самодостатності територіальних громад, розширення їх бюджетного потенціалу та забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку. Результативне управління об'єктами комунальної власності дозволяє не лише підтримувати належний технічний стан майнового комплексу, але й формувати додаткові джерела надходжень до місцевих бюджетів за рахунок підвищення продуктивності використання активів, оптимізації витрат та зростання якості надання суспільно важливих послуг.

З економічної точки зору результативність використання комунального майна може бути оцінена через економічний ефект, який відображає фінансовий результат господарської діяльності та визначається співвідношенням отриманих доходів і понесених витрат. Такий підхід дає можливість визначити рівень прибутковості або збитковості використання окремих об'єктів комунальної власності, оцінити доцільність інвестиційних рішень, модернізації активів або зміни напрямів їх експлуатації.

Разом з тим оцінювання ефективності управлінських рішень у сфері управління майном комунальних підприємств не може обмежуватися виключно

фінансовими показниками. Специфіка діяльності підприємств комунального сектору зумовлює необхідність комплексного підходу, який передбачає врахування не лише економічної, але й соціальної складової ефективності. Економічний аспект характеризує фінансові результати використання майна, рівень рентабельності активів, ефективність використання ресурсів та вплив на дохідну частину місцевого бюджету. Водночас соціальний аспект відображає ступінь задоволення потреб населення, рівень доступності та якості послуг, розвиток інфраструктури громади, покращення умов проживання населення та загальний суспільний ефект від функціонування підприємства.

Таким чином, система оцінювання ефективності управління майном комунальних підприємств повинна базуватися на поєднанні економічних і соціальних критеріїв, що дозволяє забезпечити об'єктивне визначення результативності управлінських рішень та сприяє формуванню збалансованої моделі розвитку комунального сектору економіки [64].

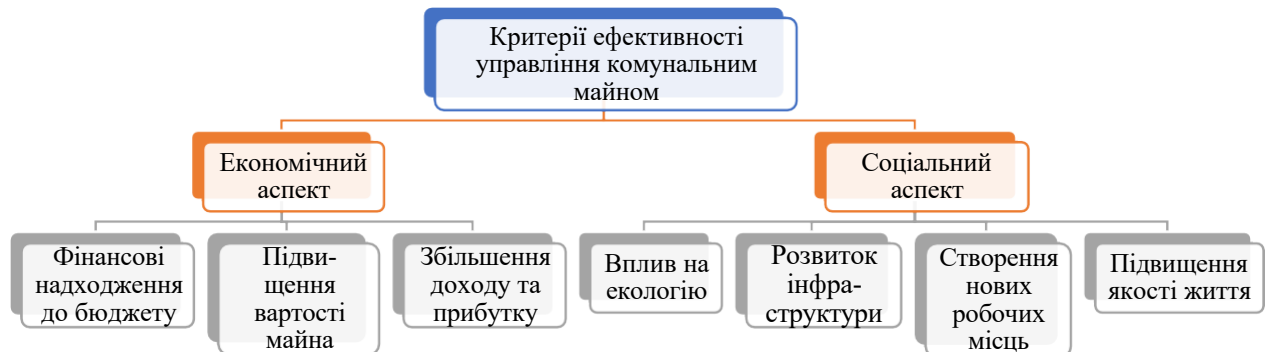

Рисунок 1.3. Критерії оцінки ефективності управління майном

Джерело: сформовано автором за [64]

Сучасна практика управління майновими ресурсами свідчить, що ефективність функціонування підприємства значною мірою залежить від системності підходів до адміністрування, моніторингу та стратегічного розвитку активів. У професійному середовищі виокремлюють декілька базових напрямів, які формують основу результативного управління майном підприємства.

Першим і фундаментальним напрямом є повна інвентаризація активів.

Формування єдиної інформаційної бази майнових ресурсів із використанням сучасних цифрових технологій, зокрема геоінформаційних систем (GIS), дозволяє підприємству отримувати актуальну інформацію про склад активів, їх технічний стан, місце розташування, ступінь фізичного зносу та інтенсивність використання. Такий підхід створює інформаційну основу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень та підвищує прозорість управління майновим комплексом.

Другим важливим напрямом виступає визначення необхідного рівня сервісного забезпечення. Кожне підприємство повинно чітко усвідомлювати, який рівень якості послуг має бути забезпечений для споживачів та інших зацікавлених сторін, виходячи з наявного технічного потенціалу активів. Це дозволяє співвідносити фактичні можливості майнового комплексу з очікуваннями громади, забезпечуючи баланс між якістю послуг та економічною доцільністю експлуатації ресурсів.

Третім стратегічним елементом є ідентифікація критично важливих активів. До таких відносяться об'єкти, вихід з експлуатації яких може спричинити суттєві порушення в роботі підприємства, зниження якості послуг або повне припинення їх надання. Виявлення критичних елементів майнової інфраструктури дозволяє формувати пріоритети технічного обслуговування, ремонту, модернізації та страхування ризиків.

Четвертий напрям пов'язаний із оцінюванням сукупних витрат протягом усього життєвого циклу активу. Під час прийняття інвестиційних рішень важливо враховувати не лише початкову вартість придбання або створення об'єкта, але й майбутні витрати на технічне обслуговування, ремонт, модернізацію, енергоспоживання, експлуатацію та подальше списання. Такий підхід дозволяє обирати найбільш економічно обґрунтовані варіанти управління майном у довгостроковій перспективі.

П'ятим ключовим елементом є стратегія фінансування активів. Оскільки комунальні підприємства функціонують в умовах обмеженості фінансових

ресурсів, особливого значення набуває планування джерел фінансування оновлення та розвитку майнового комплексу. Це передбачає аналіз тарифної політики, можливостей залучення бюджетних ресурсів, інвестиційних коштів, кредитного капіталу, грантового фінансування та інших джерел, необхідних для реалізації програм управління активами.

Метою управління основними засобами є формування та реалізація комплексу стратегічних і оперативних управлінських рішень, спрямованих на створення умов для стабільного функціонування підприємства, забезпечення його фінансово-господарської стійкості та довгострокового економічного розвитку. При цьому тактичний рівень управління орієнтований на підтримання поточної працездатності майна, а стратегічний — на забезпечення технологічного оновлення, модернізації та підвищення конкурентоспроможності підприємства.

До ключових елементів системи управління основними засобами належать такі взаємопов'язані процеси, як фізичний і моральний знос, амортизація, оновлення, технічне відновлення, ремонт, модернізація, переоцінка, вибуття та інвестування. Кожен із зазначених елементів безпосередньо впливає на інші компоненти системи, формуючи єдиний економічний механізм управління майновим потенціалом підприємства.

У науковій літературі ефективність управління майном комунального підприємства оцінюється за сукупністю критеріїв. Серед них особливе значення мають ринкові критерії, що характеризують відповідність діяльності потребам зовнішнього середовища; фінансові критерії, які відображають рівень прибутковості, інвестиційної доцільності та фінансових ризиків; правові критерії, що визначають відповідність діяльності нормативно-правовим вимогам; екологічні критерії, пов'язані з впливом підприємства на довкілля; науково-технічні критерії, які відображають рівень технологічного розвитку; інфраструктурні критерії, що характеризують вплив на благоустрій території; соціальні критерії, пов'язані із задоволеністю населення якістю послуг; а також виробничі критерії, які оцінюють

умови праці та ефективність організації виробничих процесів.

Водночас слід враховувати, що будь-яке майно з часом зазнає фізичного та морального старіння, втрачаючи свою економічну цінність і продуктивність. Активи зберігають економічну доцільність лише за умови їх постійного використання, модернізації та своєчасного оновлення. Недостатній рівень капітальних інвестицій, обмеженість фінансування ремонтних програм та неврахування витрат на оновлення в тарифній політиці часто призводять до прискореного зношення основних засобів. Як наслідок, витрати на експлуатацію зростають, а якість послуг поступово знижується, що негативно впливає як на фінансові результати підприємства, так і на рівень задоволеності споживачів.

1.2. Методичні підходи до оцінювання ефективності використання активів та фінансових ресурсів підприємства

В умовах трансформації економічного середовища однією з ключових проблем розвитку комунального сектору залишається недостатній рівень науково-методичного забезпечення процесів управління майном. Обмеженість сучасних теоретичних підходів, адаптованих до специфіки функціонування комунальних підприємств, значною мірою стримує їх інституційний розвиток, ускладнює впровадження сучасних управлінських інструментів та знижує здатність підприємств оперативно реагувати на виклики ринкового середовища. За таких умов особливої актуальності набуває розробка нових концептуальних і прикладних підходів до управління майновими ресурсами, які б дозволили органам місцевого самоврядування здійснювати системну модернізацію комунального сектору відповідно до сучасних економічних реалій.

Впровадження інноваційних механізмів управління активами є необхідною передумовою не лише для підвищення ефективності діяльності підприємств, але й для фінансового оздоровлення тих суб'єктів господарювання, які перебувають у

кризовому або передбанкрутному стані. Раціональна система управління майном дає змогу сформувати сучасну матеріально-технічну базу, підвищити продуктивність виробничих процесів, оптимізувати витрати та створити умови для зростання конкурентоспроможності комунальних підприємств у довгостроковій перспективі.

Особливе значення в системі управління активами має своєчасний аналіз ефективності використання майна та оцінювання сукупних витрат на його утримання, обслуговування і відновлення. Проведення такого аналізу дозволяє керівництву підприємства виявляти неефективно використовувані об'єкти, своєчасно визначати потребу в капітальних ремонтах, модернізації або заміні основних засобів, а також обирати найбільш економічно доцільні моделі подальшої експлуатації активів. Особливо актуальним це є для комунальної сфери, де значна частина майнового комплексу характеризується високим ступенем фізичного та морального зносу.

Складна ситуація, яка спостерігається у житлово-комунальному господарстві України, значною мірою обумовлена сукупністю системних проблем. До них належать недостатній розвиток конкурентного середовища, відсутність ефективних економічних стимулів для підвищення якості житлово-комунальних послуг, незбалансованість тарифної політики, недосконалість механізмів бюджетного фінансування, високий рівень зношеності виробничих активів, а також хронічна платіжна дисципліна споживачів. У сукупності ці фактори суттєво знижують фінансову стійкість підприємств та ускладнюють їх інвестиційний розвиток.

Фінансово-економічний стан комунальних підприємств додатково ускладнюється зростанням дебіторської та кредиторської заборгованості. Нарощення боргових зобов'язань призводить до порушення розрахункової дисципліни, затримок у виконанні фінансових зобов'язань перед контрагентами, бюджетом і персоналом, що в кінцевому підсумку негативно позначається на ліквідності та платоспроможності підприємства.

З метою своєчасного виявлення проблемних аспектів функціонування

комунальні підприємства здійснюють системний аналіз свого майнового стану. Основним призначенням такого аналізу є об'єктивне оцінювання ефективності використання активів, визначення структури джерел їх фінансування, виявлення внутрішніх резервів зміцнення фінансової стійкості та підвищення рівня платоспроможності.

У межах аналізу майнового стану вирішується низка важливих управлінських завдань. Насамперед оцінюється динаміка, структура та якісний стан активів підприємства, аналізуються зміни у складі власного та позикового капіталу, визначаються тенденції фінансової стійкості, а також досліджується здатність підприємства своєчасно виконувати свої поточні фінансові зобов'язання.

Основним інформаційним джерелом для проведення такого аналізу виступає фінансова звітність підприємства, яка забезпечує систематизовану інформацію про склад майна, джерела його формування, результати господарської діяльності та фінансовий стан суб'єкта господарювання. Аналіз бухгалтерського балансу дозволяє простежити динаміку змін у структурі активів і пасивів, визначити частку необоротних і оборотних ресурсів, оцінити рівень залежності підприємства від зовнішнього фінансування, а також встановити ступінь забезпеченості активів власним капіталом.

Ефективність використання майнових ресурсів безпосередньо пов'язана з такими фінансовими характеристиками, як ліквідність, платоспроможність і фінансова стійкість. Саме ці показники відображають здатність підприємства підтримувати стабільну операційну діяльність, виконувати поточні фінансові зобов'язання та зберігати економічну рівновагу в умовах зовнішньої нестабільності.

Ліквідність характеризує здатність активів швидко трансформуватися у грошову форму без суттєвої втрати вартості з метою покриття поточних зобов'язань. Для оцінювання рівня ліквідності використовуються такі ключові коефіцієнти, як коефіцієнт поточної ліквідності, швидкої ліквідності та абсолютної ліквідності. Їх аналіз дозволяє визначити рівень фінансової гнучкості підприємства та оцінити його

здатність своєчасно реагувати на короткострокові фінансові ризики.

Поняття ліквідності та платоспроможності є взаємопов'язаними, проте не тотожними. Якщо ліквідність відображає потенційну здатність підприємства трансформувати свої активи у грошові кошти для погашення поточних боргів, то платоспроможність характеризує реальну можливість підприємства виконувати фінансові зобов'язання на конкретний момент часу за рахунок наявних грошових ресурсів та їх еквівалентів. Саме комплексне оцінювання цих показників дозволяє об'єктивно визначити ефективність управління майном комунального підприємства та його фінансову стабільність у довгостроковому періоді.

Таблиця 1.1

Показники ліквідності та платоспроможності

№	Показник	Формула розрахунку
1.	Коефіцієнт покриття	$\frac{\text{Ф.№1 p.1195} + \text{p.1200}}{\text{Ф.№1 p.1695} + \text{p.1700}}$
2.	Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\frac{\text{Ф.№1 p.1165} + \text{p.1160} + (\text{p.1120} + \dots + \text{p.1155})}{\text{Ф.№1 p.1695} + \text{p.1700}}$
3.	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{\text{Ф.№1 p.1165} + \text{p.1160}}{\text{Ф.№1 p.1695} + \text{p.1700}}$
4.	Показник співвідношення поточної дебіторської та кредиторської заборгованості	$\frac{\text{Ф.1} \sum (\text{p. 1120} + \text{1125} + \text{1130} + \text{1135} + \text{1140} + \text{1145} + \text{1155})}{\text{Ф.№1} \sum (\text{p. 1605} + \text{1615} + \text{1620} + \text{1630} + \text{1635} + \text{1640} + \text{1645})}$

Джерело: сформовано за [41]

Одним із ключових напрямів оцінювання ефективності управління майном підприємства є аналіз його ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості. Саме ці показники дозволяють визначити здатність суб'єкта господарювання

своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання, підтримувати стабільність операційної діяльності та забезпечувати довгострокову економічну безпеку.

Одним із базових показників короткострокової фінансової стійкості є коефіцієнт поточної ліквідності. Він характеризує співвідношення між оборотними активами підприємства та його поточними зобов'язаннями і відображає загальну здатність підприємства погашати короткострокову кредиторську заборгованість за рахунок ресурсів, які можуть бути використані протягом одного операційного циклу. Зростання значення цього показника свідчить про зміцнення платоспроможності та зниження ризику фінансових ускладнень у короткостроковому періоді. Водночас надто низький рівень коефіцієнта може сигналізувати про дефіцит обігових коштів, залежність від безперервного надходження грошових потоків або необхідність залучення зовнішніх джерел фінансування для виконання поточних зобов'язань.

Більш жорстким критерієм оцінювання ліквідності виступає коефіцієнт швидкої ліквідності. На відміну від попереднього показника, при його розрахунку враховуються лише найбільш ліквідні елементи оборотних активів — грошові кошти, їх еквіваленти, короткострокові фінансові інвестиції та дебіторська заборгованість. Запаси при цьому не включаються до розрахунку, оскільки їх реалізація часто потребує додаткового часу та може супроводжуватися зниженням ринкової вартості. Саме тому цей коефіцієнт більш точно характеризує реальну здатність підприємства оперативно виконувати свої поточні зобов'язання в умовах обмеженого часу. Особливо важливим цей показник є для підприємств, у структурі активів яких значну частку займають низькооборотні або складнореалізовані запаси.

Найбільш консервативним показником ліквідності є коефіцієнт абсолютної ліквідності. Він демонструє, яка частина короткострокових зобов'язань може бути негайно погашена виключно за рахунок найбільш ліквідних фінансових ресурсів — грошових коштів на рахунках, у касі підприємства та короткострокових фінансових

вкладень. Цей показник дозволяє оцінити миттєву фінансову готовність підприємства до виконання своїх боргових зобов'язань без залучення додаткових ресурсів або реалізації інших активів.

Комплексне оцінювання ліквідності дає можливість проаналізувати фінансовий стан підприємства у короткостроковому періоді, визначити рівень його оперативної фінансової гнучкості та виявити потенційні ризики втрати платоспроможності. Однак для формування повної картини фінансового стану необхідно досліджувати не лише поточні можливості підприємства, але й його здатність підтримувати стабільність у довгостроковій перспективі.

З цією метою здійснюється аналіз показників фінансової стійкості, які характеризують структуру капіталу, рівень фінансової незалежності, ступінь залежності від зовнішніх кредиторів та здатність підприємства підтримувати безперервність діяльності за умов впливу зовнішніх економічних факторів. Фінансова стійкість відображає такий стан фінансових ресурсів підприємства, за якого забезпечується стабільна платоспроможність, збереження рівноваги між активами та джерелами їх фінансування, а також можливість розвитку без критичного зростання фінансових ризиків.

Таким чином, показники ліквідності та фінансової стійкості формують основу системи фінансового аналізу майнового стану підприємства та дозволяють об'єктивно оцінити ефективність управління його активами, рівень фінансової безпеки та перспективи подальшого економічного розвитку (таблиця 1.2) [41].

Таблиця 1.2

Показники фінансової стійкості

Показник	Формула розрахунку
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	$\Phi.\text{№}1 \text{ p.}1495 / \Phi.\text{№}1 \text{ p.}1900$
Коефіцієнт фінансової залежності	$\Phi.\text{№}1 \text{ p.}1900 / \Phi.\text{№}1 \text{ p.}1495$
Коефіцієнт фінансового ризику	$\Phi.\text{№}1 \text{ p.}1595 + \text{p.}1695 + \text{p.}1700 / \Phi.\text{№}1 \text{ p.}1495$
Коефіцієнт покриття	$\Phi.\text{№}1 \text{ p.}1495 / \Phi.\text{№}1 \text{ p.}1595 + \text{p.}1695 + \text{p.}1700$
Коефіцієнт самофінансування	$\Phi.\text{№}1 (\text{p.}1495 + \text{p.}1595 - \text{p.}1095) / \Phi.\text{№}1 \text{ p.}1900$

Джерело: сформовано за [41]

Важливе місце в системі оцінювання фінансового стану підприємства займають показники фінансової стійкості, які дозволяють визначити рівень його економічної незалежності, стабільності функціонування та здатності протистояти зовнішнім фінансовим ризикам. Одним із базових індикаторів у даному напрямі є коефіцієнт автономії, який характеризує частку власного капіталу у загальній вартості активів підприємства та відображає ступінь його незалежності від зовнішніх джерел фінансування.

Економічна сутність коефіцієнта автономії полягає у визначенні рівня фінансової самостійності підприємства. Чим вищим є значення цього показника, тим меншою є залежність суб'єкта господарювання від кредиторів, банківських установ та інших зовнішніх інвесторів. У фінансовому аналізі загальноприйнятим вважається нормативне значення даного коефіцієнта на рівні понад 0,5, що означає переважання власного капіталу в структурі джерел фінансування активів. Позитивна динаміка цього показника свідчить про зміцнення фінансової стійкості підприємства, підвищення його інвестиційної привабливості та зниження ймовірності виникнення фінансових ускладнень у перспективі.

Водночас фінансова стійкість підприємства не обмежується лише оцінкою частки власного капіталу. Важливим аспектом є аналіз співвідношення власних і позикових коштів, що дозволяє оцінити структуру капіталу та рівень фінансового ризику. Переважання власних фінансових ресурсів над залученими свідчить про наявність достатнього запасу фінансової міцності, здатність підприємства підтримувати стабільність господарської діяльності навіть в умовах несприятливих економічних змін, а також про відносну незалежність від зовнішніх кредитних джерел.

Для комунальних підприємств цей показник має особливе значення, оскільки високий рівень кредитної залежності може негативно впливати на їх здатність

забезпечувати безперервне надання суспільно важливих послуг. Оптимальна структура капіталу створює передумови для стабільного фінансування поточної діяльності, реалізації інвестиційних програм та оновлення матеріально-технічної бази.

Окрім показників фінансової стійкості, важливим напрямом оцінювання ефективності використання майна є аналіз ділової активності підприємства. Показники ділової активності дають змогу оцінити, наскільки раціонально та продуктивно підприємство використовує наявні ресурси у процесі господарської діяльності. У фінансово-економічному аспекті ділова активність проявляється передусім у швидкості обороту активів, капіталу, запасів, дебіторської заборгованості та інших елементів майнового комплексу.

Аналіз ділової активності базується на дослідженні системи коефіцієнтів оборотності, які дозволяють визначити інтенсивність використання ресурсів підприємства та швидкість їх перетворення у фінансовий результат. Чим швидше активи проходять повний цикл обігу — від вкладення ресурсів до отримання грошових надходжень — тим вищою є ефективність управління майном.

Прискорення оборотності активів має суттєвий позитивний вплив на фінансово-господарську діяльність підприємства. Воно сприяє зменшенню потреби у додатковому залученні обігових коштів, скорочує обсяги запасів сировини, матеріалів, комплектуючих ресурсів та інших виробничих резервів, а також створює можливості для розширення обсягів виробництва або надання послуг без додаткових капіталовкладень.

Досягнення вищої оборотності можливе завдяки оптимізації виробничих процесів, скороченню тривалості виробничого циклу, вдосконаленню логістичних операцій, підвищенню платіжної дисципліни споживачів та прискоренню розрахунків з контрагентами. Таким чином, показники фінансової стійкості та ділової активності у сукупності формують комплексну систему оцінювання ефективності управління майном підприємства та дозволяють визначити рівень

його фінансової стабільності, ресурсної ефективності та потенціалу подальшого розвитку.

Таблиця 1.3

Показники ділової активності

№	Показник	Формула розрахунку
1.	Коефіцієнт оборотності активів (Ко.а.)	$\Phi.\text{№}2 \text{ р. } 2000 / \Phi.\text{№}1 \text{ р. } 1900$
2.	Середня тривалість обороту активів, дні	$360 / \text{Ко.а.}$
3.	Коефіцієнт оборотності ВК	$\Phi.\text{№}2 \text{ р. } 2000 / \Phi.\text{№}1 \text{ р. } 1495$
4.	Середня тривалість обороту власного капіталу (Ко.в.к.)	$360 / \text{Ко.в.к.}$
5.	Коефіцієнт оборотності оборотних активів (Ко.о.а)	$\Phi.\text{№}2 \text{ р. } 2000 / \Phi.\text{№}1 \text{ р. } 1195$
6.	Середня тривалість обороту оборотних активів	$360 / \text{Ко.о.а}$
7.	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (Ко.д.з.)	$\Phi.\text{№}2 \text{ р. } 2000 / \Phi.\text{№}1 \Sigma(\text{р. } 1120\text{-р. } 1155)$
8.	Середня тривалість обороту дебіторської заборгованості	$360 / \text{Ко.д.з.}$
9.	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (Ко.к.з.)	$\Phi.\text{2№} \text{ р. } 2050 / \Phi.\text{№}1 \Sigma(\text{р. } 1605\text{-р. } 1650) + \text{р. } 1690 + \text{р. } 1700$
10.	Середня тривалість обороту кредиторської заборгованості	$360 / \text{Ко.к.з.}$

Джерело: сформовано за [41]

Важливим напрямом аналізу ефективності управління майном підприємства є оцінювання ділової активності, яка характеризує інтенсивність використання наявних ресурсів у процесі господарської діяльності. Одним із ключових показників у даному напрямі виступає коефіцієнт оборотності активів, що відображає кількість повних циклів використання сукупного майна підприємства протягом визначеного періоду. Іншими словами, цей показник демонструє, скільки разів за звітний період вкладені в активи ресурси проходять повний операційний цикл — від авансування коштів у виробничий процес до отримання фінансового результату у вигляді доходу або прибутку.

Зростання коефіцієнта оборотності активів, як правило, оцінюється

позитивно, оскільки свідчить про більш інтенсивне та продуктивне використання майнового потенціалу підприємства. Водночас позитивна оцінка такого зростання є обґрунтованою лише за умови, що діяльність підприємства залишається прибутковою, а прискорення обороту активів супроводжується реальним покращенням фінансових результатів. Для комунальних підприємств підвищення цього показника означає більш раціональне використання наявних ресурсів, скорочення часу обороту вкладеного капіталу та підвищення економічної віддачі від майнового комплексу.

Окрему аналітичну цінність має коефіцієнт оборотності оборотних активів, який характеризує ефективність використання ресурсів, що безпосередньо беруть участь у поточній господарській діяльності підприємства. Цей показник демонструє, скільки разів протягом звітного періоду оборотні активи повністю проходять операційний цикл та перетворюються у грошову форму. Високе значення коефіцієнта свідчить про ефективне використання обігових коштів, прискорення розрахунків зі споживачами, оптимізацію запасів та зменшення потреби у додатковому фінансуванні поточної діяльності.

Для підприємств комунального сектору особливого значення набуває не лише аналіз оборотності активів, але й оцінювання технічного стану основних засобів, які формують основу їх матеріально-технічного потенціалу. З цією метою проводиться майнова оцінка, яка базується на системі спеціальних коефіцієнтів, що характеризують ступінь фізичного стану, інтенсивність оновлення та ефективність відтворення основних засобів.

Одним із таких показників є коефіцієнт придатності, який відображає частку залишкової вартості основних засобів у їх первісній вартості та характеризує рівень технічної придатності активів до подальшої експлуатації. Високе значення цього коефіцієнта свідчить про належний технічний стан майна та достатній потенціал його подальшого використання у виробничому процесі.

Протилежним за економічним змістом є коефіцієнт зносу, який показує

частку вартості основних засобів, вже перенесену на результати діяльності через амортизаційні відрахування. Зростання цього показника може свідчити про старіння виробничої бази, зниження технічної ефективності обладнання та підвищення потреби у капітальних інвестиціях для модернізації майнового комплексу.

Для оцінки процесів відтворення основних засобів використовуються також коефіцієнти оновлення та вибуття. Коефіцієнт оновлення характеризує інтенсивність введення нових або модернізованих об'єктів у загальну структуру основних засобів підприємства. Його зростання свідчить про активізацію інвестиційної діяльності, технологічне оновлення та зміцнення виробничого потенціалу підприємства.

Таким чином, комплексний аналіз показників оборотності активів та технічного стану основних засобів дозволяє всебічно оцінити ефективність управління майном підприємства, визначити резерви підвищення продуктивності використання ресурсів та сформувані обґрунтовані управлінські рішення щодо модернізації, відновлення і розвитку майнового потенціалу (таблиця 1.4).

Таблиця 1.4

Оцінка майнового стану та ефективності використання майна

№	Показник	Формула розрахунку
1.	Коефіцієнт придатності основних засобів (Кпр)	$\Phi.\text{№}1 \text{ p.}1010 / \Phi.\text{№}1 \text{ p.}1011$
2.	Коефіцієнт зносу основних засобів (Кз)	$\Phi.\text{№}1 \text{ p.}1012 / \Phi.\text{№}1 \text{ p.}1011$
3.	Коефіцієнт оновлення основних засобів (Кон.)	$\Phi.\text{ № } 5 \text{ p.}260 \text{ гр.}5 / \Phi.\text{ №}1 \text{ p.}1011 \text{ гр.}4$
4.	Коефіцієнт вибуття основних засобів (Квиб.)	$\Phi.\text{ № } 5 \text{ p.}260 \text{ гр.}8 / \Phi.\text{ №}1 \text{ p.}1011 \text{ гр.}3$
5.	Коефіцієнт мобільності (Км)	$\Phi.\text{№}1 \text{ p.}1195 / \Phi.\text{№}1 \text{ p.}1300$
6.	Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів (Кє)	$\Phi.\text{№}1 \text{ p.}1195 / \Phi.\text{№}1 \text{ p.}1095$
7.	Фондовіддача	$\Phi.\text{№}2 \text{ p.}2000 / \Phi.\text{№}1 \text{ p.}1010$
8.	Фондомісткість	$\Phi.\text{№}1 \text{ p.}1010 / \Phi.\text{№}2 \text{ p.}2000$

Джерело: сформовано за [41]

Важливим напрямом оцінювання ефективності управління майном підприємства є аналіз технічного стану основних засобів, оскільки саме вони формують виробничий потенціал підприємства та забезпечують безперервність господарських процесів. Для проведення такої оцінки використовується система спеціальних аналітичних показників, які дозволяють визначити ступінь фізичного та морального старіння майна, інтенсивність його відтворення та перспективи подальшого використання.

Одним із базових показників є коефіцієнт придатності основних засобів, який характеризує частку вартості майна, що ще не була перенесена на собівартість продукції, робіт або послуг через механізм амортизації. Даний показник дозволяє умовно оцінити залишковий ресурс експлуатації основних засобів та їх потенційну здатність до подальшого використання в операційній діяльності. Чим вищим є його значення, тим кращим вважається технічний стан виробничих активів та більшими є можливості підприємства підтримувати стабільність господарської діяльності без значних додаткових капіталовкладень. Водночас слід враховувати, що цей коефіцієнт не відображає реальної ринкової або відновної вартості активів, а лише базується на бухгалтерських даних.

Доповнюючим показником виступає коефіцієнт зносу основних засобів, який характеризує частку вартості майна, вже перенесену на витрати підприємства у попередніх звітних періодах. З економічної точки зору цей показник демонструє ступінь амортизаційного відшкодування вартості активів та може свідчити про рівень старіння виробничої бази. Зростання коефіцієнта зносу часто сигналізує про необхідність технічного оновлення, модернізації або заміни окремих елементів майнового комплексу.

Разом з тим коефіцієнти придатності та зносу мають певні методичні обмеження, що звужує їх аналітичну цінність. По-перше, величина нарахованого зносу безпосередньо залежить від обраного підприємством методу амортизації, що може суттєво впливати на кінцеві результати аналізу. По-друге, навіть у випадках,

коли окремі об'єкти основних засобів тимчасово не використовуються в господарській діяльності, амортизаційні відрахування можуть продовжувати нараховуватися, хоча фактичного фізичного зношення не відбувається. У результаті бухгалтерський рівень зносу не завжди об'єктивно відображає реальний технічний стан активів.

Для оцінювання процесів відтворення майнового комплексу використовуються також коефіцієнти оновлення та вибуття основних засобів. Коефіцієнт оновлення характеризує частку нових об'єктів, введених в експлуатацію протягом звітного періоду, у загальній вартості основних засобів підприємства. Зростання цього показника свідчить про активізацію інвестиційної діяльності, модернізацію виробничої інфраструктури та підвищення технологічного рівня підприємства.

Коефіцієнт вибуття, у свою чергу, показує частку основних засобів, які були списані, реалізовані або виведені з експлуатації протягом певного періоду. Аналіз цього показника дозволяє оцінити темпи оновлення виробничого потенціалу, рівень морального та фізичного старіння активів, а також ефективність політики відтворення майна.

Узагальнюючи, показники майнового стану дають змогу оцінити ступінь технічного зносу необоротних активів, визначити потребу в капітальних інвестиціях та сформулювати стратегічні напрями оновлення матеріально-технічної бази підприємства.

Не менш важливим показником комплексної оцінки результативності діяльності підприємства є рентабельність. В економічному розумінні рентабельність характеризує відносний рівень ефективності господарської діяльності та визначається співвідношенням отриманого прибутку до витрат, активів, власного капіталу або інших ресурсів, залучених у процесі функціонування підприємства.

Система показників рентабельності дозволяє оцінити загальну

результативність діяльності підприємства, рівень окупності витрат, ефективність використання активів, дохідність вкладеного капіталу та інвестиційну привабливість підприємства. Саме ці показники широко застосовуються в процесі фінансового аналізу, стратегічного планування, формування інвестиційної політики, а також обґрунтування управлінських рішень у сфері ціноутворення, модернізації виробничої бази та підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Таблиця 1.5

Показники рентабельності підприємства

№	Показник	Формула розрахунку
1.	Рентабельність продукції	$\Phi. \text{№}2 \text{ p.}2090 / \Phi. \text{№}2 \text{ p.}2050$
2.	Рентабельність активів	$\Phi. \text{№}2 \text{ p.}2350 / \Phi. \text{№}1 \text{ p.}1900$
3.	Рентабельність власного капіталу	$\Phi. \text{№}2 \text{ p.}2350 / \Phi. \text{№}1 \text{ p.}1495$
4.	Валова рентабельність продажу	$\Phi. \text{№}2 \text{ p.}2090 / \Phi. \text{№}2 \text{ p.}2000$
5.	Період окупності капіталу	$\Phi. \text{№}1 \text{ p.}1900 / \Phi. \text{№}2 \text{ p.}2350$
6.	Період окупності власного капіталу	$\Phi. \text{№}1 \text{ p.}1495 / \Phi. \text{№}2 \text{ p.}2350$

Джерело: сформовано за [41]

Важливим елементом комплексного оцінювання результативності діяльності підприємства виступають показники рентабельності, які дозволяють визначити рівень ефективності використання фінансових, матеріальних та виробничих ресурсів у процесі господарської діяльності. Економічний зміст показників рентабельності полягає у визначенні здатності підприємства формувати прибуток на основі наявного ресурсного потенціалу, вкладеного капіталу, понесених витрат або використаних активів.

Система показників рентабельності дає можливість не лише оцінити загальний рівень прибутковості діяльності підприємства, але й виявити ефективність управління окремими складовими його економічного потенціалу. За допомогою цих показників можна проаналізувати результативність використання

майна, ефективність вкладення власного капіталу, доцільність витрат на виробництво продукції чи надання послуг, а також визначити рівень фінансової віддачі від реалізації управлінських рішень.

У процесі фінансово-економічного аналізу позитивною тенденцією вважається зростання показників рентабельності в динаміці. Це свідчить про покращення якості управління ресурсами, оптимізацію структури витрат, підвищення продуктивності використання активів та зміцнення фінансового стану підприємства. Для комунальних підприємств така тенденція має особливе значення, оскільки зростання прибутковості створює додаткові можливості для оновлення матеріально-технічної бази, реалізації інвестиційних програм та підвищення якості суспільно важливих послуг.

Ефективність управління в економічному аспекті проявляється через здатність керівництва підприємства формувати та реалізовувати управлінські рішення, які забезпечують досягнення максимального результату при оптимальному використанні наявних ресурсів. Вона базується на застосуванні сучасних управлінських підходів, економічних механізмів, фінансових інструментів та систем контролю, спрямованих на підвищення результативності господарської діяльності.

Практичне відображення ефективності управління знаходить своє вираження у кінцевих результатах функціонування підприємства, серед яких ключове місце займають обсяг отриманого доходу, рівень прибутку, показники рентабельності, ступінь фінансової стійкості, продуктивність використання активів, а також рівень економії матеріальних, трудових і фінансових ресурсів. Для підприємств комунального сектору важливим критерієм управлінської ефективності також виступає раціональність використання бюджетних коштів, оптимізація витрат на утримання майнового комплексу та забезпечення максимального соціально-економічного ефекту для територіальної громади. Таким чином, ефективне управління майном підприємства є комплексною категорією, яка поєднує

економічну доцільність, фінансову результативність, ресурсну оптимізацію та стратегічну спрямованість управлінських рішень, що в сукупності забезпечує стабільний розвиток підприємства та підвищення його конкурентних позицій.

1.3. Організаційно-фінансовий механізм планування та управління майновим потенціалом підприємства

В умовах трансформації сучасного економічного середовища, яке характеризується наслідками тривалих фінансово-економічних криз, нестабільністю ринкової кон'юнктури, високим рівнем господарських ризиків, інфляційними процесами та постійними змінами нормативно-правового регулювання, особливої актуальності набуває формування ефективного механізму управління майновим потенціалом підприємства. Саме здатність підприємства раціонально формувати, зберігати, відтворювати та ефективно використовувати власний майновий потенціал визначає рівень його економічної стійкості, конкурентоспроможності та перспективи довгострокового розвитку.

Формування механізму управління майновим потенціалом повинно базуватися на принципах стратегічного управління, оскільки саме стратегічний підхід дозволяє забезпечити збалансоване зростання вартості активів, оптимізацію структури капіталу, підвищення продуктивності використання ресурсів та адаптацію підприємства до змін зовнішнього середовища. У такому контексті управління майновим потенціалом розглядається не лише як процес адміністрування активів, а як комплексна система прийняття управлінських рішень, спрямованих на забезпечення стабільності фінансово-господарської діяльності та створення передумов для економічного зростання.

Ефективне управління майновим потенціалом передбачає постійний моніторинг стану активів, аналіз результативності їх використання, співставлення отриманого економічного ефекту з обсягом залучених ресурсів, а також оцінювання структури майна за критеріями ліквідності, прибутковості, ризиковості,

продуктивності та інвестиційної доцільності. Такий підхід дозволяє своєчасно виявляти внутрішні резерви підвищення ефективності господарської діяльності та формувати обґрунтовані управлінські рішення щодо модернізації, оновлення або реструктуризації активів.

Рівень використання майнового потенціалу підприємства значною мірою залежить від впливу комплексу внутрішніх та зовнішніх факторів. До внутрішніх факторів належать обсяг і структура активів, ступінь фізичного та морального зносу основних засобів, рівень використання виробничих потужностей, фінансові результати діяльності, якість управлінських рішень, професійна компетентність персоналу, наявність інноваційного потенціалу та рівень організаційної ефективності. Зовнішні фактори включають макроекономічну стабільність, стан фінансового ринку, доступність кредитних ресурсів, податкове навантаження, інвестиційний клімат, регуляторну політику держави та загальну конкурентну ситуацію в галузі.

Формування механізму управління майновим потенціалом підприємства ґрунтується на системі взаємопов'язаних принципів, серед яких особливе значення мають принципи системності, комплексності, адаптивності, безперервності, економічної доцільності, стратегічної спрямованості та ресурсної збалансованості. Реалізація зазначених принципів дозволяє забезпечити відповідність управлінських рішень стратегічним цілям підприємства, вимогам законодавства, ринковим умовам та фінансовим можливостям суб'єкта господарювання.

Одним із ключових напрямів підвищення ефективності господарської діяльності виступає раціональне формування та максимально продуктивне використання наявного майнового потенціалу в умовах інтенсифікації виробництва та обмеженості фінансових ресурсів. Саме оптимізація структури майна, підвищення фондівіддачі, скорочення непродуктивних витрат та прискорення оборотності ресурсів створюють передумови для зростання обсягів виробництва, прибутковості та фінансової стійкості підприємства.

Згідно з нормативно-обліковим підходом, майновий потенціал підприємства пов'язується із сукупністю активів, які контролюються суб'єктом господарювання внаслідок минулих подій та використання яких у майбутньому здатне забезпечити отримання економічних вигод. Однак сучасні наукові підходи значно розширюють зміст цієї категорії, розглядаючи її не лише як статичну сукупність матеріальних, нематеріальних і фінансових ресурсів, але і як динамічну систему можливостей їх мобілізації, трансформації та ефективного використання.

У науковій літературі сутність майнового потенціалу досліджували, зокрема, Volkov та інші вчені, які акцентували увагу на його ресурсній, виробничій та фінансовій складових. Проте більшість існуючих трактувань мають певні методологічні обмеження. Насамперед вони часто ототожнюють майновий потенціал виключно з наявними активами підприємства, фактично зводячи його до ресурсного підходу. Такий підхід не враховує динамічний характер сучасного господарювання, здатність підприємства до швидкої мобілізації ресурсів, залучення додаткового фінансування, адаптації до кризових умов та використання прихованих резервів розвитку. Значна частина існуючих визначень зосереджується лише на майні, яке перебуває у власності підприємства, залишаючи поза увагою активи, що можуть бути залучені на умовах оренди, лізингу, кредитування, державно-приватного партнерства або інших механізмів ресурсного забезпечення. Саме тому сучасне розуміння майнового потенціалу повинно охоплювати не лише фактичний обсяг наявних ресурсів, але й мобілізаційні можливості підприємства, його здатність до оновлення активів, залучення інвестицій, структурної перебудови та забезпечення стійкого економічного розвитку в довгостроковій перспективі.

У сучасній економічній науці управління розглядається як цілеспрямований, безперервний процес прийняття та реалізації управлінських рішень, спрямованих на вплив на певний об'єкт, систему або сукупність економічних процесів з метою забезпечення їх стабільного функціонування, розвитку або трансформації відповідно до визначених стратегічних цілей. Управлінський вплив передбачає

координацію ресурсів, організацію внутрішніх процесів, контроль результатів діяльності та адаптацію до змін зовнішнього середовища.

У системі корпоративного менеджменту особливе значення має механізм управління майновим потенціалом підприємства, який виступає складовою загальної системи стратегічного та фінансового управління. Ефективність функціонування такого механізму безпосередньо впливає на результати господарської діяльності підприємства, його фінансову стійкість, інвестиційну привабливість, конкурентоспроможність та здатність забезпечувати стабільне економічне зростання у довгостроковій перспективі.

Механізм управління майновим потенціалом підприємства являє собою комплекс взаємопов'язаних організаційно-економічних, фінансових, аналітичних та управлінських інструментів, спрямованих на формування, збереження, відтворення, розвиток і максимально ефективного використання активів підприємства. Його основною метою є забезпечення оптимального використання наявного ресурсного потенціалу, зростання вартості майна, підвищення ефективності використання капіталу та формування умов для стійкого розвитку підприємства.

Особливу роль у структурі механізму управління майновим потенціалом відіграють фінансові інструменти, оскільки саме вони забезпечують ресурсну основу для оновлення активів, реалізації інвестиційних програм та підтримання належного технічного стану майнового комплексу. У науковій літературі зазначається, що ефективний фінансовий механізм управління повинен відповідати низці базових вимог.

По-перше, він має функціонувати в межах чинного нормативно-правового поля та відповідати вимогам законодавчого регулювання фінансово-господарської діяльності. По-друге, механізм управління повинен враховувати стратегічні інтереси держави, регіону або територіальної громади, особливо якщо йдеться про підприємства комунального сектору. По-третє, його функціонування має

гарантувати достатній рівень фінансового забезпечення процесів відтворення майна, інноваційного розвитку та реалізації стратегічних програм модернізації. По-четверте, важливою характеристикою є здатність системи своєчасно прогнозувати фінансові ризики, виявляти потенційні загрози економічній стійкості та формувати механізми їх мінімізації. По-п'яте, сучасний механізм управління повинен бути гнучким, адаптивним та здатним оперативно реагувати на зміни ринкової кон'юнктури, макроекономічних факторів або внутрішніх трансформацій підприємства.

Таким чином, управління майновим потенціалом підприємства передбачає створення цілісної, структурованої та безперервно функціонуючої системи, яка об'єднує стратегічні орієнтири, управлінські інструменти та фінансово-економічні механізми. Така система формується на основі сукупності взаємопов'язаних принципів, методів, моделей і підходів до управління активами, джерелами їх фінансування та напрямками їх розвитку.

До ключових складових механізму управління майновим потенціалом належать цілі управління, суб'єкти та об'єкти управлінського впливу, система фінансового забезпечення, методи планування, аналізу, контролю, оцінювання ефективності використання ресурсів, а також інструменти прогнозування та стратегічного розвитку. Взаємодія цих елементів забезпечує формування збалансованої системи управління, здатної підтримувати фінансову стабільність підприємства, підвищувати продуктивність використання майна та забезпечувати довгострокову конкурентоспроможність на ринку.

Отже, механізм управління майновим потенціалом підприємства слід розглядати як комплексну адаптивну систему, орієнтовану на ефективне використання ресурсного потенціалу, забезпечення фінансової безпеки, інноваційного оновлення активів та досягнення стратегічних цілей розвитку підприємства.

Формування ефективної системи управління майновим потенціалом

підприємства базується на сукупності фундаментальних принципів, які визначають логіку побудови, функціонування та подальшого розвитку механізму управління активами. Саме дотримання цих принципів дозволяє забезпечити збалансованість використання ресурсів, фінансову стійкість підприємства, адаптивність до змін зовнішнього середовища та довгострокове економічне зростання.

Одним із базових принципів є холістичний підхід, відповідно до якого майновий потенціал підприємства формується не ізольовано, а у тісному взаємозв'язку з іншими складовими економічного потенціалу — фінансовим, кадровим, інвестиційно-інноваційним, інформаційним та організаційним. Це дозволяє розглядати майно підприємства як інтегрований елемент єдиної господарської системи, ефективність функціонування якої залежить від узгодженості всіх ресурсних компонентів.

Не менш важливим є принцип системності, який передбачає формування тісних функціональних зв'язків між окремими складовими майнового потенціалу та забезпечення їх структурної збалансованості. Реалізація цього принципу дозволяє координувати управлінські рішення щодо формування активів, їх оновлення, фінансування та використання відповідно до стратегічних цілей розвитку підприємства.

Принцип обґрунтованості передбачає, що всі управлінські рішення у сфері використання майна повинні базуватися на результатах фінансово-економічного аналізу, об'єктивних статистичних даних, практичному досвіді та реальних економічних показниках минулих періодів. Це забезпечує реалістичність планових рішень та мінімізує ризики неефективного використання ресурсів.

Принцип комплексності полягає у необхідності поєднання всіх класичних управлінських функцій — планування, прогнозування, організації, обліку, контролю та аналізу. Саме комплексний підхід дозволяє сформувати безперервний цикл управління майновими ресурсами та забезпечити узгодженість управлінських процесів.

В умовах нестабільного економічного середовища особливої ваги набуває принцип адаптивності, який передбачає здатність системи управління майном оперативно реагувати на зміни внутрішніх і зовнішніх факторів впливу, включаючи зміну ринкової кон'юнктури, фінансових умов, технологічних тенденцій та нормативно-правового регулювання.

Водночас управління майновим потенціалом повинно бути орієнтоване на чітко визначені стратегічні та оперативні цілі, що реалізується через принцип цілеспрямованості. Кожне управлінське рішення повинно сприяти досягненню конкретних результатів — підвищенню продуктивності активів, зростанню прибутковості, зміцненню фінансової стійкості або розширенню ринкових позицій підприємства.

Принцип оптимальності передбачає мінімізацію витрат на реалізацію управлінських функцій при одночасному досягненні максимально можливого економічного ефекту. Це особливо актуально для підприємств, які функціонують в умовах обмеженості фінансових ресурсів.

Принцип прогнозованості орієнтований на завчасне виявлення потенційних ризиків, моделювання можливих сценаріїв розвитку та формування превентивних заходів щодо уникнення фінансових або виробничих втрат. Додатково важливим є принцип зворотного зв'язку, який забезпечує постійний моніторинг результатів управління та створює інформаційну базу для коригування майбутніх рішень. Принцип динамічності, у свою чергу, передбачає безперервне оновлення майнової бази через інвестиції, модернізацію та впровадження інновацій.

Формування фінансового механізму управління майновим потенціалом сприяє підвищенню фінансової конкурентоспроможності підприємства, зміцненню його ринкових позицій, зростанню інвестиційної привабливості та створенню умов для стійкого соціально-економічного розвитку в довгостроковій перспективі.

Ефективний механізм управління майновим потенціалом повинен забезпечувати своєчасне формування джерел фінансування для відтворення

активів, безперервний рух управлінської інформації, розвиток кадрового потенціалу, впровадження сучасних технологій, енергоефективність, екологічну безпеку та вдосконалення організаційної структури підприємства. Саме інтеграція цих складових створює умови для підвищення ефективності використання майна та забезпечення конкурентних переваг на ринку.

З функціональної точки зору механізм управління майновим потенціалом охоплює послідовність взаємопов'язаних управлінських етапів: формування стратегічних цілей, оцінку поточного стану підприємства, аналіз ресурсної бази, діагностику майнового потенціалу, проведення контролінгу, оцінювання результативності реалізації стратегії, адаптацію до змін зовнішнього середовища, аналіз конкурентних позицій, побудову перспективної моделі розвитку та контроль досягнення запланованих показників.

При цьому ключовими завданнями ефективного управління майновим потенціалом залишаються три взаємопов'язані процеси — формування, раціональне використання та безперервне відтворення ресурсів підприємства. Особливу роль у структурі цього механізму відіграє планування, яке виступає базовою управлінською функцією та визначає напрями подальшого розвитку системи управління майном. Застосування економіко-математичних методів у процесах планування і прогнозування дозволяє підвищити обґрунтованість управлінських рішень, оптимізувати структуру активів та забезпечити максимально ефективний розподіл ресурсів відповідно до стратегічних і тактичних цілей підприємства.

Висновки до розділу 1

У першому розділі було сформовано теоретико-методологічне підґрунтя дослідження проблематики управління майном комунального підприємства. У процесі дослідження систематизовано наукові підходи до трактування ключових економічних категорій, зокрема таких, як «ефект», «ефективність», «комунальна власність», «майно підприємства», «оборотні активи» та «необоротні активи». Це дозволило поглибити розуміння економічної природи майнових ресурсів підприємства та визначити їх роль у забезпеченні стабільності господарської діяльності.

У межах розділу здійснено комплексне дослідження підходів до оцінювання ефективності використання майна з урахуванням інтересів основних стейкхолдерів — органів місцевого самоврядування, керівництва підприємства, працівників, інвесторів, кредиторів та споживачів послуг. Окрему увагу приділено аналізу принципів формування майнового потенціалу, сучасних напрямів управління активами, а також системі критеріїв, за допомогою яких оцінюється результативність використання майна в умовах функціонування комунального сектору.

Встановлено, що важливим елементом системи управління майном виступає аналіз майнового стану підприємства, який є складовою загальної системи оцінювання його фінансово-економічного стану. Доведено, що саме якісний аналіз структури активів, джерел їх фінансування, ступеня ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та рівня рентабельності дозволяє сформувати об'єктивну інформаційну базу для прийняття ефективних управлінських рішень.

У розділі також узагальнено методичні підходи до проведення фінансового аналізу підприємства, які базуються на використанні системи фінансових коефіцієнтів, що дають змогу оцінити структуру майна, ефективність використання ресурсного потенціалу, рівень платоспроможності, інтенсивність обороту активів,

ступінь фінансової незалежності та результативність господарської діяльності.

За результатами проведеного теоретичного дослідження встановлено, що ефективність управління майном визначається не лише досягненням економічного результату, але й якістю застосування управлінських інструментів, фінансових механізмів, методів планування, контролю та стратегічного прогнозування. Ефективне управління передбачає максимізацію економічного та соціального ефекту при раціональному використанні наявних ресурсів.

На основі проведеного аналізу запропоновано концептуальний механізм управління майновим потенціалом комунального підприємства в умовах економічної нестабільності, який базується на принципах системності, комплексності, адаптивності та стратегічної орієнтації. Реалізація запропонованого механізму дозволить підвищити ефективність використання майнових ресурсів, зміцнити фінансову стійкість підприємства, активізувати інвестиційні процеси та створити передумови для його стабільного розвитку у довгостроковій перспективі.

РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МАЙНОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТРИПІЛЬСЬКОЇ ТЕС ПАТ «Центрэнерго»

2.1. Організаційно-економічна характеристика та оцінка фінансового середовища функціонування підприємства

ПАТ «Центрэнерго» є одним із стратегічно важливих суб'єктів паливно-енергетичного комплексу України, основною спеціалізацією якого є виробництво та постачання електричної і теплової енергії. До виробничої структури товариства входить Трипільська тепла електрична станція — відокремлений виробничий підрозділ, зареєстрований за кодом ЄДРПОУ 00131334, що функціонує як філія підприємства. Трипільська ТЕС розташована у місті Українка Київської області та є одним із ключових енергогенеруючих об'єктів центрального регіону України.

Основною метою діяльності підприємства є забезпечення стабільного виробництва електричної та теплової енергії, підтримання енергетичної безпеки держави, задоволення потреб промислових споживачів і населення, а також ефективне використання виробничого та майнового потенціалу.

Відповідно до офіційно зареєстрованих видів економічної діяльності, Трипільська ТЕС здійснює діяльність за такими КВЕД:

35.11 – Виробництво електроенергії — основний вид економічної діяльності підприємства, що передбачає виробництво електроенергії шляхом перетворення теплової енергії, отриманої в процесі спалювання палива, в електричну енергію. Саме цей напрям формує основну частину виробничих потужностей і доходів підприємства.

Додаткові напрями діяльності включають:

- 35.30 – Постачання пари, гарячої води та кондиціонованого повітря — виробництво та постачання теплової енергії для комунально-побутових і

виробничих потреб;

- 36.00 – Забір, очищення та постачання води — забезпечення технологічних процесів водними ресурсами;
- 43.99 – Інші спеціалізовані будівельні роботи — виконання монтажних, ремонтних і технічних робіт на виробничих об’єктах;
- 49.41 – Вантажний автомобільний транспорт — забезпечення внутрішньої логістики, транспортування матеріалів, палива та обладнання;
- 56.29 – Постачання інших готових страв — організація соціально-побутового забезпечення персоналу;
- 85.20 – Початкова освіта та 85.59 – Інші види освіти — підготовка, навчання та підвищення кваліфікації працівників підприємства.

Організаційна структура Трипільської ТЕС включає виробничо-технічні служби, паливно-транспортний комплекс, ремонтні підрозділи, електротехнічні служби, фінансово-економічний відділ, кадрову службу, службу охорони праці, екологічний контроль та адміністративно-управлінський апарат. Така структура забезпечує безперервність технологічного процесу, ефективне управління основними засобами, контроль виробничих витрат і реалізацію стратегічних цілей підприємства.

Таким чином, Трипільська ТЕС ПАТ «Центренерго» є багатофункціональним енергогенеруючим підприємством, діяльність якого відповідно до КВЕД охоплює виробничу, технічну, логістичну, освітню та соціальну складові, що забезпечує його стабільне функціонування, конкурентоспроможність та стратегічне значення для енергетичної системи України.

Трипільська ТЕС ПАТ «Центренерго» є відокремленим виробничим підрозділом енергогенеруючої компанії ПАТ «Центренерго» (код ЄДРПОУ 00131334) та функціонує як один із ключових елементів об’єднаної енергетичної системи України. Організаційна структура станції побудована за виробничо-функціональним принципом та включає систему спеціалізованих структурних

підрозділів — виробничих цехів, технічних служб, ремонтно-механічних підрозділів, паливно-транспортного господарства, електротехнічних служб, лабораторій контролю, фінансово-економічного відділу, служби охорони праці, екологічного контролю, матеріально-технічного забезпечення та адміністративно-управлінського апарату. Усі структурні елементи станції функціонують у межах єдиної системи управління та не мають статусу окремих юридичних осіб.

Виробничий комплекс Трипільської ТЕС сформований сукупністю технологічних об'єктів, які забезпечують безперервний цикл виробництва електричної та теплової енергії. До основних об'єктів інфраструктури станції належать енергоблоки, котлотурбінне обладнання, системи подачі та підготовки палива, трансформаторні підстанції, розподільчі пристрої, системи технічного водопостачання, хімічного очищення води, золовидалення, газоочищення та допоміжні енергетичні установки. Саме ці виробничі потужності формують основу майнового комплексу підприємства та забезпечують виконання його основної виробничої функції.

Основними споживачами продукції Трипільської ТЕС є оператори енергетичного ринку України, промислові підприємства, об'єкти критичної інфраструктури, комунальний сектор та населення центрального регіону держави. Станція забезпечує покриття частини енергетичного навантаження Київської області та суміжних регіонів, виконуючи стратегічну функцію підтримки стабільності енергосистеми.

До складу виробничих потужностей Трипільської ТЕС входять енергетичні блоки, оснащені паровими котлами, турбогенераторами та допоміжним обладнанням, що забезпечують процес перетворення теплової енергії, отриманої в результаті спалювання органічного палива, в електричну енергію. Для безперебійного функціонування енергоблоків на підприємстві функціонує паливно-транспортний комплекс, який забезпечує приймання, зберігання, підготовку та подачу палива до основних виробничих агрегатів.

Важливим елементом виробничої системи станції є система технічного водозабезпечення та водопідготовки, яка використовується для охолодження технологічного обладнання, вироблення пари та підтримання необхідних параметрів енергетичного процесу. Хімічні лабораторії та водоочисні установки здійснюють контроль якості технологічної води та забезпечують її відповідність нормативним технічним вимогам.

Крім основного виробничого процесу, на підприємстві функціонують ремонтно-механічні служби, що здійснюють технічне обслуговування, поточний і капітальний ремонт енергетичного обладнання, діагностику технічного стану основних засобів та їх модернізацію. Це дозволяє підтримувати виробничий потенціал підприємства на необхідному рівні та забезпечувати стабільність експлуатації обладнання.

Особлива увага в діяльності Трипільської ТЕС приділяється екологічній безпеці виробництва. Для цього на підприємстві функціонують системи очищення димових газів, золовловлювання, моніторингу викидів та контролю впливу виробничої діяльності на навколишнє середовище. Це дозволяє мінімізувати екологічні ризики та забезпечувати дотримання чинного природоохоронного законодавства.

Отже, Трипільська ТЕС ПАТ «Центренерго» є складним багатофункціональним енергетичним підприємством із розвиненою виробничою інфраструктурою, високим рівнем технічної оснащеності та стратегічним значенням для енергетичної безпеки України. Ефективність її діяльності значною мірою залежить від стану основних засобів, якості управління майновим потенціалом, своєчасності модернізації виробничих потужностей та раціонального використання фінансових і матеріально-технічних ресурсів.

Таблиця 2.3

Показники економічної діяльності за 2021-2025 рр., тис.грн.

Показники	2021	2022	2023	2024	2025	2025/ 2021, %
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, послуг, робіт)	76499	87939	111503	127600	174869	128,6
Собівартість реалізованої продукції (товарів, послуг, робіт)	77158	80239	98847	126237	151199	95,96
Валовий прибуток (збиток)	(659)	7700	12656	1363	23670	207,4
Витрати на збут	4609	6168	8479	7882	9913	115,1
Фінансовий результат від операційної діяльності:						
прибуток			72		294	308,4
збиток	-3513	-3005		-14786		
Податок на прибуток	-	-	-	-	-	-
Чистий прибуток (збиток)	-3895	-3977	-749	-15161	11049	183,7
Рівень валової рентабельності доходів від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	0,85	9,60	1,28	1,08	15,65	x

* Примітка. Розраховано автором на основі фінансової звітності Трипільська ТЕС ПАТ «Центрэнерго»

Проведений аналіз фінансово-економічних результатів діяльності Трипільської ТЕС ПАТ «Центрэнерго» свідчить про наявність позитивних змін у динаміці основних показників господарювання протягом досліджуваного періоду. Отримані результати дають підстави стверджувати про поступове підвищення ефективності виробничо-фінансової діяльності підприємства, зміцнення його економічного потенціалу та покращення фінансових результатів.

Зокрема, за аналізований період підприємство продемонструвало позитивну динаміку фінансових результатів, що проявилось у зростанні обсягів чистого доходу від реалізації електричної та теплової енергії, а також у покращенні кінцевих показників прибутковості. Особливо важливим є той факт, що Трипільська ТЕС змогла забезпечити отримання позитивного фінансового результату, що свідчить про підвищення ефективності використання виробничих потужностей, оптимізацію витрат та покращення управління ресурсним потенціалом.

Водночас аналіз показує, що в структурі витрат підприємства спостерігалось зростання собівартості виробленої та реалізованої продукції, що може бути пов'язано зі збільшенням цін на паливно-енергетичні ресурси, зростанням витрат на ремонт та технічне обслуговування основних засобів, підвищенням вартості матеріально-технічного забезпечення, збільшенням фонду оплати праці та інфляційними процесами в економіці. Однак, незважаючи на зростання виробничих витрат, темпи збільшення доходів від реалізації енергетичної продукції перевищували темпи зростання собівартості, що свідчить про збереження позитивної тенденції у фінансово-господарській діяльності підприємства.

Оскільки кінцевим результатом діяльності будь-якого суб'єкта господарювання є формування прибутку, а прибуток виступає ключовим джерелом самофінансування, інвестиційного розвитку та оновлення матеріально-технічної бази, доцільним є подальше дослідження механізму формування чистого прибутку Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго», аналіз структури доходів і витрат підприємства, а також факторів, які впливають на кінцевий фінансовий результат (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

**Аналіз формування чистого прибутку на Трипільська ТЕС ПАТ
«Центренерго»**

Показники	2021	2022	2023	2024	2025	Відхилення 2025 до 2021 рр.	
						+/-	%
Чистий доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	76499	87939	111503	127600	174869	98370	128,6
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	77158	80239	98847	126237	151199	74041	95,96
Валовий прибуток	-659	7700	12656	1363	23670	24329	207,4
Інші операційні доходи	8152	5259	3886	1628	1516	-6636	-81,4
Адміністративні витрати	4111	4268	5229	6983	10361	6250	152,0
Витрати на збут	4609	6168	8479	7882	9913	5304	115,1
Інші операційні витрати	2286	5528	2762	2912	4618	2332	102,0
Фінансові результати від операційної діяльності	-3513	-3005	72	-14786	294	3807	91,6
Інші фінансові доходи	-	-	-	-	-	-	-
Інші доходи	1542	3794	1740	4167	17096	15554	908,7

Фінансові витрати	194	387	550	626	759	565	291,2
Втрати від участі в капіталі	-	-	-	-	-	-	-
Інші витрати	1730	4379	2011	3916	5582	3852	222,7
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування	-3895	-3977	-749	-15161	11049	14944	183,7
Податок на прибуток від звичайної діяльності	-	-	-	-	-	-	-
Фінансові результати від звичайної діяльності	-3895	-3977	-749	-15161	11049	14944	183,7
Чистий прибуток	-3895	-3977	-749	-15161	11049	14944	183,7

* Примітка. Розраховано автором на основі фінансової звітності Трипільська ТЕС ПАТ «Центрэнерго»

За результатами аналізу даних таблиці 2.4 можна зробити висновок, що Трипільська ТЕС ПАТ «Центрэнерго» у досліджуваному періоді продемонструвала покращення результативності фінансово-господарської діяльності. Про позитивні зміни свідчить формування чистого прибутку у розмірі 11 049 тис. грн, що вказує на підвищення ефективності використання виробничого потенціалу, покращення фінансового менеджменту та здатність підприємства забезпечувати прибуткову діяльність в умовах нестабільного економічного середовища.

Ключовим фактором досягнення позитивного фінансового результату стало суттєве зростання чистого доходу від реалізації електричної та теплової енергії, який у порівнянні з базовим періодом збільшився на 128,6%. Така динаміка свідчить про розширення обсягів реалізації продукції, підвищення ефективності використання генеруючих потужностей, а також покращення ринкових позицій підприємства на енергетичному ринку. Додатковий позитивний вплив на кінцевий фінансовий результат мало значне зростання інших операційних та позареалізаційних доходів, обсяг яких збільшився майже у 10 разів, що суттєво посилило дохідну частину підприємства.

Разом з тим проведений аналіз показує, що позитивна динаміка доходів супроводжувалася одночасним суттєвим зростанням витрат за основними напрямками діяльності. Зокрема, собівартість реалізованої продукції зросла на 95,96%, що може бути пов'язано зі збільшенням вартості паливно-енергетичних

ресурсів, витрат на технічне обслуговування та ремонт енергетичного обладнання, а також загальним зростанням виробничих витрат.

Крім того, спостерігалось збільшення адміністративних витрат на 152%, що може свідчити про розширення управлінської діяльності, зростання витрат на забезпечення функціонування підприємства та організаційно-господарські потреби. Витрати на збут зросли на 115,1%, інші операційні витрати — на 102%, фінансові витрати — на 291,2%, а інші витрати — на 222,7%. Особливо стрімке зростання фінансових витрат може бути пов'язане із збільшенням кредитного навантаження, обслуговуванням залученого капіталу або впливом валютних і відсоткових ризиків.

Незважаючи на суттєве зростання витратної частини, Трипільська ТЕС ПАТ «Центренерго» змогла забезпечити перевищення доходів над витратами, що свідчить про достатній рівень операційної ефективності, результативність управлінських рішень та здатність підприємства підтримувати фінансову стійкість. Отриманий прибуток створює додаткові можливості для подальшого оновлення основних засобів, реалізації інвестиційних програм, модернізації виробничих потужностей та зміцнення конкурентних позицій підприємства у перспективі.

2.2. Аналіз структури капіталу та джерел фінансування майнового комплексу підприємства

Раціональне розміщення та ефективне використання фінансових ресурсів підприємства відіграють визначальну роль у забезпеченні стабільності його господарської діяльності, платоспроможності та конкурентоспроможності на ринку. Структура активів, джерела їх формування та напрями використання безпосередньо впливають на результати виробничої, операційної та фінансової діяльності підприємства, а також визначають його здатність до подальшого розвитку та реалізації стратегічних цілей.

Особливе значення у цьому процесі має оптимальне співвідношення між необоротними та оборотними активами, а також збалансованість власних і залучених джерел фінансування. Від того, за рахунок яких фінансових ресурсів сформовано основні виробничі фонди, оборотний капітал, матеріальні запаси, дебіторську заборгованість та грошові активи, значною мірою залежить фінансова стійкість підприємства, ефективність використання його майнового потенціалу та здатність підтримувати безперервність виробничого процесу.

Нераціональна структура активів може створювати суттєві фінансові ризики. Зокрема, надмірне вкладення коштів у понаднормативні виробничі запаси, низькооборотні матеріальні ресурси або необґрунтоване зростання дебіторської заборгованості призводить до відволікання обігових коштів із господарського обороту, зниження ліквідності та погіршення платоспроможності підприємства. У довгостроковій перспективі така ситуація може спричинити дефіцит грошових ресурсів, збільшення потреби у зовнішньому фінансуванні, зростання кредитного навантаження та, як наслідок, втрату фінансової стійкості.

Для Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго», як капіталомісткого енергогенеруючого підприємства, ефективне управління структурою активів має особливо важливе значення, оскільки значна частина фінансових ресурсів

концентрується в основних засобах, виробничому обладнанні, енергетичній інфраструктурі та технологічних комплексах. У таких умовах оптимізація структури оборотного капіталу, контроль за дебіторською заборгованістю та підтримання належного рівня ліквідності є ключовими умовами забезпечення безперебійного виробничого процесу.

Стабільність фінансового забезпечення підприємства значною мірою досягається завдяки ефективній політиці розрахунків із контрагентами та споживачами продукції. Скорочення строків оплати за поставлену електричну та теплову енергію, підвищення платіжної дисципліни основних споживачів, а також орієнтація на переважне використання грошової форми розрахунків сприяють прискоренню оборотності коштів, зменшенню потреби у додатковому залученні кредитних ресурсів та зміцненню загальної фінансової стійкості підприємства.

Таким чином, ефективне управління розміщенням фінансових ресурсів, оптимізація структури активів і своєчасний контроль за станом розрахунків виступають важливими передумовами підвищення ефективності діяльності Трипільської ТЕС ПАТ «Центрэнерго», забезпечення її фінансової стабільності та формування потенціалу для довгострокового економічного розвитку.

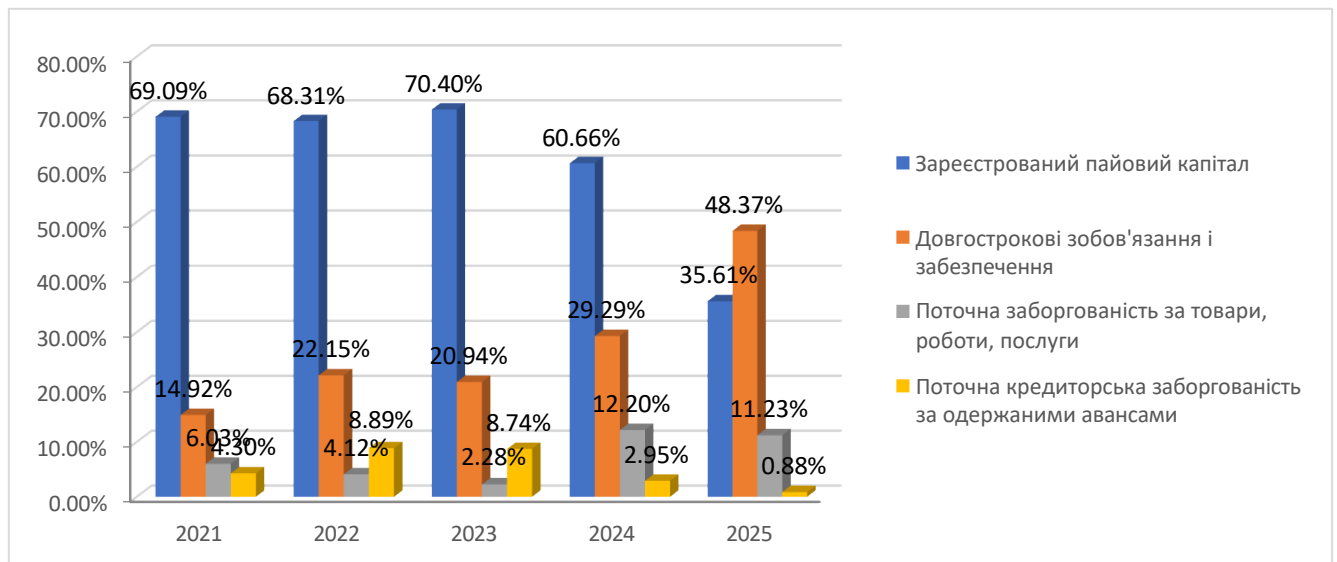

Рисунок 2.1. Динаміка змін питомої ваги видів пасиву Трипільська ТЕС ПАТ «Центрэнерго» протягом 2021-2025 років*

Аналіз структури пасиву балансу Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго» за досліджуваній період дозволяє виявити суттєві зміни у складі джерел формування майна підприємства та оцінити рівень його фінансової стійкості. Проведені розрахунки свідчать, що протягом аналізованого періоду у структурі власного капіталу підприємства відбувалися певні трансформації, які мали як позитивний, так і ризиковий характер для загального фінансового стану.

Зокрема, станом на кінець досліджуваного періоду обсяг статутного капіталу підприємства становив **110 000 тис. грн**, що характеризує стабільність базового джерела власного фінансування та формує основу майнового забезпечення господарської діяльності. Водночас обсяг іншого додаткового капіталу становив **8 934 тис. грн**, що також формує додатковий фінансовий ресурс для підтримки операційної та інвестиційної діяльності підприємства.

Позитивною тенденцією є суттєве скорочення обсягу непокритого збитку — більше ніж удвічі порівняно з початком аналізованого періоду. Це свідчить про поступове фінансове оздоровлення підприємства, покращення результативності господарської діяльності та часткове відновлення власного капіталу. Разом з тим наявність непокритих збитків продовжує залишатися стримуючим фактором фінансового розвитку, оскільки безпосередньо зменшує величину власного капіталу, негативно впливає на показники автономії та знижує рівень фінансової незалежності підприємства.

Ще більш ризиковою тенденцією є суттєве зростання кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги — на **467,8%**. Така динаміка може свідчити про збільшення фінансового навантаження на підприємство, погіршення розрахункової дисципліни, зростання залежності від постачальників або недостатність власних фінансових ресурсів для своєчасного виконання поточних зобов'язань. У довгостроковій перспективі подібна ситуація може створювати ризики втрати ліквідності та ускладнювати підтримання стабільної операційної

діяльності.

Структурний аналіз пасиву балансу також підтверджує загальне погіршення структури джерел фінансування майна підприємства. Зокрема, питома вага власного капіталу у загальному обсязі джерел фінансування зменшилася на **34,2 відсоткових пункти**, що свідчить про послаблення фінансової автономії підприємства та зростання його залежності від зовнішнього фінансування. Подібна тенденція негативно впливає на рівень фінансової стійкості та підвищує чутливість підприємства до змін кредитного ринку, процентних ставок та інших зовнішніх фінансових ризиків.

З метою більш глибокого дослідження змін у структурі власного капіталу, рівня фінансової незалежності та оцінки здатності підприємства забезпечувати стабільний розвиток доцільно провести коефіцієнтний аналіз показників капіталу Трипільської ТЕС ПАТ «Центрэнерго», результати якого наведено у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Показники власного капіталу Трипільська ТЕС ПАТ «Центрэнерго»

Показник	2021	2022	2023	2024	2025	2025/ 2021	2025/ 2024
Коефіцієнт захисту власного капіталу	0,11	0,1	0,09	0,12	0,09	-0,02	-0,03
Коефіцієнт ризику власного капіталу	8,39	8,92	10,42	7,35	10,32	1,93	2,97
Коефіцієнт захисту статутного капіталу	0	0	0	0	0	0	0
Рентабельність власного капіталу, %	-5,74	-5,63	-0,95	-19,66	10,93	16,67	30,59
Оборотність власного капіталу	1,13	1,25	1,41	1,65	1,73	0,60	0,07
Приріст власного капіталу, тис. грн.	2490	2779	8511	-1989	23995	21505	25984

* Примітка. Розраховано автором на основі фінансової звітності Трипільська ТЕС ПАТ «Центрэнерго»

Результати проведеного коефіцієнтного аналізу Трипільської ТЕС ПАТ «Центрэнерго» свідчать про наявність позитивних змін у ефективності використання власного капіталу підприємства. На відміну від окремих негативних структурних тенденцій у пасиві балансу, коефіцієнтний аналіз дозволяє більш оптимістично оцінити фінансовий стан підприємства та його потенціал до подальшого розвитку.

Зокрема, у 2025 році власний капітал підприємства почав приносити позитивний фінансовий результат, що підтверджується зростанням показників його рентабельності. Це свідчить про підвищення ефективності використання власних фінансових ресурсів, покращення результативності операційної діяльності та здатність підприємства формувати прибуток за рахунок внутрішніх джерел фінансування.

Позитивною тенденцією також є зростання коефіцієнта оборотності власного капіталу, що вказує на підвищення інтенсивності його використання у виробничо-господарському процесі. Збільшення швидкості обороту власних ресурсів означає, що вкладений капітал забезпечує більший обсяг реалізації продукції та генерує вищий рівень доходів у розрахунку на одиницю власних фінансових ресурсів. Це характеризує покращення ділової активності підприємства та більш раціональне використання його майнового потенціалу.

Крім того, позитивну динаміку демонструють показники приросту власного капіталу, що свідчить про поступове відновлення фінансового потенціалу підприємства, покращення структури капіталу та формування внутрішніх передумов для подальшого інвестиційного розвитку.

Однією з найважливіших характеристик фінансового стану будь-якого підприємства є його фінансова стійкість. Під фінансовою стійкістю слід розуміти такий стан фінансових ресурсів підприємства, за якого забезпечується стабільна рівновага між власними та залученими джерелами фінансування, зберігається здатність своєчасно виконувати фінансові зобов'язання та підтримувати безперервність господарської діяльності.

Фінансово стійке підприємство характеризується здатністю окупувати вкладені у виробничий процес ресурси за рахунок стабільного грошового потоку від основної діяльності, а також формувати достатній обсяг прибутку для забезпечення процесів самофінансування, модернізації виробничих потужностей, оновлення основних засобів та підтримання конкурентоспроможності.

Для Трипільської ТЕС ПАТ «Центрэнерго» забезпечення фінансової стійкості має особливе значення, оскільки стабільність функціонування підприємства безпосередньо залежить від рівня капіталізації, ефективності використання виробничих активів, збалансованості джерел фінансування та здатності зберігати незалежність від зовнішніх кредитних ресурсів.

З метою більш глибокої оцінки рівня фінансової незалежності, структури капіталу, ступеня фінансового ризику та забезпеченості підприємства власними ресурсами доцільно провести аналіз показників фінансової стійкості Трипільської ТЕС ПАТ «Центрэнерго», результати якого наведені у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Абсолютні показники оцінки фінансової стійкості (визначення типу стійкості фінансового стану Трипільська ТЕС ПАТ «Центрэнерго»)

Показник	2021	2022	2023	2024	2025
Загальна величина запасів	1187	1797	2123	2928	3611
Наявність власних джерел формування запасів (власні кошти)	-5336	-17120	-29531	-42866	-60576
Наявність власних і довгострокових позикових джерел формування запасів	9784	8815	-2760	5417	88832
Загальна величина основних джерел формування запасів	10659	9680	-1763	5912	90316
Надлишок або нестача власних джерел формування запасів	-6523	-18917	-31654	-45794	-64187
Надлишок або нестача власних і довгострокових джерел формування запасів	8597	7018	-4883	2489	85221
Надлишок або нестача загальної величини основних джерел формування запасів	9472	7883	-3886	2984	86705
Трьохкомпонентний показник типу фінансової стійкості	0;1;1	0;1;1	0;1;0	0;1;1	0;1;1

* Примітка. Розраховано автором на основі фінансової звітності Трипільська ТЕС ПАТ «Центрэнерго»

Як бачимо, Трипільська ТЕС ПАТ «Центрэнерго» лише у 2023 р. мав нестійкий фінансовий стан. Протягом решти аналізованих років фінансовий стан був нормальним. Для більш ґрунтовної характеристики фінансової стійкості розрахуємо відносні показники у табл. 2.7.

Таблиця 2.7

**Відносні показники фінансової стійкості Трипільська ТЕС ПАТ
«Центрэнерго» за 2021 – 2025 рр.***

Показник	2021	2022	2023	2024	2025	Абсолютне відхилення 2021/2025	Відносне відхилення
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,67	0,60	0,62	0,47	0,33	-0,34	0,49
Коефіцієнт фінансової залежності	1,49	1,66	1,62	2,14	3,06	1,56	2,04
Коефіцієнт фінансового ризику	0,49	0,66	0,62	1,14	2,06	1,56	4,16
Коефіцієнт покриття	2,02	1,52	1,62	0,88	0,49	-1,54	0,24
Коефіцієнт самофінансування	0,10	0,08	-0,02	0,03	0,29	0,19	2,98
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,82	0,82	0,83	0,76	0,81	-0,01	0,99

* Примітка. Розраховано автором на основі фінансової звітності Трипільська ТЕС ПАТ

«Центрэнерго»

За результатами проведеного аналізу показників фінансової стійкості Трипільської ТЕС ПАТ «Центрэнерго» можна зробити висновок, що підприємство характеризується суттєвою залежністю від зовнішніх джерел фінансування, що певною мірою знижує рівень його фінансової незалежності та підвищує чутливість до зовнішніх фінансових ризиків.

Зокрема, значення коефіцієнта фінансової автономії свідчить про недостатню частку власного капіталу у структурі джерел фінансування активів. Так, у досліджуваному періоді цей показник становив **0,33**, що означає, що лише **33%** активів підприємства сформовано за рахунок власних фінансових ресурсів, тоді як решта фінансується за рахунок залученого капіталу. Такий рівень коефіцієнта автономії є нижчим за рекомендоване нормативне значення, що вказує на послаблення фінансової самостійності підприємства та підвищення його залежності від кредиторів і зовнішніх інвесторів.

Додатковим підтвердженням зростання фінансових ризиків є динаміка

коефіцієнта фінансового ризику. Проведені розрахунки свідчать, що протягом аналізованого періоду рівень залученого капіталу суттєво зріс. Якщо на початку досліджуваного періоду на кожну гривню власного капіталу припадало **0,49 грн** позикових коштів, то у 2025 році цей показник зріс до **2 грн** залучених ресурсів на **1 грн** власного капіталу. Така динаміка свідчить про суттєве підвищення фінансового навантаження, збільшення боргової залежності та зниження запасу фінансової стійкості підприємства.

Зростання коефіцієнта співвідношення позикового та власного капіталу також підтверджує посилення кредитної залежності Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго». За аналізований період цей показник збільшився на **1,56 пункту**, що свідчить про активніше використання зовнішніх фінансових ресурсів для забезпечення поточної діяльності, фінансування виробничих потреб або реалізації інвестиційних програм.

Аналіз структури позикового капіталу показує, що підприємство використовує як короткострокове, так і довгострокове кредитування. При цьому найбільш суттєві зміни відбулися у структурі довгострокових зобов'язань. Так, у 2025 році обсяг довгострокових кредитів зріс на **101 125 тис. грн**, або на **309,44%**, тоді як короткострокові кредити збільшилися на **230%**. Зростання частки довгострокового фінансування можна оцінити відносно позитивно, оскільки такі ресурси забезпечують більш стабільну основу фінансування розвитку підприємства, створюють можливості для реалізації програм модернізації основних засобів та частково виконують функцію квазікапіталу.

Питома вага довгострокових кредитів у загальній структурі позикового капіталу у 2025 році становила **71,9%**, тоді як у попередньому періоді цей показник перебував на рівні **55%**. Це свідчить про поступову переорієнтацію підприємства на більш стабільні форми залучення фінансових ресурсів, що позитивно впливає на ліквідність і платоспроможність у короткостроковій перспективі.

Разом з тим остаточну оцінку ефективності фінансово-господарської

діяльності підприємства неможливо здійснити без аналізу прибутковості використання активів, капіталу та витрат. Саме тому наступним етапом дослідження є оцінка показників рентабельності Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго», які дозволяють визначити рівень віддачі від використаних ресурсів, ефективність вкладеного капіталу та здатність підприємства генерувати прибуток у процесі господарської діяльності (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

**Показники рентабельності Трипільська ТЕС ПАТ «Центренерго» за
2021 – 2025 рр.**

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2025 р.	Відхилення 2025 до 2021 рр. +/-
а) рентабельність продукції	-0,01	0,10	0,13	0,01	0,16	0,17
б) рентабельність активів	-0,04	-0,03	-0,01	-0,09	0,04	0,08
в) рентабельність власного капіталу	-0,06	-0,06	-0,01	-0,20	0,11	0,17
г) валова рентабельність продажу	-0,01	0,09	0,11	0,01	0,14	0,15
д) період окупності капіталу	-26,01	-29,45	-170,69	-10,87	27,96	53,97
е) період окупності власного капіталу	-17,41	-17,75	-105,6	-5,09	9,15	26,56

* Примітка. Розраховано автором на основі фінансової звітності Трипільська ТЕС ПАТ «Центренерго»

Результати аналізу показників рентабельності свідчать про покращення ефективності фінансово-господарської діяльності Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго» у 2025 році. У динаміці досліджуваного періоду спостерігається позитивна тенденція до зростання практично всіх розрахованих показників прибутковості, що характеризує підвищення результативності використання виробничих, фінансових та майнових ресурсів підприємства.

Особливо позитивним є зростання рентабельності продукції, яка збільшилася на **0,17 відсоткових пункти**. Така динаміка свідчить про підвищення економічної ефективності основної діяльності підприємства, більш раціональне використання виробничих ресурсів, покращення структури витрат та збільшення прибутку, отриманого з кожної гривні витрат, вкладених у виробництво та реалізацію енергетичної продукції.

Позитивною характеристикою діяльності підприємства також є зростання рентабельності продажу на **0,15 відсоткових пункти**, що свідчить про збільшення частки прибутку у складі чистого доходу від реалізації продукції. Це вказує на покращення цінової політики, підвищення ефективності збутової діяльності, оптимізацію операційних витрат та загальне зміцнення фінансових результатів підприємства.

Зростання інших показників рентабельності також підтверджує підвищення ефективності використання активів, власного капіталу та інвестованих ресурсів. Така динаміка свідчить про покращення системи фінансового управління, більш ефективне використання майнового потенціалу Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго» та здатність підприємства забезпечувати стабільне отримання прибутку навіть в умовах високої капіталомісткості енергетичного виробництва.

Отже, позитивна динаміка показників рентабельності дозволяє зробити висновок про поступове зміцнення фінансової стійкості Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго», зростання ефективності використання ресурсного потенціалу та формування передумов для подальшого розвитку, модернізації виробничих потужностей і підвищення конкурентоспроможності підприємства на енергетичному ринку України.

2.3. Оцінка ефективності використання активів та результативності фінансового планування підприємства

Одним із ключових етапів комплексної оцінки фінансового стану підприємства є аналіз структури та динаміки активів і пасивів бухгалтерського балансу. Саме баланс є основним джерелом інформації для дослідження майнового стану суб'єкта господарювання, оскільки відображає не лише наявність економічних ресурсів підприємства, але й джерела їх формування на конкретну звітну дату.

Актив балансу характеризує склад, структуру, стан і напрями розміщення господарських засобів підприємства у вартісному вираженні. У ньому відображаються всі ресурси, які перебувають у розпорядженні підприємства та використовуються в процесі здійснення виробничої, операційної, інвестиційної й фінансової діяльності. До складу активів входять необоротні активи, представлені основними засобами, нематеріальними активами, капітальними інвестиціями та іншими довгостроковими ресурсами, а також оборотні активи, до яких належать виробничі запаси, дебіторська заборгованість, грошові кошти та інші ресурси, що забезпечують поточну діяльність підприємства.

Пасив балансу, у свою чергу, відображає джерела формування майна підприємства та показує, за рахунок яких фінансових ресурсів були сформовані активи. До таких джерел належать власний капітал, довгострокові та короткострокові зобов'язання. Аналіз структури пасиву дозволяє оцінити рівень фінансової незалежності підприємства, ступінь його залежності від зовнішніх кредиторів, ефективність політики залучення позикового капіталу та загальний рівень фінансової стійкості.

Для Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго» аналіз активів і пасивів балансу має особливе значення, оскільки підприємство належить до капіталомістких виробничих об'єктів, де значна частина ресурсів зосереджена в основних засобах, енергетичному обладнанні та виробничій інфраструктурі. Саме оцінка структури активів дозволяє визначити рівень забезпеченості підприємства виробничими ресурсами, ступінь зношення майнового комплексу та ефективність використання наявного потенціалу.

Одночасно аналіз пасивів дає можливість оцінити, наскільки збалансованою є структура джерел фінансування підприємства, яка частка майна сформована за рахунок власного капіталу, а яка — за рахунок залучених кредитних ресурсів або кредиторської заборгованості. Це дозволяє визначити рівень фінансового ризику, здатність підприємства підтримувати платоспроможність та забезпечувати

стабільність господарської діяльності у довгостроковій перспективі.

Таким чином, аналіз активів і пасивів балансу є фундаментальною складовою фінансового аналізу Трипільської ТЕС ПАТ «Центрэнерго», що дозволяє об'єктивно оцінити майновий стан підприємства, ефективність використання ресурсів, рівень фінансової стійкості та перспективи подальшого розвитку.

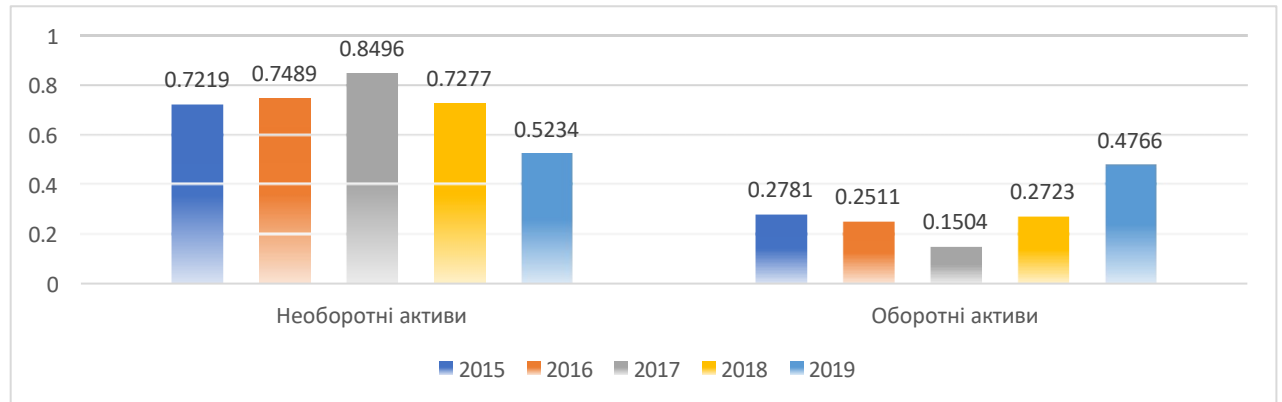

Рисунок 2.2. Питома вага оборотних та необоротних активів у 2015-2019 рр.*

* Примітка. Розраховано автором на основі фінансової звітності Трипільська ТЕС ПАТ «Центрэнерго»

Узагальнюючи результати проведеного аналізу активів балансу Трипільської ТЕС ПАТ «Центрэнерго», можна зробити висновок про загальне зростання майнового потенціалу підприємства протягом досліджуваного періоду. Зокрема, загальна вартість активів підприємства збільшилася на **207 579 тис. грн**, або на **204,9%**, що свідчить про розширення масштабів господарської діяльності, нарощення виробничого потенціалу та зміцнення ресурсної бази підприємства. Така динаміка загалом характеризується позитивно, оскільки відображає зростання економічних можливостей підприємства та створення передумов для подальшого розвитку.

Разом із тим структурний аналіз активів показав наявність певних особливостей у формуванні майнового комплексу підприємства. Протягом більшої

частини досліджуваного періоду структура активів Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго» характеризувалася як «важка», оскільки домінуючу частку в загальному обсязі майна займали необоротні активи. Подібна структура є характерною для підприємств енергетичної галузі, діяльність яких базується на використанні значних обсягів основних засобів, енергетичного обладнання, виробничих споруд та технологічної інфраструктури.

Водночас переважання необоротних активів у структурі майна має і певні ризики. Насамперед це свідчить про високу капіталомісткість діяльності підприємства, значний обсяг постійних витрат на утримання виробничого комплексу, а також підвищену залежність фінансових результатів від обсягів реалізації продукції та стабільності грошових надходжень. За таких умов значна частина майна має низький рівень мобільності, що обмежує швидкість трансформації активів у ліквідні фінансові ресурси та може ускладнювати оперативне реагування на зміни ринкового середовища.

Позитивною тенденцією є те, що у **2025 році** в структурі активів Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго» відбулися суттєві зміни. Співвідношення між необоротними та оборотними активами змінилося на користь оборотних ресурсів, що свідчить про підвищення мобільності майна підприємства. Зростання частки оборотних активів означає покращення ліквідності, підвищення фінансової гнучкості, прискорення оборотності ресурсів та зниження ризиків, пов'язаних із недостатністю обігових коштів.

Такі структурні зміни можна оцінити позитивно, оскільки вони свідчать про більш збалансовану політику управління активами, підвищення адаптивності підприємства до змін зовнішнього середовища та створення додаткових можливостей для підтримання стабільної операційної діяльності. Отже, незважаючи на традиційно високу капіталомісткість енергетичного виробництва, у Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго» спостерігаються позитивні тенденції щодо оптимізації структури майна та підвищення ефективності управління активами.

Загалом найбільшу частку у майні Трипільська ТЕС ПАТ «Центренерго» мають основні засоби (див. рис. 2.3).

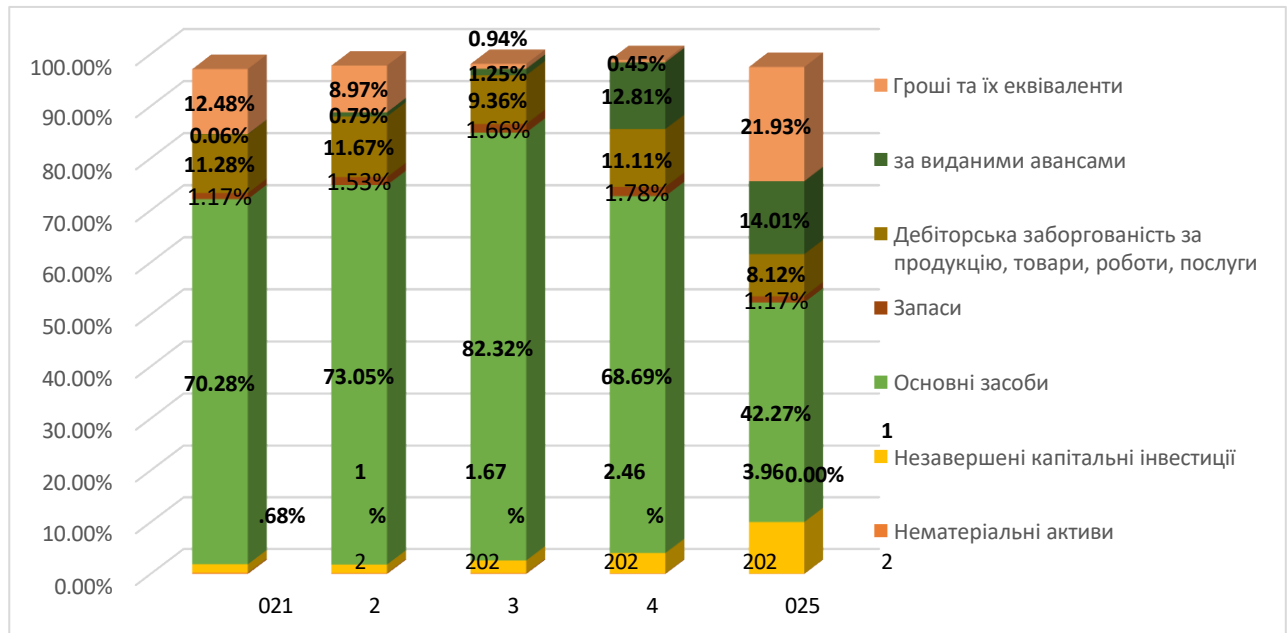

Рисунок 2.3. Структурний аналіз складових балансу - необоротних та оборотних активів Трипільська ТЕС ПАТ «Центренерго» за 2021-2025 роки

* Примітка. Розраховано автором на основі фінансової звітності Трипільська ТЕС ПАТ «Центренерго»

Проведений аналіз структури активів Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго» свідчить про подальше зміцнення виробничого потенціалу підприємства. Зокрема, у досліджуваному періоді вартість основних засобів зростає на **59 378 тис. грн**, або на **83,4%**, що вказує на розширення матеріально-технічної бази, оновлення виробничої інфраструктури та збільшення обсягів капіталовкладень у розвиток енергетичного комплексу підприємства. Для підприємства енергетичної галузі така динаміка є закономірною та загалом характеризується позитивно, оскільки основні засоби формують основу виробничої потужності та забезпечують безперервність технологічного процесу.

Разом із тим аналіз оборотних активів виявив окремі тенденції, які потребують посиленої уваги з боку фінансового менеджменту. Зокрема, негативною характеристикою є суттєве зростання дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги. У 2025 році порівняно з 2021 роком її обсяг збільшився на **13 647 тис. грн**, що може свідчити про погіршення платіжної дисципліни контрагентів, збільшення строків розрахунків за поставлену енергетичну продукцію або недостатньо ефективну політику управління дебіторською заборгованістю.

Крім того, суттєво зросла дебіторська заборгованість за виданими авансами — на **43 206 тис. грн**. Подібна динаміка може бути пов'язана із збільшенням обсягів передоплати за паливно-енергетичні ресурси, матеріально-технічне забезпечення, ремонтні роботи або реалізацію інвестиційних програм. Водночас надмірне зростання цього виду дебіторської заборгованості може призводити до відволікання значної частини обігових коштів із господарського обороту та створювати ризики тимчасового дефіциту ліквідності.

Позитивною тенденцією у структурі оборотних активів є суттєве зростання обсягу грошових коштів та їх еквівалентів. У 2025 році цей показник збільшився на **435,8%**, що свідчить про покращення ліквідності, зміцнення платоспроможності підприємства та підвищення його здатності своєчасно виконувати поточні фінансові зобов'язання. Збільшення обсягу високоліквідних активів також створює додаткові можливості для фінансування поточної діяльності, проведення ремонтно-відновлювальних робіт та реалізації інвестиційних заходів без залучення додаткових зовнішніх ресурсів.

Таким чином, проведений аналіз структури активів Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго» свідчить, з одного боку, про зміцнення виробничого потенціалу та покращення ліквідності підприємства, а з іншого — виявляє окремі ризики, пов'язані зі зростанням дебіторської заборгованості та відволіканням оборотного капіталу.

З метою більш глибокої оцінки ефективності управління майновим комплексом підприємства доцільно здійснити детальний аналіз технічного стану, рівня оновлення, ступеня зношеності та ефективності використання основних засобів Трипільської ТЕС ПАТ «Центрэнерго», результати якого наведені у таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Оцінка майнового стану та ефективності використання основних засобів Трипільська ТЕС ПАТ «Центрэнерго»

Назва показника	2021	2022	2023	2024	2025	Абсолютне 2025/2021	Відносне 2025/2021
Коефіцієнт придатності основних засобів (Кпр)	0,56	0,58	0,61	0,61	0,62	0,06	0,11
Коефіцієнт зносу основних засобів (Кз)	0,44	0,42	0,39	0,39	0,38	-0,06	-0,14
Коефіцієнт оновлення основних засобів (Кон.)	0,07	0,13	0,15	0,08	0,12	0,05	1,72
Коефіцієнт вибуття основних засобів (Квиб.)	0,075	0,003	0,001	0,005	0,003	-0,072	-0,964
Коефіцієнт мобільності (Км)	0,28	0,25	0,15	0,27	0,48	0,20	0,71
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів (Ке)	0,39	0,34	0,18	0,37	0,91	0,53	1,36
Фондовіддача (Фв)	1,07	1,03	1,06	1,13	1,34	0,26	0,25
Фондомісткість (Фм)	0,93	0,97	0,94	0,89	0,75	-0,18	-0,20

* Примітка. Розраховано автором на основі фінансової звітності Трипільська ТЕС ПАТ

«Центрэнерго»

Для більшої наочності, розглянемо динаміку на рис. 2.7.

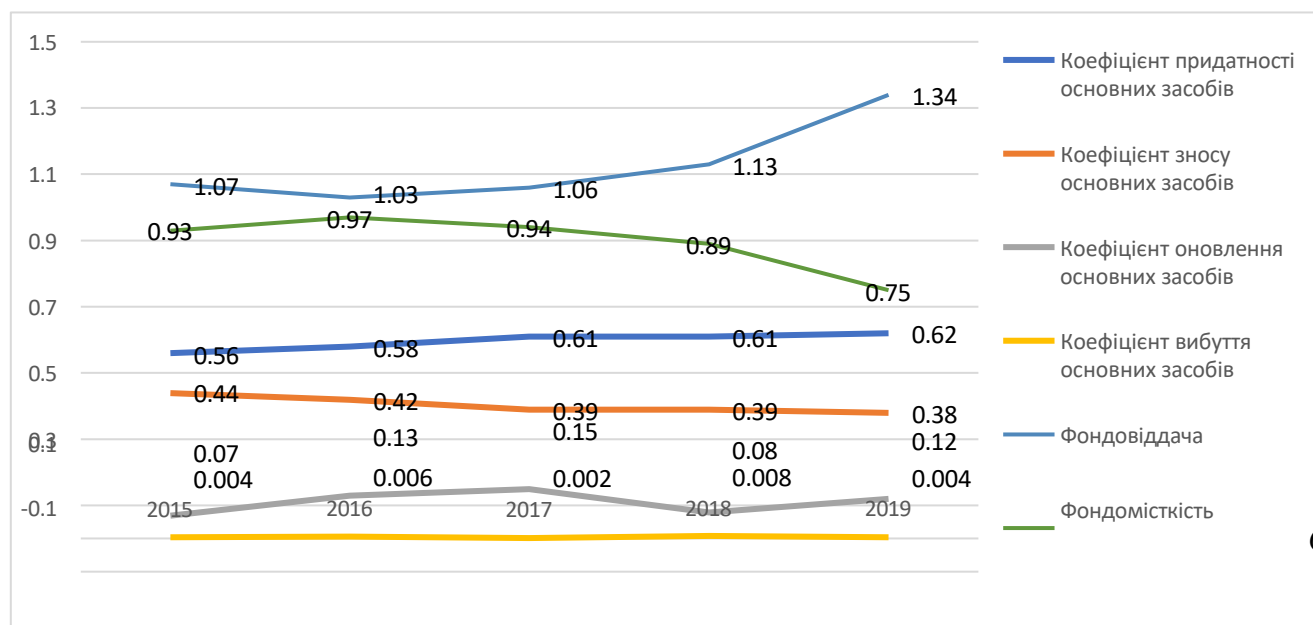

Рис. 2.7. Динаміка використання основних засобів
за 2021-2025 рр.

Отже, результати проведеного аналізу основних засобів Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго» свідчать про наявність позитивних тенденцій у сфері управління майновим потенціалом підприємства та поступове підвищення ефективності використання його виробничої бази.

Згідно з даними таблиці 2.9, технічний стан основних засобів підприємства у досліджуваному періоді характеризується позитивною динамікою. Зокрема, коефіцієнт зносу основних засобів перебуває в допустимих межах та демонструє тенденцію до поступового зниження. Така динаміка свідчить про уповільнення процесів фізичного та морального старіння виробничих активів, покращення технічного стану обладнання та більш ефективне управління процесами відтворення основних засобів.

Зменшення рівня зношеності безпосередньо вплинуло на зростання коефіцієнта придатності основних засобів, що характеризує збільшення частки активів, придатних до подальшої ефективної експлуатації у виробничому процесі. Це свідчить про зміцнення матеріально-технічної бази Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго» та підвищення потенціалу її виробничої системи.

Позитивною характеристикою діяльності підприємства також є зростання коефіцієнта оновлення основних засобів, що вказує на активізацію інвестиційних процесів, модернізацію виробничого обладнання та поступове технічне переоснащення енергетичного комплексу. Це особливо важливо для підприємств енергетичної галузі, де рівень технічного стану обладнання безпосередньо впливає на стабільність виробничих процесів, енергоефективність та конкурентоспроможність.

Водночас аналіз показав, що коефіцієнт вибуття основних засобів залишається нижчим за бажаний рівень та протягом досліджуваного періоду істотно не змінився. Це може свідчити про недостатню інтенсивність списання

морально застарілого або фізично зношеного обладнання. Однак, незважаючи на це, підприємство продовжує спрямовувати фінансові ресурси на оновлення та модернізацію виробничих потужностей, що частково компенсує зазначений ризик.

Додатковим підтвердженням підвищення ефективності використання основних засобів є зростання показника фондівіддачі. Позитивна динаміка цього коефіцієнта свідчить про збільшення обсягу виробленої та реалізованої продукції в розрахунку на одиницю вартості основних засобів, що характеризує більш продуктивне використання виробничих активів та покращення результативності капіталовкладень у матеріально-технічну базу підприємства.

Разом із оцінкою стану необоротних активів, які займають значну частку у структурі майна Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго» (42,27%), доцільним є також аналіз ефективності використання оборотних активів. Ключовим критерієм оцінювання результативності управління оборотним капіталом виступає ділова активність підприємства.

Аналіз ділової активності дозволяє комплексно оцінити ефективність використання виробничих і фінансових ресурсів, швидкість обороту активів, інтенсивність господарських процесів, а також здатність підприємства генерувати доходи на основі наявного ресурсного потенціалу. Саме показники ділової активності відображають оптимальність співвідношення темпів зростання основних фінансово-економічних показників та характеризують проміжні й кінцеві результати діяльності підприємства.

З метою більш детального дослідження ефективності управління оборотними активами Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго» доцільно провести аналіз показників ділової активності, результати якого наведено у таблиці 2.10.

Результати проведеного аналізу показників ділової активності Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго», наведені у таблиці 2.10, свідчать про певне зниження ефективності використання оборотного капіталу та уповільнення швидкості обороту фінансових ресурсів у 2025 році. Отримані розрахунки вказують на

погіршення окремих параметрів господарської активності підприємства, що може негативно впливати на його ліквідність, фінансову гнучкість та загальну ефективність управління майном.

Таблиця 2.10

Показники аналізу ділової активності

Показник	Рік				
	2021	2022	2023	2024	2025
1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт оборотності активів (Ко.а.)	0,76	0,75	0,87	0,77	0,57
Середня тривалість обороту активів, дні	476,81	479,43	412,77	465,12	635,93
Коефіцієнт оборотності ВК	1,13	1,25	1,41	1,65	1,73
Середня тривалість обороту власного капіталу (Ко.в.к.)	319,08	288,95	255,36	217,54	208,13
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	2,71	2,99	5,80	2,84	1,19
Середня тривалість обороту оборотних активів	132,62	120,39	62,06	126,64	303,09
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (Ко.д.з.)	6,51	5,92	8,14	3,22	2,54
Середня тривалість обороту дебіторської заборгованості	55,32	60,77	44,21	111,75	141,48
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (Ко.к.з.)	4,70	4,08	4,72	3,50	3,16
Середня тривалість обороту кредиторської заборгованості	76,67	88,19	76,34	102,96	113,90

* Примітка. Розраховано автором на основі фінансової звітності Трипільська ТЕС ПАТ «Центр енерго»

Зокрема, негативною тенденцією є зниження коефіцієнта оборотності активів, що свідчить про уповільнення швидкості перетворення вкладених у майно ресурсів у дохід від реалізації продукції. Така динаміка може бути пов'язана зі збільшенням загального обсягу активів, зростанням капіталомісткості виробництва або недостатньо ефективним використанням окремих складових майнового комплексу.

Особливу увагу привертає погіршення показників управління дебіторською заборгованістю. Аналіз показав зниження коефіцієнта її оборотності, що свідчить про уповільнення процесу повернення коштів від контрагентів і споживачів продукції. Одночасно спостерігається суттєве зростання середнього строку

інкасації дебіторської заборгованості. Якщо у базовому періоді підприємство повертало дебіторську заборгованість у значно коротші строки, то у 2025 році термін погашення зріс більш ніж у **2,5 раз** та перевищив **86 днів**. Така тенденція є негативною, оскільки призводить до відволікання обігових коштів із господарського обороту, погіршення платіжної дисципліни контрагентів та підвищення ризику дефіциту ліквідних ресурсів.

Погіршення показників ділової активності свідчить про необхідність посилення контролю за розрахунковою дисципліною споживачів, удосконалення кредитної політики підприємства, оптимізації управління дебіторською заборгованістю та прискорення оборотності оборотних активів.

Комплексний аналіз ефективності функціонування внутрішнього фінансового середовища підприємства потребує подальшого дослідження таких ключових характеристик, як платоспроможність, ліквідність та фінансова стійкість.

Платоспроможність характеризує здатність підприємства своєчасно та в повному обсязі виконувати свої фінансові зобов'язання перед кредиторами, банківськими установами, постачальниками та іншими контрагентами. У більш широкому економічному розумінні цей показник відображає фінансову надійність суб'єкта господарювання та його здатність підтримувати стабільну господарську діяльність у довгостроковій перспективі.

Ліквідність, у свою чергу, характеризує здатність підприємства швидко трансформувати свої активи у грошову форму для погашення поточних короткострокових зобов'язань. Саме рівень ліквідності визначає оперативну фінансову гнучкість підприємства та його здатність уникати ризиків неплатоспроможності у короткостроковому періоді.

Для проведення детального аналізу ліквідності балансу Трипільської ТЕС ПАТ «Центрэнерго» насамперед необхідно здійснити групування активів залежно від ступеня їх ліквідності. З цією метою активи підприємства класифікуються на чотири основні групи: **найбільш ліквідні, швидкоореалізовані,**

повільнорелізовувані та важкорелізовувані активи. Результати такого групування та подальшого аналізу ліквідності балансу наведені у таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Групування активів балансу Трипільська ТЕС ПАТ «Центрэнерго» за їх ліквідністю протягом 2021-2025 років

Група активів	Рік					Відхилення, +/-	
	2021	2022	2023	2024	2025	2025/ 2021	2025/ 2024
Найліквідніші активи	12643	10508	1203	744	67736	55093	66992
Швидколіквідні активи	11756	14845	13694	39608	68724	56968	29116
Повільноліквідні активи	3782	4056	4325	4536	10764	6982	6228
Важко ліквідні активи	73140	87703	108625	119971	161676	88536	41705

* Примітка. Розраховано автором на основі фінансової звітності Трипільська ТЕС ПАТ «Центрэнерго»

Також потрібно провести групування зобов'язань за строками погашення (див. табл. 2.12).

Таблиця 2.12

Групування зобов'язань Трипільська ТЕС ПАТ «Центрэнерго» за терміновістю протягом 2021-2025 рр.

Група активів	Рік					Відхилення, +/-	
	2021	2022	2023	2024	2025	2025/ 2021	2025/ 2024
Термінові пасиви	16432	19657	20960	36105	47837	31405	11732
Короткострокові пасиви	1965	937	1022	3366	10555	8590	7189
Довгострокові пасиви	15120	25935	26771	48283	149408	134288	101125
Постійні пасиви	67804	70583	79094	77105	101100	33296	23995

* Примітка. Розраховано автором на основі фінансової звітності Трипільська ТЕС ПАТ «Центрэнерго»

Порівнюючи сформовані групи, можна визначити тип ліквідності та структурні тенденції його балансу.

Таблиця 2.13

Співвідношення активів та пасивів Трипільська ТЕС ПАТ «Центрэнерго» протягом 2021-2025 рр.

№ п/п	2021	2022	2023	2024	2025
-------	------	------	------	------	------

1.	12643 ≤ 16432	10508 ≤ 19657	1203 ≤ 20960	744 ≤ 36105	67736 ≥ 47837
2.	11756 ≥ 1965	14845 ≥ 937	13694 ≥ 1022	39608 ≥ 3366	68724 ≥ 10555
3.	3782 ≤ 15120	4056 ≤ 25935	4325 ≤ 26771	4536 ≤ 48283	10764 ≤ 149408
4.	73140 ≥ 67804	87703 ≥ 70583	108625 ≥ 79094	119971 ≥ 77105	161676 ≥ 101100

* Примітка. Розраховано автором на основі фінансової звітності Трипільська ТЕС ПАТ «Центрэнерго»

Після проведення оцінювання по абсолютних показниках, проведемо відносне оцінювання у таблиці 2.14.

Таблиця 2.14

Аналіз відносних показників ліквідності Трипільська ТЕС ПАТ «Центрэнерго»

Показник	2021	2022	2023	2024	2025	Відхилення 2025/ 2021 рр., +/-
Коефіцієнт покриття	1,53	1,43	0,87	1,14	2,52	0,99
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,33	1,23	0,68	0,69	2,34	1,01
Показник абсолютної ліквідності	0,69	0,51	0,05	0,02	1,16	0,47
Показник співвідношення поточної дебіторської та кредиторської заборгованості	0,72	0,76	0,65	1,1	1,44	0,72

* Примітка. Розраховано автором на основі фінансової звітності Трипільська ТЕС ПАТ «Центрэнерго»

Одним із важливих індикаторів оцінювання короткострокової фінансової стійкості підприємства є показник власних оборотних коштів. Його економічна сутність полягає у визначенні тієї частини власного капіталу підприємства, яка використовується для фінансування поточних активів та забезпечення безперервності операційної діяльності. Даний показник характеризує рівень фінансової гнучкості підприємства, можливість самостійно покривати потребу в оборотному капіталі без залучення зовнішніх короткострокових джерел фінансування, а також визначає ступінь його фінансової стійкості у короткостроковій перспективі.

Результати проведеного аналізу ліквідності Трипільської ТЕС ПАТ

«Центрэнерго» свідчать про позитивну динаміку фінансового стану підприємства та поступове зміцнення його платоспроможності. Розраховані показники вказують на покращення здатності підприємства своєчасно виконувати поточні фінансові зобов'язання та підтримувати стабільність грошових потоків.

Зокрема, коефіцієнт швидкої ліквідності протягом досліджуваного періоду демонструє стійке зростання та перевищує нормативне значення. У порівнянні з базовим періодом його величина зросла на **1,01 пункту**, що є позитивною характеристикою фінансово-господарської діяльності підприємства. Така динаміка свідчить про те, що Трипільська ТЕС ПАТ «Центрэнерго» має достатній обсяг високоліквідних активів та дебіторської заборгованості для своєчасного погашення своїх поточних зобов'язань без необхідності реалізації запасів або залучення додаткових зовнішніх ресурсів. Крім того, це вказує на ефективне управління оборотними активами та належний рівень фінансової гнучкості.

Позитивною тенденцією також є зростання коефіцієнта абсолютної ліквідності. За досліджуваний період цей показник збільшився на **0,47 пункту**, що свідчить про суттєве збільшення обсягу грошових коштів та їх еквівалентів у структурі оборотних активів підприємства. Відповідність цього показника нормативним значенням підтверджує, що підприємство володіє достатнім обсягом найбільш ліквідних фінансових ресурсів для негайного погашення поточних зобов'язань у разі виникнення такої потреби.

Зростання показників ліквідності у сукупності свідчить про зміцнення фінансової стабільності підприємства, покращення структури оборотного капіталу та підвищення ефективності управління грошовими потоками. Для капіталомісткого підприємства енергетичної галузі, яким є Трипільська ТЕС ПАТ «Центрэнерго», такі результати мають особливо важливе значення, оскільки забезпечують безперервність виробничого процесу, стабільність розрахунків з постачальниками та кредиторами, а також створюють передумови для реалізації інвестиційних програм.

Таким чином, за результатами проведеного аналізу можна зробити висновок, що Трипільська ТЕС ПАТ «Центренерго» характеризується достатнім рівнем ліквідності та платоспроможності, що позитивно впливає на його фінансову стійкість, інвестиційну привабливість та здатність підтримувати стабільний розвиток в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

Висновки до розділу 2

У другому розділі було проведено комплексний аналіз фінансово-господарської діяльності Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго», а також здійснено оцінку ефективності управління майном підприємства в сучасних умовах функціонування енергетичного ринку. За результатами проведеного аналізу встановлено, що Трипільська ТЕС ПАТ «Центренерго» є стратегічно важливим енергогенеруючим підприємством з високим рівнем капіталомісткості виробництва та значною часткою необоротних активів у структурі майна. Водночас у досліджуваному періоді спостерігається позитивна динаміка зростання загальної вартості активів підприємства, що свідчить про розширення його майнового потенціалу, зміцнення виробничої бази та нарощення економічних можливостей.

Аналіз структури активів показав, що протягом більшої частини досліджуваного періоду підприємство характеризувалося переважанням необоротних активів, що є типовим для підприємств енергетичної галузі. Разом із тим у 2025 році відбулися позитивні структурні зміни, пов'язані зі зростанням частки оборотних активів, що сприяло підвищенню мобільності майна та покращенню фінансової гнучкості підприємства.

Дослідження стану основних засобів засвідчило позитивну динаміку їх використання. Зменшення коефіцієнта зносу, зростання коефіцієнтів придатності та оновлення, а також підвищення фондівіддачі свідчать про поступову модернізацію виробничих потужностей, покращення технічного стану обладнання та підвищення ефективності використання основного капіталу.

Оцінка оборотних активів дозволила виявити як позитивні, так і проблемні аспекти управління. З одного боку, зростання обсягів грошових коштів сприяло покращенню ліквідності та платоспроможності підприємства. З іншого боку, збільшення дебіторської заборгованості та уповільнення її оборотності свідчать про необхідність посилення контролю за розрахунками з контрагентами та вдосконалення політики управління оборотним капіталом.

Результати аналізу пасиву балансу показали, що підприємство активно використовує як власні, так і залучені джерела фінансування. При цьому зменшення питомої ваги власного капіталу та зростання обсягів кредитного фінансування свідчать про певне посилення залежності від зовнішніх фінансових ресурсів. Водночас коефіцієнтний аналіз показав покращення рентабельності власного капіталу, прискорення його оборотності та зростання ефективності використання власних фінансових ресурсів.

Аналіз показників фінансової стійкості засвідчив, що Трипільська ТЕС ПАТ «Центренерго» має достатній рівень фінансового потенціалу для забезпечення операційної діяльності, проте характеризується підвищеним рівнем кредитної залежності. Разом із цим результати аналізу ліквідності підтвердили покращення платоспроможності підприємства. Зростання коефіцієнтів швидкої та абсолютної ліквідності свідчить про здатність підприємства своєчасно виконувати поточні фінансові зобов'язання та підтримувати стабільність грошових потоків.

Аналіз ділової активності виявив окремі негативні тенденції, пов'язані зі зниженням швидкості обороту активів та збільшенням терміну погашення дебіторської заборгованості, що потребує вдосконалення системи фінансового контролю та оптимізації розрахункової дисципліни. Водночас результати аналізу прибутковості свідчать про покращення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства. Зростання показників рентабельності продукції, продажу, активів і капіталу підтверджує підвищення результативності використання майнового потенціалу та ефективності управлінських рішень.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МАЙНОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТРИПІЛЬСЬКОЇ ТЕС ПАТ «Центрэнерго»

3.1. Розроблення фінансових інструментів оптимізації використання майнових ресурсів підприємства

Виробнича діяльність Трипільської ТЕС ПАТ «Центрэнерго» має виражену галузеву специфіку, що суттєво відрізняє її від функціонування підприємств інших секторів національної економіки. Насамперед це зумовлено особливостями технологічного процесу генерації енергії, високою капіталомісткістю виробництва, безперервністю виробничого циклу та значною залежністю результатів діяльності від ефективності використання енергетичних, матеріальних і фінансових ресурсів.

Основною продукцією Трипільської ТЕС ПАТ «Центрэнерго» є електрична енергія, яка виробляється для забезпечення потреб об'єднаної енергетичної системи України, а також тепла енергія, що використовується для промислових і комунально-побутових потреб. Саме виробництво електроенергії формує основну частину доходів підприємства та визначає його стратегічне значення для енергетичної безпеки держави.

Для здійснення основної виробничої діяльності підприємство використовує значний обсяг ресурсів, серед яких ключове місце займають паливно-енергетичні ресурси, електроенергія власних потреб, вода для технологічного циклу, запасні частини, комплектуючі матеріали, мастильні речовини, транспортні ресурси, а також трудовий потенціал. Особливу питому вагу у структурі виробничих витрат займають витрати на паливо, ремонтно-експлуатаційне обслуговування обладнання, оплату праці та технічне забезпечення енергоблоків.

Взаємозв'язок між обсягами використаних ресурсів та кінцевими

результатами виробничої діяльності характеризує рівень економічної ефективності функціонування підприємства. Підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу досягається через збільшення обсягів виробництва електроенергії при одночасному стримуванні темпів зростання витрат, зниженні енергоємності виробничого процесу та оптимізації використання матеріально-технічних ресурсів. Натомість зниження ефективності свідчить про нераціональне використання наявного потенціалу, зростання витрат або недостатнє завантаження виробничих потужностей.

Оснoву виробничого потенціалу Трипільської ТЕС ПАТ «Центрeнерго» формують не традиційні сировинні ресурси, а енергетичні, матеріальні, трудові, фінансові, технологічні та інформаційні ресурси, які безпосередньо забезпечують процес генерації електричної та теплової енергії. Сукупність цих ресурсів створює економічну систему підприємства та формує його здатність реалізовувати поточні виробничі завдання і стратегічні програми розвитку.

В умовах обмеженості фінансових і матеріальних ресурсів особливого значення набуває дотримання режиму економії та раціонального ресурсокористування. Досягнення цього можливе шляхом модернізації виробничого обладнання, підвищення енергоефективності технологічних процесів, удосконалення організації праці, автоматизації виробничих операцій, зменшення технологічних втрат та оптимізації ремонтних витрат.

Проведена діагностика ефективності використання майнового потенціалу Трипільської ТЕС ПАТ «Центрeнерго» дозволила виявити ряд проблемних аспектів у фінансово-господарській діяльності підприємства. Зокрема, встановлено уповільнення оборотності оборотних активів, зростання тривалості операційного та фінансового циклів, збільшення обсягів дебіторської й кредиторської заборгованості, а також зниження окремих показників фінансової автономії.

Зростання тривалості операційного та фінансового циклів свідчить про уповільнення обороту фінансових ресурсів та зниження ділової активності

підприємства. Це призводить до більш тривалого відволікання коштів із господарського обороту та формує додаткову потребу у залученні зовнішнього фінансування.

Негативний вплив на фінансовий стан підприємства також має зростання дебіторської заборгованості, оскільки несвоєчасне надходження коштів від контрагентів ускладнює фінансування поточної діяльності, проведення ремонтних робіт, закупівлю матеріалів та виконання зобов'язань перед персоналом і постачальниками. Одночасне збільшення кредиторської заборгованості також свідчить про посилення фінансового навантаження та певне погіршення платіжної дисципліни.

Зниження показників фінансової автономії та забезпеченості власними оборотними коштами свідчить про зростання залежності Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго» від зовнішніх джерел фінансування. За таких умов першочерговим завданням для підприємства є формування комплексу управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності використання активів, прискорення оборотності капіталу, оптимізацію структури фінансування та зміцнення фінансової стійкості.

Отже, резерви зростання економічної ефективності Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго» полягають у більш раціональному використанні виробничих потужностей, зниженні енергоємності виробництва, скороченні технологічних втрат, покращенні управління дебіторською заборгованістю, модернізації основних засобів та впровадженні сучасних енергозберігаючих технологій. Реалізація цих заходів сприятиме підвищенню конкурентоспроможності підприємства, зміцненню його фінансової стійкості та забезпеченню довгострокового економічного розвитку.

Покращення технічного рівня підприємства, удосконалення керування, зміна складу і структури виробництва, покращення якості ресурсів є основними факторами підвищення ефективності виробництва. Виділяють ресурсний, організаційний та технічний напрямки підвищення ефективності виробничого

процесу.

У межах ресурсного напрямку підвищення ефективності діяльності Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго» доцільно здійснювати комплексну оцінку результативності використання як уречевленої, так і живої праці. Такий підхід передбачає системний аналіз ефективності використання виробничих потужностей, технічного обладнання, енергетичних установок, паливного господарства, транспортної інфраструктури та інших складових майнового комплексу підприємства у динаміці.

Особлива увага при цьому приділяється дослідженню рівня завантаження енергоблоків, ефективності використання турбінного та котельного обладнання, технічного стану трансформаторних підстанцій, систем водопідготовки, допоміжного обладнання та ремонтної інфраструктури. Важливим елементом аналізу також виступає дослідження структури собівартості виробництва електричної та теплової енергії з метою визначення питомої ваги амортизаційних відрахувань, матеріальних витрат, паливно-енергетичних ресурсів, витрат на оплату праці та інших операційних витрат.

Для формування об'єктивної оцінки ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства доцільним є проведення порівняльного аналізу основних техніко-економічних показників Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго» з аналогічними енергогенеруючими підприємствами галузі. Такий підхід дозволяє виявити конкурентні переваги, резерви зростання продуктивності та напрями оптимізації витрат.

Одним із ключових індикаторів ефективності управління оборотним капіталом є швидкість оборотності оборотних активів. Прискорення обороту фінансових ресурсів може бути досягнуто за рахунок реалізації комплексу управлінських заходів, серед яких особливе значення мають впровадження енергозберігаючих технологій, оптимізація закупівельної діяльності, скорочення обсягів дебіторської заборгованості, удосконалення системи розрахунків із

контрагентами та підвищення ефективності матеріально-технічного забезпечення виробничого процесу.

Ефективність використання трудового потенціалу підприємства доцільно оцінювати через аналіз продуктивності праці, рівня втрат робочого часу, ступеня автоматизації виробничих процесів, ефективності системи матеріального стимулювання персоналу та оптимальності кадрової структури. Для підприємства енергетичної галузі особливо важливим є підвищення професійної компетентності працівників, розвиток системи безперервного навчання та формування кадрового резерву.

Організаційний напрям підвищення ефективності управління Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго» передбачає удосконалення управлінських процесів, оптимізацію внутрішньої координації між структурними підрозділами, цифровізацію управлінських процедур, посилення контролю за використанням ресурсів та впровадження сучасних методів стратегічного планування.

Технічний напрям розвитку пов'язаний із модернізацією виробничої бази підприємства, оновленням фізично та морально застарілого обладнання, впровадженням сучасних систем автоматичного контролю, енергоефективних технологій та цифрових систем управління виробничими процесами. Для Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго», як для підприємства з високою капіталомісткістю, проблема технічного оновлення є одним із ключових факторів забезпечення довгострокової конкурентоспроможності.

Водночас ефективне подолання технічного й технологічного відставання потребує не лише модернізації обладнання, а й формування сучасної корпоративної культури, орієнтованої на інноваційність, відповідальність, безперервне вдосконалення, енергозбереження та стратегічне мислення персоналу.

Запропоновані напрями дозволяють сформувати цілісну систему управлінських заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго», зміцнення

фінансової стійкості підприємства, підвищення продуктивності виробництва та забезпечення його стабільного стратегічного розвитку. Конкретні заходи щодо реалізації запропонованих напрямів наведено у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Заходи підвищення результативності діяльності підприємства

Напрямки	Зміст заходів
Напрямки підвищення ефективності використання основних засобів	
Інтенсивні	<ul style="list-style-type: none"> - удосконалення структури основних засобів; - подальше вдосконалення механізації й автоматизації процесів водопостачання та водовідведення; - оптимізація структури виробничого обладнання; - удосконалення технологічних процесів; - ліквідації проблемних етапів у виробничому процесі; - скорочення тривалості виробничого циклу; - впровадження заходів щодо економії енергетичних ресурсів; - застосування прогресивних форм організації виробництва і праці; - підвищення професійно-кваліфікаційного рівня персоналу, який обслуговує об'єкти основних засобів.
Екстенсивні	<ul style="list-style-type: none"> - скорочення простоїв устаткування; - зменшення кількості непрацюючого устаткування.
Напрямки прискорення обертання оборотних коштів	
сфера виробництва:	<ul style="list-style-type: none"> - скорочення тривалості виробничого процесу; - упровадження прогресивних енергозберігаючих технологій; - зниження енергомісткості продукції; - подальша модернізація виробничої інфраструктури підприємства; - формування системи мотивації за раціональне використання енергетичних ресурсів.
сфера обігу:	<ul style="list-style-type: none"> - удосконалення системи розрахунків за надані послуги з водопостачання та водовідведення; - ефективне управління дебіторською заборгованістю; - пошук оптимальних схем взаємодії з банківськими установами з приводу залучення коштів і здійснення розрахунків.
Напрямки підвищення ефективності роботи персоналу	
	<ul style="list-style-type: none"> - удосконалення управління та організації праці; - збільшення реального фонду робочого часу; - створення відповідного морально-психологічного клімату в колективі; - моральне заохочення та удосконалення систем оплати праці.

Джерело: сформовано на основі [79]

Представлені у таблиці 3.1 стратегічні напрями підвищення ефективності управління майном Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго» мають різний характер

впливу на результати фінансово-господарської діяльності підприємства, рівень його виробничої продуктивності, фінансової стійкості та конкурентоспроможності. Ефективність реалізації кожного із запропонованих заходів залежить від поточного технічного стану основних засобів, наявності фінансових ресурсів, кадрового потенціалу, а також здатності підприємства адаптуватися до змін зовнішнього економічного середовища.

Проведена оцінка загальних напрямів підвищення ефективності діяльності Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго» дозволила встановити, що ключовими резервами зростання результативності управління майновим потенціалом виступають підвищення ефективності використання активів підприємства, прискорення оборотності оборотного капіталу, оптимізація структури ресурсного забезпечення та зниження непродуктивних витрат. Реалізація цих заходів створює передумови для зміцнення фінансової стійкості, покращення ліквідності та підвищення рентабельності господарської діяльності.

Разом із цим, з урахуванням специфіки функціонування енергогенеруючого підприємства, найбільш перспективним для Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго» є саме **технічний напрям розвитку**, оскільки він безпосередньо пов'язаний із модернізацією виробничих потужностей, підвищенням енергоефективності та зростанням продуктивності основного обладнання. В умовах високої зношеності частини виробничих фондів саме технічне оновлення здатне забезпечити найбільший економічний ефект у середньо- та довгостроковій перспективі.

У межах технічного напрямку доцільним є реалізація таких ключових заходів:

- диверсифікація господарської діяльності підприємства шляхом розвитку додаткових напрямів використання наявного майнового потенціалу, зокрема надання транспортно-логістичних, ремонтно-технічних, сервісних або інженерно-технологічних послуг, що дозволить формувати додаткові джерела доходів;
- впровадження сучасних систем автоматизації виробничих процесів,

цифрових систем моніторингу технічного стану обладнання, інтелектуальних систем управління енергоблоками, а також механізація окремих трудомістких виробничих операцій;

- удосконалення системи оперативного управління виробничими процесами, посилення функцій контролю, стратегічного планування, диспетчеризації та технічного прогнозування;

- проведення капітального ремонту, технічного переоснащення та модернізації необоротних активів, що дозволить знизити рівень фізичного зносу обладнання, скоротити експлуатаційні витрати та підвищити надійність енергогенеруючих потужностей;

- активізація інноваційної діяльності шляхом проведення дослідно-конструкторських і науково-дослідних робіт, спрямованих на впровадження нових енергетичних технологій, оптимізацію виробничих циклів та підвищення ресурсної ефективності;

- покращення техніко-економічних показників виробництва електричної та теплової енергії через зниження паливомісткості, підвищення коефіцієнта корисної дії обладнання та мінімізацію технологічних втрат.

Отже, проведені дослідження дає підстави стверджувати, що основними напрямками підвищення ефективності управління майном Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго» є технічне оновлення виробничої бази, підвищення якості управлінських процесів, удосконалення організації праці, оптимізація структури використання активів та впровадження інноваційних технологічних рішень. Реалізація запропонованих заходів сприятиме зміцненню фінансової стійкості підприємства, зростанню продуктивності використання майнового потенціалу та формуванню стабільних конкурентних переваг у довгостроковій перспективі.

3.2. Стратегічне планування інвестицій у модернізацію основних засобів та підвищення фінансової стійкості підприємства

Для підвищення результативності фінансово-господарської діяльності Трипільської ТЕС ПАТ «Центрэнерго» доцільно застосувати технічний напрям підвищення ефективності управління майном, який передбачає реалізацію комплексу заходів, спрямованих на модернізацію виробничої інфраструктури, оновлення технологічного обладнання та впровадження сучасних енергозберігаючих рішень.

В умовах функціонування енергогенеруючих підприємств процес виробництва електричної та теплової енергії з кожним роком ускладнюється через високий ступінь фізичного та морального зносу основних засобів, зростання вартості паливно-енергетичних ресурсів, підвищення екологічних вимог та необхідність адаптації до сучасних технологічних стандартів. Значна частина обладнання Трипільської ТЕС ПАТ «Центрэнерго» експлуатується тривалий час, що зумовлює зростання аварійності, збільшення витрат на ремонтне обслуговування, підвищення технологічних втрат та зниження загальної ефективності використання виробничого потенціалу.

За таких умов одним із пріоритетних стратегічних завдань підприємства є реалізація комплексної програми технічного переоснащення. Враховуючи масштаби виробничого комплексу та обсяг необхідних капіталовкладень, модернізацію Трипільської ТЕС доцільно розглядати як мультипроект, який об'єднує низку взаємопов'язаних інвестиційних проектів, спрямованих на поетапне оновлення основних виробничих фондів.

Основною метою такого мультипроекту є підвищення надійності енергогенеруючого обладнання, зменшення технологічних втрат, зростання

продуктивності виробничих потужностей, покращення екологічних показників та забезпечення стабільності функціонування підприємства у довгостроковій перспективі.

Запропонований мультипроєкт може включати такі ключові складові:

Складова 1 — модернізація виробничої інфраструктури. Передбачає реконструкцію енергоблоків, оновлення котлотурбінного обладнання, модернізацію трансформаторних підстанцій, ремонт паливно-транспортного господарства, реконструкцію систем технічного водопостачання та оновлення допоміжного обладнання. Реалізація цього напряму дозволить суттєво знизити рівень фізичного зносу основних засобів і підвищити коефіцієнт готовності обладнання.

Складова 2 — екологічна модернізація. Передбачає оновлення систем очищення димових газів, золовидалення, впровадження систем моніторингу викидів, модернізацію обладнання для скорочення негативного впливу на довкілля. Це сприятиме дотриманню екологічних стандартів та зниженню екологічних ризиків.

Складова 3 — удосконалення системи управління проєктами. Передбачає формування ефективної системи управління модернізаційними процесами, створення команд реалізації проєктів, підготовку персоналу, технічний моніторинг виконання інвестиційних програм, цифровий контроль використання ресурсів та оцінку результативності реалізованих заходів.

Складова 4 — інвестиції у нематеріальні активи. Передбачає впровадження цифрових систем управління виробничими процесами, автоматизованих систем діагностики обладнання, спеціалізованого програмного забезпечення, розвиток інженерних компетенцій персоналу та формування сучасної корпоративної культури.

З огляду на обмеженість фінансових ресурсів Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго», реалізація всіх інвестиційних заходів одночасно є економічно

недоцільною. Тому першочерговим завданням є відбір проєктів із найкоротшим строком окупності та найбільшим економічним ефектом.

Відбір інвестиційних проєктів доцільно здійснювати за такими критеріями:

- виключення проєктів, що не мають прямого впливу на технічне оновлення виробничих потужностей;
- перенесення довгострокових або другорядних проєктів до наступних інвестиційних програм;
- об'єднання взаємопов'язаних технічних рішень у єдині комплексні проєкти;
- доповнення програми новими проєктами у разі виявлення критичних технічних ризиків;
- визначення пріоритетності проєктів залежно від їх економічного ефекту та стратегічного значення.

За результатами проведеного ранжування найбільш пріоритетними для Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго» є такі напрями інвестування:

- зменшення питомих витрат паливно-енергетичних та матеріальних ресурсів — 95,2%;
- впровадження цифрових та інформаційних технологій управління — 3,6%;
- оновлення спеціалізованої техніки та транспортного обладнання — 0,4%;
- екологічна модернізація виробництва — 0,1%;
- інші технічні та організаційні заходи — 0,7%.

Таким чином, реалізація запропонованого технічного напрямку розвитку дозволить Трипільській ТЕС ПАТ «Центренерго» підвищити ефективність використання майнового потенціалу, скоротити виробничі витрати, зміцнити фінансову стійкість, зменшити технічні ризики та забезпечити стабільне функціонування підприємства в умовах трансформації енергетичного ринку

України.

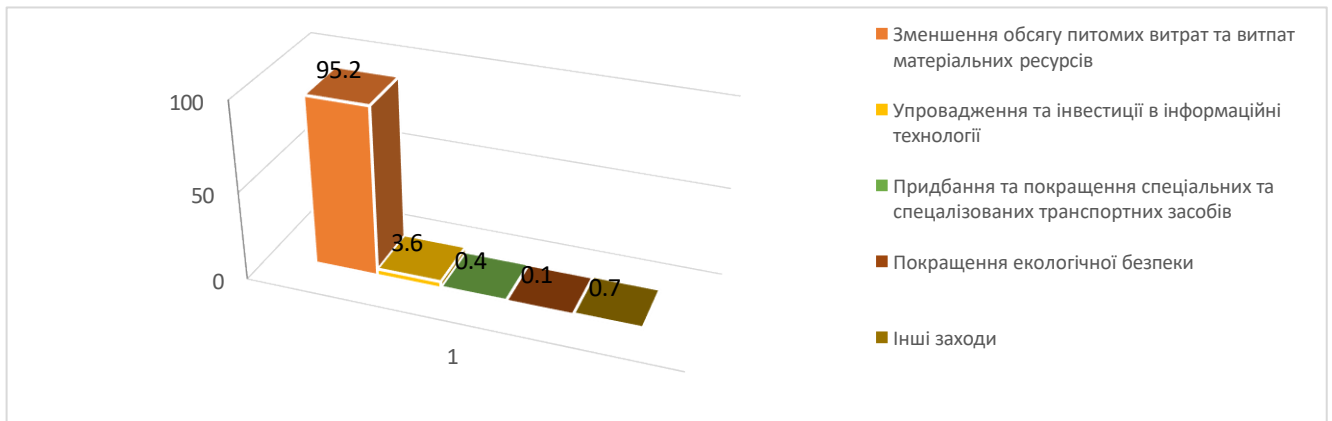

Рисунок 3.1. Розподіл проєктів за ступенем важливості [розроблено автором]

Для реалізації стратегічних заходів з модернізації та підвищення ефективності використання майнового потенціалу Трипільської ТЕС ПАТ «Центрэнерго» доцільним є формування комплексної інвестиційної програми, яка повинна містити конкретні технічні, організаційні та фінансові заходи, спрямовані на оновлення основних засобів, зниження виробничих витрат, підвищення енергоефективності та зміцнення фінансової стійкості підприємства.

З урахуванням специфіки функціонування Трипільської ТЕС ПАТ «Центрэнерго», інвестиційна програма має бути орієнтована насамперед на модернізацію найбільш зношених елементів енергетичної інфраструктури, які безпосередньо впливають на безперервність виробничого процесу, надійність постачання електроенергії та собівартість виробництва.

На досліджуваний період до реалізації пропонується включити такі першочергові технічні заходи:

- модернізація та технічне переоснащення котлотурбінного обладнання енергоблоків;
- оновлення трансформаторного обладнання, електричних мереж і систем енергорозподілу;
- модернізація паливно-транспортного господарства та систем подачі

палива;

- реконструкція систем технічного водопостачання та охолодження енергетичних агрегатів;
- заміна зношеної запірної арматури, насосного обладнання та трубопроводних систем;
- оновлення систем автоматичного керування виробничими процесами;
- модернізація ремонтно-механічного обладнання та допоміжних виробничих комплексів;
- впровадження систем моніторингу технічного стану обладнання в режимі реального часу.

Окремим напрямом інвестиційної програми має стати впровадження сучасних цифрових технологій. До таких заходів доцільно віднести:

- автоматизацію диспетчерського управління виробничими процесами;
- впровадження цифрових систем енергомоніторингу;
- використання програмних комплексів для технічної діагностики обладнання;
- цифровізацію системи контролю виробничих витрат та ремонтних робіт.

Крім технічного переоснащення, важливим напрямом модернізації є оновлення спеціалізованого транспорту, ремонтної техніки, діагностичного обладнання та мобільних сервісних комплексів для аварійно-відновлювальних робіт.

Реалізація програми модернізації дозволить Трипільській ТЕС ПАТ «Центренерго» досягти таких результатів:

1. Зниження ресурсомісткості виробництва:

- скорочення споживання паливно-енергетичних ресурсів;
- зменшення технологічних втрат електроенергії;
- зниження витрат на аварійні ремонти;

- оптимізація витрат на технічне обслуговування.
2. Покращення виробничих показників:
- підвищення коефіцієнта корисної дії обладнання;
  - зростання продуктивності енергоблоків;
  - скорочення простоїв обладнання;
  - підвищення стабільності виробничого циклу.
3. Покращення екологічних показників:
- зниження викидів у навколишнє середовище;
  - скорочення обсягів технологічних відходів;
  - підвищення екологічної безпеки виробництва.

Проведена модернізація матиме не лише виробничий, а й суттєвий фінансово-економічний ефект, оскільки зменшення експлуатаційних витрат дозволить спрямовувати вивільнені фінансові ресурси на подальше оновлення основних засобів, скорочення боргового навантаження та реалізацію нових інвестиційних проєктів.

Для фінансування модернізації Трипільська ТЕС ПАТ «Центрэнерго» може використовувати декілька джерел:

- власні амортизаційні відрахування;
- банківські кредити;
- міжнародні інвестиційні програми;
- державні програми підтримки енергетичного сектору;
- грантове фінансування;
- реалізація або передача в оренду непрофільних активів.

Одним із додаткових внутрішніх резервів фінансування модернізації є підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю. Аналіз фінансового стану підприємства показав, що суттєве зростання дебіторської заборгованості призводить до відволікання значних обсягів оборотного капіталу з господарського обороту. Тому скорочення строків інкасації дебіторської

заборгованості, посилення контролю за розрахунковою дисципліною контрагентів, а також використання сучасних інструментів рефінансування, зокрема факторингових операцій, можуть стати важливим джерелом додаткових фінансових ресурсів.

Згідно з проведеним аналізом, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості підприємства залишається недостатньо високим, а середній період її погашення перевищує оптимальні значення. У таких умовах використання факторингу щодо окремих категорій корпоративних споживачів може суттєво прискорити оборотність капіталу, покращити ліквідність та підвищити загальну фінансову стійкість Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго».

Таким чином, реалізація запропонованої інвестиційної програми дозволить підприємству не лише оновити виробничу базу, але й створити стійкі передумови для довгострокового розвитку, зростання прибутковості, зміцнення фінансової незалежності та підвищення конкурентоспроможності на енергетичному ринку України.

Проведемо відповідні розрахунки за факторинговою операцією (табл.3.2)

Таблиця 3.2

Розрахунок вартості факторингової операції та доходів від факторингу по Трипільська ТЕС ПАТ «Центренерго»

Показник	Розрахунок і результат, тис.грн.
Дебіторська заборгованість юридичних споживачів підприємства, тис.грн.	5020,62
- резерв дебіторської заборгованості	$5020,62 * 0,2 = 1004,12$
- комісія за управління кредитними коштами	$5020,62 * 0,0085 = 42,68$
Дохід до сплати відсотків, тис.грн	$5020,62 - 1004,12 - 42,68 = 3973,82$
- відсотки по кредиту	$3973,82 * 0,13 / 2,54 = 203,38$
Вартість факторингу кожного обороту, тис.грн	$42,68 + 203,38 = 246,06$
Отриманий дохід, тис.грн.	$3973,82 - 203,38 = 3770,44$
Повна вартість за операцію, тис.грн	$246,06 * 2,54 = 624,99$

Одним із найбільш ефективних внутрішніх фінансових інструментів прискорення оборотності капіталу та залучення додаткових коштів для реалізації

програми модернізації Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго» є вдосконалення системи управління дебіторською заборгованістю. Застосування сучасних механізмів рефінансування дебіторської заборгованості дозволяє не лише покращити ліквідність підприємства, а й створити додаткові внутрішні фінансові резерви без залучення дорогого банківського кредитування.

Зокрема, використання факторингових операцій щодо дебіторської заборгованості корпоративних споживачів дозволяє підприємству оперативно отримати грошові кошти в обіг та скоротити період інкасації заборгованості. Проведені розрахунки показали, що внаслідок впровадження факторингового механізму Трипільська ТЕС ПАТ «Центренерго» може додатково залучити до господарського обороту 3770,44 тис. грн, що позитивно вплине на поточну ліквідність, фінансову стійкість та можливість реалізації інвестиційної програми модернізації основних засобів.

Додатковим інструментом зменшення дебіторської заборгованості населення може стати впровадження стимулюючої тарифної політики. З цією метою пропонується запровадити систему мотиваційних знижок у розмірі 5% для споживачів за умови своєчасної оплати отриманих послуг у встановлені терміни.

За результатами проведеного анкетування споживачів встановлено, що близько 75% опитаних готові здійснювати своєчасну оплату рахунків за умови отримання такої знижки. Це свідчить про високу практичну доцільність впровадження зазначеного інструменту стимулювання платіжної дисципліни.

Згідно з проведеними розрахунками, загальний обсяг дебіторської заборгованості споживачів на кінець досліджуваного періоду становив 20057,38 тис. грн. За умови застосування запропонованої знижки обсяг витрат підприємства на її надання становитиме 752,15 тис. грн, водночас фактичні надходження коштів до підприємства складуть 14290,89 тис. грн, а залишок дебіторської заборгованості зменшиться до 5014,35 тис. грн.

Таким чином, реалізація запропонованих заходів дозволить Трипільській

ТЕС ПАТ «Центрэнерго» суттєво скоротити обсяг дебіторської заборгованості, прискорити оборотність оборотних активів та залучити значний обсяг внутрішніх фінансових ресурсів без додаткового кредитного навантаження.

З метою обґрунтування впливу дебіторської заборгованості на ключові фінансово-економічні результати діяльності підприємства доцільно використати інструменти математичного моделювання, зокрема кореляційно-регресійний аналіз. Проведені розрахунки показали, що коефіцієнт кореляції між дебіторською заборгованістю, чистим доходом, прибутком та власним капіталом становить $r = 0,898$, що свідчить про наявність тісного функціонального зв'язку між досліджуваними показниками.

Отримані результати підтверджують, що скорочення дебіторської заборгованості безпосередньо сприятиме зростанню чистого доходу, збільшенню прибутковості діяльності та зміцненню власного капіталу Трипільської ТЕС ПАТ «Центрэнерго».

Практичне застосування моделі «Дюпон» дозволяє встановити, що зменшення дебіторської заборгованості, прискорення оборотності активів та залучення додаткових внутрішніх фінансових ресурсів створюють передумови для підвищення рентабельності власного капіталу, зміцнення фінансової незалежності та підвищення загальної ефективності управління майновим потенціалом Трипільської ТЕС ПАТ «Центрэнерго».

Отже, запропоновані заходи щодо управління дебіторською заборгованістю, впровадження факторингових операцій та стимулювання своєчасної оплати послуг є економічно доцільними, фінансово обґрунтованими та можуть стати важливим внутрішнім джерелом фінансування подальшої модернізації підприємства.

Таблиця 3.3

Обґрунтування економічної ефективності запропонованих заходів

Показники	Формула розрахунку	2025 рік	2020р (прогноз)
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги, тис.грн.,		25078,00	10034,96
- Чистий дохід		174869,00	189159,89
- Чистий прибуток		11049,00	24587,74
Власний капітал		101100,00	114638,74
Активи		308900,00	293856,96
Рентабельність продажу(ROS)	Ф.№2 р.2350 (2355) / р.2000	0,06	0,13
Коефіцієнт оборотності активів (TAT)	Ф.№2 р.2000 / Ф.№1 р.1300	0,57	0,64
Мультиплікатор власного капіталу (EM)	Ф.№1 р.1300 / р.1495	3,05	2,56
Рентабельність власного капіталу (ROE)	ROS*TAT*EM	0,11	0,21

*Примітка. Власна розробка автора

Результати проведених прогнозних розрахунків та їх графічна інтерпретація свідчать про високу економічну доцільність запропонованих заходів, спрямованих на скорочення обсягів дебіторської заборгованості споживачів Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго». Отримані прогнозні значення підтверджують, що реалізація запропонованих управлінських рішень матиме позитивний вплив на ключові фінансово-економічні показники діяльності підприємства.

Зокрема, зменшення дебіторської заборгованості забезпечить прискорення оборотності активів, що свідчитиме про більш ефективне використання майнового потенціалу підприємства та скорочення періоду відволікання фінансових ресурсів із господарського обороту. Підвищення швидкості обігу капіталу, у свою чергу, створює додаткові можливості для фінансування поточної діяльності, реалізації інвестиційних програм та модернізації виробничої інфраструктури без залучення дорогих зовнішніх джерел фінансування.

Прогнозні розрахунки також демонструють зростання показника

рентабельності продажу, що свідчить про підвищення ефективності основної операційної діяльності підприємства, збільшення частки чистого прибутку у складі доходу від реалізації продукції та покращення загальної результативності фінансово-господарської діяльності.

Крім того, позитивна динаміка прогнозується і щодо показника рентабельності власного капіталу, що підтверджує зростання ефективності використання фінансових ресурсів власників підприємства. Збільшення цього показника свідчить про покращення здатності підприємства генерувати прибуток за рахунок власного капіталу та підвищення його інвестиційної привабливості.

У сукупності отримані результати підтверджують, що реалізація запропонованих заходів щодо зменшення дебіторської заборгованості сприятиме зміцненню фінансової стійкості, підвищенню ліквідності, прискоренню оборотності капіталу та зростанню прибутковості Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго». Це, своєю чергою, матиме безпосередній позитивний вплив на ефективність управління майновим потенціалом підприємства, підвищення його конкурентоспроможності та формування стійких передумов для подальшого стратегічного розвитку.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі було розроблено та економічно обґрунтовано практичні напрями підвищення ефективності управління майном Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго» в умовах нестабільного економічного середовища, високої капіталомісткості енергетичного виробництва та необхідності технічного оновлення виробничої інфраструктури. Проведене дослідження дозволило визначити ключові резерви підвищення результативності використання майнового потенціалу підприємства та сформувати комплекс управлінських, технічних і фінансових заходів, спрямованих на забезпечення його довгострокового розвитку.

У процесі дослідження встановлено, що найбільш перспективним напрямом підвищення ефективності управління майном для Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго» є технічний напрям, який передбачає модернізацію основних засобів, оновлення виробничого обладнання, впровадження сучасних цифрових систем управління, автоматизацію окремих виробничих процесів, а також реалізацію енергоефективних технологічних рішень. Обґрунтовано, що технічне переоснащення підприємства здатне забезпечити зниження виробничих витрат, скорочення технологічних витрат, підвищення продуктивності обладнання та зміцнення конкурентних позицій підприємства на енергетичному ринку.

Запропоновано розглядати модернізацію підприємства як комплексний мультипроект, що охоплює реконструкцію виробничих потужностей, екологічну модернізацію, удосконалення системи управління інвестиційними проектами та впровадження інновацій у сфері нематеріальних активів. Проведене ранжування інвестиційних пріоритетів дозволило встановити, що найбільший економічний ефект для підприємства забезпечують заходи, спрямовані на зниження питомих витрат матеріальних та енергетичних ресурсів, цифровізацію управлінських процесів і технічне переоснащення виробничої бази.

Окрему увагу в межах розділу приділено вдосконаленню системи управління дебіторською заборгованістю як важливому внутрішньому джерелу фінансування

модернізації підприємства. Обґрунтовано доцільність застосування факторингових операцій, що дозволяють прискорити оборотність капіталу та залучити додаткові фінансові ресурси без використання банківських кредитів. Проведені розрахунки показали, що використання факторингу дозволяє залучити в господарський оборот підприємства 3770,44 тис. грн додаткових коштів.

Крім того, запропоновано впровадження системи стимулювання своєчасної оплати послуг шляхом надання споживачам знижки у розмірі 5%, що дозволяє суттєво скоротити обсяг дебіторської заборгованості, прискорити обіг оборотного капіталу та зміцнити платоспроможність підприємства.

Для підтвердження ефективності запропонованих заходів використано інструменти економіко-математичного моделювання. Проведений кореляційно-регресійний аналіз показав наявність тісного взаємозв'язку між рівнем дебіторської заборгованості, чистим доходом, прибутком та власним капіталом підприємства. Коефіцієнт кореляції $r = 0,898$ підтвердив, що скорочення дебіторської заборгованості безпосередньо сприяє покращенню фінансових результатів діяльності підприємства.

Також у межах дослідження застосовано трифакторну модель «Дюпон», яка дозволила оцінити вплив запропонованих управлінських заходів на рентабельність власного капіталу. Прогнозні розрахунки підтвердили, що реалізація запропонованих рішень сприятиме підвищенню оборотності активів, зростанню рентабельності продажу, покращенню показників прибутковості та зміцненню фінансової стійкості Трипільської ТЕС ПАТ «Центрэнерго».

Таким чином, результати проведеного дослідження підтверджують, що реалізація запропонованого комплексу технічних, фінансових та організаційно-управлінських заходів забезпечить підвищення ефективності використання майнового потенціалу Трипільської ТЕС ПАТ «Центрэнерго», зміцнення його фінансової незалежності, зростання прибутковості діяльності та формування стійких передумов для довгострокового економічного розвитку підприємства.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У кваліфікаційній роботі для здобуття освітнього ступеня «магістр» розкрито теоретичні аспекти, що стосуються ефективності управління майном та запропоновано шляхи вирішення поставлених завдань.

У першому розділі було сформовано теоретико-методологічне підґрунтя дослідження проблематики управління майном комунального підприємства. У процесі дослідження систематизовано наукові підходи до трактування ключових економічних категорій, зокрема таких, як «ефект», «ефективність», «комунальна власність», «майно підприємства», «оборотні активи» та «необоротні активи». Це дозволило поглибити розуміння економічної природи майнових ресурсів підприємства та визначити їх роль у забезпеченні стабільності господарської діяльності.

У межах розділу здійснено комплексне дослідження підходів до оцінювання ефективності використання майна з урахуванням інтересів основних стейкхолдерів — органів місцевого самоврядування, керівництва підприємства, працівників, інвесторів, кредиторів та споживачів послуг. Окрему увагу приділено аналізу принципів формування майнового потенціалу, сучасних напрямів управління активами, а також системі критеріїв, за допомогою яких оцінюється результативність використання майна в умовах функціонування комунального сектору.

Встановлено, що важливим елементом системи управління майном виступає аналіз майнового стану підприємства, який є складовою загальної системи оцінювання його фінансово-економічного стану. Доведено, що саме якісний аналіз структури активів, джерел їх фінансування, ступеня ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та рівня рентабельності дозволяє сформувати об'єктивну інформаційну базу для прийняття ефективних управлінських рішень.

У розділі також узагальнено методичні підходи до проведення фінансового

аналізу підприємства, які базуються на використанні системи фінансових коефіцієнтів, що дають змогу оцінити структуру майна, ефективність використання ресурсного потенціалу, рівень платоспроможності, інтенсивність обороту активів, ступінь фінансової незалежності та результативність господарської діяльності.

За результатами проведеного теоретичного дослідження встановлено, що ефективність управління майном визначається не лише досягненням економічного результату, але й якістю застосування управлінських інструментів, фінансових механізмів, методів планування, контролю та стратегічного прогнозування. Ефективне управління передбачає максимізацію економічного та соціального ефекту при раціональному використанні наявних ресурсів.

На основі проведеного аналізу запропоновано концептуальний механізм управління майновим потенціалом комунального підприємства в умовах економічної нестабільності, який базується на принципах системності, комплексності, адаптивності та стратегічної орієнтації. Реалізація запропонованого механізму дозволить підвищити ефективність використання майнових ресурсів, зміцнити фінансову стійкість підприємства, активізувати інвестиційні процеси та створити передумови для його стабільного розвитку у довгостроковій перспективі.

У другому розділі було проведено комплексний аналіз фінансово-господарської діяльності Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго», а також здійснено оцінку ефективності управління майном підприємства в сучасних умовах функціонування енергетичного ринку. У процесі дослідження проаналізовано організаційно-економічні особливості діяльності підприємства, структуру його активів і джерел їх формування, технічний стан основних засобів, ефективність використання оборотного капіталу, рівень ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та прибутковості.

За результатами проведеного аналізу встановлено, що Трипільська ТЕС ПАТ «Центренерго» є стратегічно важливим енергогенеруючим підприємством з високим рівнем капіталомісткості виробництва та значною часткою необоротних

активів у структурі майна. Водночас у досліджуваному періоді спостерігається позитивна динаміка зростання загальної вартості активів підприємства, що свідчить про розширення його майнового потенціалу, зміцнення виробничої бази та нарощення економічних можливостей.

Аналіз структури активів показав, що протягом більшої частини досліджуваного періоду підприємство характеризувалося переважанням необоротних активів, що є типовим для підприємств енергетичної галузі. Разом із тим у 2025 році відбулися позитивні структурні зміни, пов'язані зі зростанням частки оборотних активів, що сприяло підвищенню мобільності майна та покращенню фінансової гнучкості підприємства.

Дослідження стану основних засобів засвідчило позитивну динаміку їх використання. Зменшення коефіцієнта зносу, зростання коефіцієнтів придатності та оновлення, а також підвищення фондівіддачі свідчать про поступову модернізацію виробничих потужностей, покращення технічного стану обладнання та підвищення ефективності використання основного капіталу.

Оцінка оборотних активів дозволила виявити як позитивні, так і проблемні аспекти управління. З одного боку, зростання обсягів грошових коштів сприяло покращенню ліквідності та платоспроможності підприємства. З іншого боку, збільшення дебіторської заборгованості та уповільнення її оборотності свідчать про необхідність посилення контролю за розрахунками з контрагентами та вдосконалення політики управління оборотним капіталом.

Результати аналізу пасиву балансу показали, що підприємство активно використовує як власні, так і залучені джерела фінансування. При цьому зменшення питомої ваги власного капіталу та зростання обсягів кредитного фінансування свідчать про певне посилення залежності від зовнішніх фінансових ресурсів. Водночас коефіцієнтний аналіз показав покращення рентабельності власного капіталу, прискорення його оборотності та зростання ефективності використання власних фінансових ресурсів.

Аналіз показників фінансової стійкості засвідчив, що Трипільська ТЕС ПАТ «Центренерго» має достатній рівень фінансового потенціалу для забезпечення операційної діяльності, проте характеризується підвищеним рівнем кредитної залежності. Разом із цим результати аналізу ліквідності підтвердили покращення платоспроможності підприємства. Зростання коефіцієнтів швидкої та абсолютної ліквідності свідчить про здатність підприємства своєчасно виконувати поточні фінансові зобов'язання та підтримувати стабільність грошових потоків.

Аналіз ділової активності виявив окремі негативні тенденції, пов'язані зі зниженням швидкості обороту активів та збільшенням терміну погашення дебіторської заборгованості, що потребує вдосконалення системи фінансового контролю та оптимізації розрахункової дисципліни. Водночас результати аналізу прибутковості свідчать про покращення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства. Зростання показників рентабельності продукції, продажу, активів і капіталу підтверджує підвищення результативності використання майнового потенціалу та ефективності управлінських рішень.

Таким чином, проведений аналіз дозволяє зробити висновок, що Трипільська ТЕС ПАТ «Центренерго» загалом демонструє позитивну динаміку розвитку, зміцнення виробничого потенціалу та покращення фінансових результатів. Водночас виявлені проблеми у структурі капіталу, управлінні дебіторською заборгованістю та рівні фінансової залежності потребують розробки та впровадження комплексу управлінських заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання майна, зміцнення фінансової стійкості та забезпечення довгострокового економічного розвитку підприємства.

У третьому розділі було розроблено та економічно обґрунтовано практичні напрями підвищення ефективності управління майном Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго» в умовах нестабільного економічного середовища, високої капіталомісткості енергетичного виробництва та необхідності технічного оновлення виробничої інфраструктури. Проведене дослідження дозволило

визначити ключові резерви підвищення результативності використання майнового потенціалу підприємства та сформувати комплекс управлінських, технічних і фінансових заходів, спрямованих на забезпечення його довгострокового розвитку.

У процесі дослідження встановлено, що найбільш перспективним напрямом підвищення ефективності управління майном для Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго» є технічний напрям, який передбачає модернізацію основних засобів, оновлення виробничого обладнання, впровадження сучасних цифрових систем управління, автоматизацію окремих виробничих процесів, а також реалізацію енергоефективних технологічних рішень. Обґрунтовано, що технічне переоснащення підприємства здатне забезпечити зниження виробничих витрат, скорочення технологічних витрат, підвищення продуктивності обладнання та зміцнення конкурентних позицій підприємства на енергетичному ринку.

Запропоновано розглядати модернізацію підприємства як комплексний мультипроект, що охоплює реконструкцію виробничих потужностей, екологічну модернізацію, удосконалення системи управління інвестиційними проектами та впровадження інновацій у сфері нематеріальних активів. Проведене ранжування інвестиційних пріоритетів дозволило встановити, що найбільший економічний ефект для підприємства забезпечують заходи, спрямовані на зниження питомих витрат матеріальних та енергетичних ресурсів, цифровізацію управлінських процесів і технічне переоснащення виробничої бази.

Окрему увагу в межах розділу приділено вдосконаленню системи управління дебіторською заборгованістю як важливому внутрішньому джерелу фінансування модернізації підприємства. Обґрунтовано доцільність застосування факторингових операцій, що дозволяють прискорити оборотність капіталу та залучити додаткові фінансові ресурси без використання банківських кредитів. Проведені розрахунки показали, що використання факторингу дозволяє залучити в господарський оборот підприємства 3770,44 тис. грн додаткових коштів.

Крім того, запропоновано впровадження системи стимулювання своєчасної

оплати послуг шляхом надання споживачам знижки у розмірі 5%, що дозволяє суттєво скоротити обсяг дебіторської заборгованості, прискорити обіг оборотного капіталу та зміцнити платоспроможність підприємства.

Для підтвердження ефективності запропонованих заходів використано інструменти економіко-математичного моделювання. Проведений кореляційно-регресійний аналіз показав наявність тісного взаємозв'язку між рівнем дебіторської заборгованості, чистим доходом, прибутком та власним капіталом підприємства. Коефіцієнт кореляції $r = 0,898$ підтвердив, що скорочення дебіторської заборгованості безпосередньо сприяє покращенню фінансових результатів діяльності підприємства.

Також у межах дослідження застосовано трифакторну модель «Дюпон», яка дозволила оцінити вплив запропонованих управлінських заходів на рентабельність власного капіталу. Прогнозні розрахунки підтвердили, що реалізація запропонованих рішень сприятиме підвищенню оборотності активів, зростанню рентабельності продажу, покращенню показників прибутковості та зміцненню фінансової стійкості Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго».

Таким чином, результати проведеного дослідження підтверджують, що реалізація запропонованого комплексу технічних, фінансових та організаційно-управлінських заходів забезпечить підвищення ефективності використання майнового потенціалу Трипільської ТЕС ПАТ «Центренерго», зміцнення його фінансової незалежності, зростання прибутковості діяльності та формування стійких передумов для довгострокового економічного розвитку підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України : Конституція України; Верховна Рада України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Водний кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 06.06.1995 № 213/95-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/213/95-%D0%B2%D1%80>
3. Господарський кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/436-15>
4. Земельний кодекс України : Кодекс України; Кодекс, Закон від 25.10.2001 № 2768-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2768-14>
5. Податковий кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>
6. Про внесення змін до статей 19 та 43 Закону України "Про охорону праці" : Закон України від 02.06.2011 № 3458-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3458-17>
7. Про державне регулювання у сфері комунальних послуг : Закон України від 09.07.2010 № 2479-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2479-17>
8. Про державне регулювання у сфері комунальних послуг : Закон України від 09.07.2010 № 2479-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2479-17>

9. Про житлово-комунальні послуги : Закон України від 09.11.2023 № 2189-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2189-19>
10. Про житлово-комунальні послуги : Закон України від 09.11.2023 № 2189-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2189-19>
11. Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу» : Наказ; МОЗ України від 08.04.2014 № 248 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0472-14>
12. Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання : Закон України від 22.06.2023 № 2119-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2119-19>
13. Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення : Закон України від 10.01.2002 № 2918-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2918-14>
14. Про Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці : Постанова Кабінету Міністрів України від 01.08.1992 № 442 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/442-92-%D0%BF>
15. Про трубопровідний транспорт: Закон України від 15.05.1996 № 192/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/192/96-%D0%B2%D1%80>
16. Цивільний кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15>

17. Щодо порядку звернення стягнення на майно комунальних підприємств: Лист Міністерства юстиції України від 27.12.2004 № 25-32-3644 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v3644323-04>
18. Постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг 24.03.2022 № 364 Про затвердження Процедури встановлення тарифів на централізоване водопостачання та централізоване водовідведення: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0643-16#Text>
19. Про затвердження Концепції управління охороною праці Міністерства палива та енергетики України : Наказ; Мінпаливенерго України від 01.08.2008 № 407 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0407558-08>
20. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ; Мінфін України від 07.02.2013 № 73 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0336-13>
21. Аванесова Н.Е. Оцінка ефективності функціонування підприємств роздрібною торгівлі з позицій ключових зацікавлених сторін: дис. на здобуття ступеня канд. екон. наук : 08.00.04. Харків, 2009. 236 с.
22. Агаджанов Г.К. Економіка водопровідно-каналізаційних підприємств: навч. посіб. 2-е вид., перероб. та доп. Харків: ХНАМГ, 2010. 392 с.
23. Азаренкова Г.М., Журавель Т.М., Михайленко Р.М. Фінанси підприємств: Навч. посібник для самостійного вивчення дисципліни. Київ: Знання-Прес, 2009. 299 с. URL: <http://westudents.com.ua/knigi/666-fnansi-pdprimstv-Azarenkova-gm.html>.
24. Аналіз господарської діяльності: теорія, методика, розбір конкретних ситуацій: Навч. посіб. / [Шпаньковська Н.Г., Король Г.О., Ковальчук К.Ф. та ін] /

- за ред. Ковальчука К.Ф. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 328 с. URL: http://cul.com.ua/preview/analiz_gosp_dijaln.pdf
25. Багацька К.В. Ефективність комунальних підприємств (дослідження). Центр "Ейдос". 2024. URL: <https://eidos.org.ua/novyny/efektyvnist-komunalnyh-pidpryjemstv-doslidzhennya/>
26. Батракова Т.І. Управління ефективністю діяльності підприємства — запорука його успішного функціонування. Економічний аналіз у 19 т. №2. 2021. С. 13-19. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/escan_2021_19\(2\)_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/escan_2021_19(2)_4).
27. Беялов Т. Е., Олійник А.В. Фінансова стійкість підприємства та шляхи її зміцнення. Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". 2022. № 12(2). С. 22-26. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2022_12\(2\)_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2022_12(2)_6).
28. Бержанір І.А. Діагностика показників ліквідності підприємств. Фінансове забезпечення сталого розвитку економіки України: колективна монографія / за ред. Слатвінського М.А. Умань: ФОП Жовтий О. О., 2022. С. 151-156. URL: <http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/handle/6789/5578>
29. Білошкурський М. В. Шляхи підвищення ефективності управління майновим потенціалом підприємства. Харків : Українська інженерно-педагогічна академія, 2013. С. 180–183.
30. Головка В. А. Теоретико-методичні засади визначення сутності категорії «ефективність діяльності підприємства». Науково-технічний збірник: Комунальне господарство міст. 2011. №98. С. 88-94. URL: http://eprints.kname.edu.ua/21426/1/88-94_Головка_ВА.pdf
31. Григораш О.В., Плакида С.І. Роль і місце економічної діагностики в підвищенні ефективності управління діяльністю підприємства. Збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції: Актуальні проблеми економічного і соціального розвитку регіону: у т.2. Красноармійськ: КП ДонНТУ, 2011. 363с. URL: <http://ea.donntu.edu.ua/handle/123456789/20876>
32. Гуль І.Г. Аналіз наявності та використання основних засобів підприємства. URL:

http://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/20358/1/%D0%9B%D0%B5%D0%B5%D1%86%D1%96%D1%8F_5.pdf

33. Гупало А.О. Визначення змісту понять: «ефект», «ефективність» та «результативність»: матеріали V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми формування нової економіки XXI століття» (21 - 22 грудня 2012 р.). URL: http://www.confcontact.com/20121221/3_gupalo.htm

34. Гуськова І. Б. Показники оцінки ефективності управління комунальною власністю. Теорія та практика державного управління. 2013. Вип. 1. С. 317-325. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trpu_2013_1_43.

35. Вареник В. М., Золотаренко Ю. В. Прогнозування дебіторської заборгованості підприємства: теоретичні та практичні аспекти. Інфраструктура ринку. 2024. № 18. С. 83-86. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2024/26_2024_ukr/14.pdf

36. Денисюк О. Г. Система управління майновим потенціалом підприємства. Вісник Житомирського державного технологічного університету. 2008. №1 (43). С. 162–171. URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/27564?show=full>

37. Забаштанська Т. В. Концептуальні підходи до оцінки ефективності функціонування комунального сектора економіки. Науковий вісник Чернігівського державного інституту економіки і управління. Серія 1 : Економіка. 2013. Вип. 3. С. 24-29. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NvChdieu_2013_3_5

38. Колесніков А. П. Засади механізму забезпечення стійкого розвитку підприємств. Інноваційна економіка. 2013. №3. С. 97-100. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2013_3_23.

39. Константюк Н.І. Конспект лекцій з дисципліни «Оцінювання результатів діяльності підприємства» для студентів освітнього рівня бакалавр для усіх форм навчання напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства» і спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Тернопіль:

- ТНТУ ім. І. Пулюя, 2024. 69 с. URL:
<http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/25335/1/Конспект%20лекцій.doc>
40. Косова Т.Д. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2013. 440 с.
URL: http://cul.com.ua/preview/fin_anal_kosova.pdf.
41. Крамаренко Г. О. Фінансовий аналіз і планування. Київ: Центр навчальної літератури, 2014. 224с.
42. Крамаренко Г. О., Чорна О.Є. Фінансовий менеджмент: Підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2012. 520 с.
43. Крилова І. І. Підвищення ефективності управління активами підприємств сфери водопостачання та водовідведення як фактор сталого розвитку підприємств. Інвестиції: практика та досвід. 2025. № 15. С. 113–120.
URL: 10.32702/2306-6814.2025.15.113
44. Лаврененко В.В., Аниськіна І.В. Сутність та складові клієнт-орієнтованого управління підприємством. Інвестиції: практика та досвід № 12. 2013. С. 58-61.
URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/12_2013/16.pdf.
45. Лановенко О. А. Соціальна ефективність надання соціальних послуг: критеріальні показники її оцінки. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. 2010. № 889. Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи. Вип. 25. С. 142- 147. URL:
<http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/4986>
46. Мочерний С. В., Устенко О.А. Чеботар С.І. Основи підприємницької діяльності: навч. посіб. Київ: ВЦ «Академія» 2005. 280 с.
47. Назар М. В. Теоретичні основи ефективності кредитування сільськогосподарських підприємств. Електронний журнал «Ефективна економіка». URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3965>
48. Олександренко І.В. Методичні підходи до діагностики оборотних активів підприємства. Бізнес Інформ. 2014. № 2. С. 277-283. URL:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2014_2_50
49. Організація і методика економічного аналізу: Навч. посіб. / [Косова Т.Д.,

Сухарев П.М., Ващенко Л.О. та ін.]. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 528 с.

URL:<http://culonline.com.ua/Books/>

[Organiz_i_metodika_ekonom_analizu_Kosova2012.pdf](#).

50. Оспіщев В.І. Фінанси: Курс для фінансистів: навч. посіб. Київ. 2008. 567 с. URL:

https://pidru4niki.com/1584072014533/finansii/finansii_kurs_dlya_finansistiv

51. Партин Г. О., Фаріон С.Я. Економічна сутність майнового потенціалу підприємства. Бізнес Інформ. 2013. № 6. С. 296–301. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2013_6_52.

52. Плікус І. Й. Потенціал підприємства, його оцінка й трансформація: економічна та бухгалтерська інтерпретація. Фінанси України. 2012. № 4. С. 91–105. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2012_4_11.

53. Поддєрьогін А.М. Фінансовий менеджмент: підручник. Київ: КНЕУ. 2005. 627 с. URL: https://pidru4niki.com/18800413/finansii/finansoviy_menedzhment

54. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посіб.

/Добикіна О. К. та ін. Київ : Центр навч. літератури, 2007. 208 с. URL:

<http://www.dgma.donetsk.ua/docs/books/ep/>

[%D0%9F%D0%BE%D1%82%D0%B5%D](#)

[0%BD%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%](#)

[BF%D1%80%D0%B8%D1%94%D0%BC%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0,%20](#)

[%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%](#)

[BD%D1%8F%20%D1%82%D0%B0%20%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BD%D0](#)

[%BA%D0%B0%20%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D0%BB.pdf](#)

55. Світлична Я.В. Оцінка та забезпечення економічної результативності

функціонування дорожньо-будівельних підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.07.03 «Економіка будівництва». Харків. 2002. 19 с.

56. Семенов А. Г. Король С.А. Аналіз фінансового-господарської діяльності акціонерного товариства в умовах нестабільності. Вісник економічної науки України. 2011. №2 (20). С. 163-170. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/45722>

57. Сидоренко-Мельник Г. М., Богиня І. В. Механізм управління майновим потенціалом підприємства. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія: Економічні науки. 2022. №4 (76). С.79-86. URL: <http://journal.puet.edu.ua/index.php/nven/article/viewFile/1348/1183>

58. Сіменко І.В. Косова Т.Д. Аналіз господарської діяльності: Навч. посіб. Київ: «Видавництво ЦУЛ». 2013. 384 с. URL: <https://pe.nmu.org.ua/ua/student/informzabezp/Підручник%20АГДП.pdf>

59. Слав'юк Р. А. Фінанси підприємств: Навч. посіб. Київ: «Видавництво ЦУЛ». 2004. 460 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/343751/>

60. Сментина Н.В. Оцінка ефективності використання комунальної власності. Науковий вісник ОДЕУ. 2006. №6 (26). С. 9-16. URL: [https://www.google.com/url?](https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjEn5rDqZftAhVuiIsKHUmFA10QFjABegQIARAC&url=http%3A%2F%2Fdspace.eu.edu.ua%2Fjspui%2Fbitstream%2F123456789%2F2125%2F1%2F%25D0%259E%25D1%2586%25D1%2596%25D0%25BD%25D0%25BA%25D0%25B0%2520%25D0%25B5%25D1%2584%25D0%25B5%25D0%25BA%25D1%2582%25D0%25B8%25D0%25B2%25D0%25BD%25D0%25BE%25D1%2581%25D1%2582%25D1%2596)

[sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKE](https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjEn5rDqZftAhVuiIsKHUmFA10QFjABegQIARAC&url=http%3A%2F%2Fdspace.eu.edu.ua%2Fjspui%2Fbitstream%2F123456789%2F2125%2F1%2F%25D0%259E%25D1%2586%25D1%2596%25D0%25BD%25D0%25BA%25D0%25B0%2520%25D0%25B5%25D1%2584%25D0%25B5%25D0%25BA%25D1%2582%25D0%25B8%25D0%25B2%25D0%25BD%25D0%25BE%25D1%2581%25D1%2582%25D1%2596)

[wjEn5rDqZftAhVuiIsKHUmFA10QFjABegQIARAC&url=http%3A%2F%2Fdspace.](https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjEn5rDqZftAhVuiIsKHUmFA10QFjABegQIARAC&url=http%3A%2F%2Fdspace.eu.edu.ua%2Fjspui%2Fbitstream%2F123456789%2F2125%2F1%2F%25D0%259E%25D1%2586%25D1%2596%25D0%25BD%25D0%25BA%25D0%25B0%2520%25D0%25B5%25D1%2584%25D0%25B5%25D0%25BA%25D1%2582%25D0%25B8%25D0%25B2%25D0%25BD%25D0%25BE%25D1%2581%25D1%2582%25D1%2596)

[on](https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjEn5rDqZftAhVuiIsKHUmFA10QFjABegQIARAC&url=http%3A%2F%2Fdspace.eu.edu.ua%2Fjspui%2Fbitstream%2F123456789%2F2125%2F1%2F%25D0%259E%25D1%2586%25D1%2596%25D0%25BD%25D0%25BA%25D0%25B0%2520%25D0%25B5%25D1%2584%25D0%25B5%25D0%25BA%25D1%2582%25D0%25B8%25D0%25B2%25D0%25BD%25D0%25BE%25D1%2581%25D1%2582%25D1%2596)

[eu.edu.ua%2Fjspui%2Fbitstream%2F123456789%2F2125%2F1%2F%25D0%259E%](https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjEn5rDqZftAhVuiIsKHUmFA10QFjABegQIARAC&url=http%3A%2F%2Fdspace.eu.edu.ua%2Fjspui%2Fbitstream%2F123456789%2F2125%2F1%2F%25D0%259E%25D1%2586%25D1%2596%25D0%25BD%25D0%25BA%25D0%25B0%2520%25D0%25B5%25D1%2584%25D0%25B5%25D0%25BA%25D1%2582%25D0%25B8%25D0%25B2%25D0%25BD%25D0%25BE%25D1%2581%25D1%2582%25D1%2596)

[2](https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjEn5rDqZftAhVuiIsKHUmFA10QFjABegQIARAC&url=http%3A%2F%2Fdspace.eu.edu.ua%2Fjspui%2Fbitstream%2F123456789%2F2125%2F1%2F%25D0%259E%25D1%2586%25D1%2596%25D0%25BD%25D0%25BA%25D0%25B0%2520%25D0%25B5%25D1%2584%25D0%25B5%25D0%25BA%25D1%2582%25D0%25B8%25D0%25B2%25D0%25BD%25D0%25BE%25D1%2581%25D1%2582%25D1%2596)

[5D1%2586%25D1%2596%25D0%25BD%25D0%25BA%25D0%25B0%2520%25D](https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjEn5rDqZftAhVuiIsKHUmFA10QFjABegQIARAC&url=http%3A%2F%2Fdspace.eu.edu.ua%2Fjspui%2Fbitstream%2F123456789%2F2125%2F1%2F%25D0%259E%25D1%2586%25D1%2596%25D0%25BD%25D0%25BA%25D0%25B0%2520%25D0%25B5%25D1%2584%25D0%25B5%25D0%25BA%25D1%2582%25D0%25B8%25D0%25B2%25D0%25BD%25D0%25BE%25D1%2581%25D1%2582%25D1%2596)

[0](https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjEn5rDqZftAhVuiIsKHUmFA10QFjABegQIARAC&url=http%3A%2F%2Fdspace.eu.edu.ua%2Fjspui%2Fbitstream%2F123456789%2F2125%2F1%2F%25D0%259E%25D1%2586%25D1%2596%25D0%25BD%25D0%25BA%25D0%25B0%2520%25D0%25B5%25D1%2584%25D0%25B5%25D0%25BA%25D1%2582%25D0%25B8%25D0%25B2%25D0%25BD%25D0%25BE%25D1%2581%25D1%2582%25D1%2596)

[%25B5%25D1%2584%25D0%25B5%25D0%25BA%25D1%2582%25D0%25B8%2](https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjEn5rDqZftAhVuiIsKHUmFA10QFjABegQIARAC&url=http%3A%2F%2Fdspace.eu.edu.ua%2Fjspui%2Fbitstream%2F123456789%2F2125%2F1%2F%25D0%259E%25D1%2586%25D1%2596%25D0%25BD%25D0%25BA%25D0%25B0%2520%25D0%25B5%25D1%2584%25D0%25B5%25D0%25BA%25D1%2582%25D0%25B8%25D0%25B2%25D0%25BD%25D0%25BE%25D1%2581%25D1%2582%25D1%2596)

[5](https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjEn5rDqZftAhVuiIsKHUmFA10QFjABegQIARAC&url=http%3A%2F%2Fdspace.eu.edu.ua%2Fjspui%2Fbitstream%2F123456789%2F2125%2F1%2F%25D0%259E%25D1%2586%25D1%2596%25D0%25BD%25D0%25BA%25D0%25B0%2520%25D0%25B5%25D1%2584%25D0%25B5%25D0%25BA%25D1%2582%25D0%25B8%25D0%25B2%25D0%25BD%25D0%25BE%25D1%2581%25D1%2582%25D1%2596)

[D0%25B2%25D0%25BD%25D0%25BE%25D1%2581%25D1%2582%25D1%2596](https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjEn5rDqZftAhVuiIsKHUmFA10QFjABegQIARAC&url=http%3A%2F%2Fdspace.eu.edu.ua%2Fjspui%2Fbitstream%2F123456789%2F2125%2F1%2F%25D0%259E%25D1%2586%25D1%2596%25D0%25BD%25D0%25BA%25D0%25B0%2520%25D0%25B5%25D1%2584%25D0%25B5%25D0%25BA%25D1%2582%25D0%25B8%25D0%25B2%25D0%25BD%25D0%25BE%25D1%2581%25D1%2582%25D1%2596)

%

2520%25D0%25B2%25D0%25B8%25D0%25BA%25D0%25BE%25D1%2580%25D0

%25B8%25D1%2581%25D1%2582%25D0%25B0%25D0%25BD%25D0%25BD%25

D1%258F%2520%25D0%25BA%25D0%25BE%25D0%25BC%25D1%2583%25D0

%25BD%25D0%25B0%25D0%25BB%25D1%258C%25D0%25BD%25D0%25BE%25

D1%2597%2520%25D0%25B2%25D0%25BB%25D0%25B0%25D1%2581%25D0

%25BD%25D0%25BE%25D1%2581%25D1%2582%25D1%2596.pdf&usg=AOvVaw2O8

SKVbOS68Tzkpgy_eR12

61. Стратегії розвитку комунального сектору міського господарства / Під науковим керівництвом і редакцією ден., професора Кучеренка В.Р і к. е. н., доцента Дзезика С.С. Одеса, 2009. 154 с. URL:

<http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/>

123456789/2364/1/%D0%A1%D1%82%D1%

80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%97%20%D1%80%D0%BE

%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83%20%D0%BA%D0%BE%

D3%D0%BE%20%D1%81%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%83

%20%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE%

20%D0%B3%D0%BE%D1%81%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0.pdf

62. Тарасенко І.О., Любенко Н.М. Фінанси підприємств: підручник. Київ.: КНУТД. 2021. 360 с. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/1755>
63. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність: Підручник. 7-ме вид., доповн. і перероб. Київ: Алерта, 2022. 928 с.
64. Управління комунальною власністю в умовах реформування місцевого самоврядування та розвитку міжмуніципального співробітництва. Навчальний посібник / За заг. редакцією Шкільняка М.М., Толкованова В.В., Журавля Т.В. Київ. 2025. 345 с. URL: https://ims-ukraine.org/sites/default/files/Com_property.pdf
65. Федорусь Ю.В. Підвищення ефективності промислових підприємств переробної галузі України. Електронний журнал «Ефективна економіка» №12, 2014. Луцьк. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3933>
66. Федулова С.О. Економіка старопромислових регіонів України: сучасне розуміння та реалії. Науковий журнал: Економіка: реалії часу. 2021. №4 (20). С.12-19. URL: <https://economics.opu.ua/files/archive/2021/No4/12-19.pdf>
67. Філіна Г. І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посіб. Київ: ДП «Видавничий дім «Персонал». 2011. 424 с. URL: http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/fin_diyal_syb_gosp.pdf
68. Фінансовий менеджмент: підручник / [Мартиненко В.П., Климаш Н.І., Багацька К.В., Дем'яненко І.В., та ін.] / за заг. ред. Говорушко Т.А. Львів: «Магнолія 2006». 2014. 344 с. URL: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/20992/1/finance%20menegment.pdf>
69. Хохлов М. П. Корнієнко О.С. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства. Електронне наукове фахове видання: «Економіка та суспільство». 2023. №10. С. 402–407. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/06/Ekonomika-i-suspilstvo-10-2023.pdf>
70. Чалапко, Л. Д. Баранов А.І. Методичні основи формування політики

управління оборотними активами підприємств будівельної галузі. Економіка і регіон: наук. Вісник ПНТУ ім. Ю. Кондратюка. 2012. № 4 (35) С. 17 – 20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrig_2012_4_6.

71. Звіт про результати діяльності НКРЕКП у 2025 році. НКРЕКП. URL: <https://www.nerc.gov.ua/?id=51822>

72. Необоротні активи для продажу. Вісник: Офіційно про податки. Офіційне видання державної фіскальної служби. 2022 №12 (870). URL: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/9536>

Динаміка і структура пасивів балансу Трипільська ТЕС ПАТ

«Центрэнерго» протягом 2021–2025 рр.

Назва статті	2021р.		2022р.		2023 р.		2024 р.		2025 р.		Відхилення 2025 до 2021 рр.		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	+/-	%	П. с.
Статутний капітал	70000	69,09	80000	68,31	90000	70,40	100000	60,66	110000	35,61	40000	57,14	- 33,48
Інший додатковий капітал	7223	7,13	7112	6,07	6923	5,42	9234	5,60	8934	2,89	1711	23,69	-4,24
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-8772	-8,66	-12749	- 10,89	-13498	- 10,56	-28659	- 17,38	-17557	-5,68	-8785	100,15	2,97
Неоплачений капітал	-647	-0,64	-3780	-3,23	-4331	-3,39	-3470	-2,10	-277	-0,09	370	-57,19	0,55
Усього за розділом I	67804	66,92	70583	60,27	79094	61,87	77105	46,77	101100	32,73	33296	49,11	- 34,19
Усього за розділом II. Довгострокові зобов'язання	15120	14,92	25935	22,15	26771	20,94	48283	29,29	149408	48,37	134288	888,15	33,44
Короткострокові кредити банків	875	0,86	865	0,74	997	0,78	495	0,30	1484	0,48	609	169,60	-0,38
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	6108	6,03	4828	4,12	2916	2,28	20110	12,20	34683	11,23	28575	467,83	5,20
Поточні зобов'язання за розрахунки:													
з бюджетом	3411	3,37	2054	1,75	3574	2,80	6510	3,95	4743	1,54	1332	39,05	-1,83
зі страхування	912	0,90	495	0,42	713	0,56	977	0,59	1223	0,40	311	34,10	-0,50
з оплати праці	1623	1,60	1802	1,54	2536	1,98	3567	2,16	4386	1,42	2763	170,24	-0,18
за одержаними авансами	4361	4,30	10407	8,89	11172	8,74	4857	2,95	2703	0,88	-1658	-38,02	-3,43
із внутрішніх розрахунків	17	0,02	71	0,06	49	0,04	84	0,05	99	0,03	82	482,35	0,02
Поточні забезпечення	395	0,39	50	0,04	17	0,01	-		1444	0,47		265,57	0,08
Інші поточні зобов'язання	695	0,69	22	0,02	8	0,01	2871	1,74	7627	2,47	6932	997,41	1,78
Усього за розділом III. Короткострокові зобов'язання	18397	18,16	20594	17,58	21982	17,19	39471	23,94	58392	18,90	39995	217,40	0,75
Баланс	101321	100	117112	100	127847	100	164859	100	308900	100	207579	204,87	x

Аналіз динаміки і структури активів Трипільська ТЕС ПАТ

«Центрэнерго» протягом 2021–2025 рр.

Назва статті	2021р.		2022р		2023 р.		2024 р.		2025 р.		Відхилення 2025до 2021 рр.		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	+/-	%	П. с.
I Необоротні активи													
Нематеріальні активи	230	0,23	201	0,17	234	0,18	204	0,12	203	0,07	-27	-11,7	-0,16
Основні засоби	71204	70,3	85546	73,0	105246	82,3	113237	68,7	130582	42,3	59378	83,4	-28
Усього за розділом I	73140	72,2	87703	74,9	108625	84,9	119971	72,8	161676	52,3	88536	121,1	-19,9
II. Оборотні активи													
Виробничі запаси	1187	1,2	1797	1,5	2123	1,7	2928	1,8	3611	1,2	2424	204,2	0
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	11431	11,3	13667	11,7	11962	9,4	18324	11,1	25078	8,1	13647	119,4	-3,2
Дебіторська заборгованість за розрахунками:													
з бюджетом	193	0,2	174	0,1	-	-	-	-	-	-	-193	0	-0,2
за виданими авансами	63	0,1	930	0,8	1600	1,3	21125	12,8	43269	14,0	43206	у 60 разів	13,9
із внутрішніх розрахунків	50	0,0	41	0,0	43	0,0	60	0,0	191	0,1	141	282	0,1
Інша поточна дебіторська заборгованість	19	0,0	33	0,0	89	0,0	99	0,1	185	0,1	166	873,7	0,1
Грошові кошти та їх еквіваленти:	12643	12,5	10508	9,0	1203	0,9	744	0,5	67736	21,9	55093	435,8	9,4
Інші оборотні активи	996	1,0	661	0,6	598	0,5	-	-	5578	1,8	4582	460,0	0,8
Усього за розділом II	28181	27,8	29409	25,1	19222	15,1	44888	27,2	147224	47,7	119043	422,4	19,9
Баланс	101321	100	117112	100	127847	100,0	164859	100,0	308900	100,0	207579	204,9	x

Додаток В

Інформація про дебіторську заборгованість за серпень 2020 року

(тис.грн)

	Текст	Сальдо на 01.08.2020р.		Нарахування		Оплата	Сальдо на 01.09.2020р.		Відсоток оплат	
		Дебет	Кредит	Липень	Серпень	Серпень	Дебет	Кредит	до поточного періоду	до попереднього періоду
	ВСЬОГО дебіторська заборгованість, в т.ч.:	36874,5	-2323,0	24766,0	23325,0	20663,7	39414,8	-2202,0	88,6	83,4
1.	Населення, в т.ч.:	30159,1	-1483,8	16329,7	16031,8	14974,2	31143,6	-1410,7	93,4	91,7
1.1.	населення (без пільг і субсидій)	30092,1	-1483,8	16279,4	15975,9	14923,9	31071,0	-1410,7	93,4	91,7
1.2.	пільги та субсидії	28,7	0,0	28,7	30,5	28,7	30,5	0,0	94,1	100,0
1.3.	дотація (села Івачів, Плотица)	38,3	0,0	21,6	25,4	21,6	42,1	0,0	85,0	100,0
2.	Юридичні споживачі, в т.ч.:	6715,4	-839,2	8436,3	7293,2	5689,5	8271,2	-791,3	78,0	67,4
2.1.	гуртожитки та ОСББ (двосторонні та тристоронні договори)	139,5	-23,8	524,8	546,1	493,1	188,8	-20,1	90,3	94,0
2.2.	бюджетні організації, в т.ч.:	633,6	-17,6	1877,6	1471,6	1322,6	782,6	-17,6	89,9	70,4
1.2.1.	організ. та установи міського бюджету	295,4	-4,2	849,9	644,7	732,0	209,9	-6,0	113,5	86,1
1.2.2.	організ. та установи облас. бюджету	30,0	-2,6	506,9	385,1	332,2	82,6	-2,3	86,3	65,5
1.2.3.	організ. та установи держав. бюджету	279,8	-10,8	489,8	414,2	255,0	437,5	-9,3	61,6	52,1
1.2.4.	організ. та установи район. бюджету	28,4	0,0	31,0	27,6	3,4	52,6	0,0	12,3	11,0
2.3.	інші споживачі	5942,3	-797,8	6033,9	5275,5	3873,8	7299,8	-753,6	73,4	64,2
	Населення в цілому	30298,6	-1507,6	16854,5	16577,9	15467,3	31332,4	-1430,8	93,3	91,8
	ВСЬОГО дебіторська заборгованість за послуги централізованого постачання холодної води та водовідведення, в т.ч.:	1126,9	-0,1	433,0	437,5	388,0	1176,3	0,0	88,7	89,6
1.	Абонентське обслуговування (згідно рішення ВК ТМР)	13,7	0,0	0,0	0,0	0,1	13,6	0,0	-	-
2.	Абонентське обслуговування (згідно постанови КМУ №690)	82,2	0,0	19,0	23,3	8,6	96,9	0,0	36,9	45,3
3.	Аварійне обслуговування ВРН	1026,5	0,0	411,4	411,9	378,2	1060,2	0,0	91,8	91,9
4.	Аварійне обслуговування (АВ)	4,5	-0,1	2,6	2,3	1,1	5,6	0,0	47,8	42,3
	ВСЬОГО дебіторська заборгованість по внесках за обслуговування та заміну вузлів обліку, в т.ч.:	742,5	-4,1	620,2	-2,7	435,2	304,6	-4,1	-	-
1.	Обслуговування ВКО	540,6	-0,9	459,0	-2,7	318,5	219,4	-0,9	-	69,4
2.	Заміна ВКО	200,7	-3,2	160,0	0,0	116,7	84,0	-3,2	-	72,9
3.	Пільги та субсидії	1,2	0,0	1,2	0,0	0,0	1,2	0,0	-	0,0